

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ANKARA SIHHİYE MEYDANINDA TOPLANAN GÖSTERİCİLERE VE ONLARA DESTEK VERMEK ÜZERE MEYDANDA BULUNAN MİLLETVEKİLLERİNE YÖNELİK OLARAK GÖSTERİCİLERİN DAĞITILMASI ESNASINDA KULLANMIŞ OLDUĞU ZOR KULLANMA YETKİSİNİN AŞILIP-AŞILMADIĞI VE DİĞER HAK İHLALLERİNE NEDEN OLUNUP-OLUNMADIĞIYLA İLGİLİ İNCELEME RAPORU

I-BASLANGIC

17 Aralık 2009 tarihinde Ankara Sıhhiye Meydanında, “Ankara Sıhhiye Meydanında toplanan göstericilere ve onlara destek vermek üzere meydanda bulunan Milletvekillerine yönelik olarak göstericilerin dağıtılması esnasında kullanmış olduğu zor kullanma yetkisinin aşılp-aşılmadığı ve diğer hak ihlallerine neden olup-olunmadığının incelenmesi” amacıyla İzmir Milletvekili Erdal KALKAN, Kırklareli milletvekili A. Gökhan SARIÇAM, Samsun Milletvekili Cemal Yılmaz DEMİR, Yozgat Milletvekili Mehmet EKİCİ ve İzmir Milletvekili Ahmet ERSİN’den oluşan bir Alt Komisyon kurulması, Komisyonun 14 Ocak 2010 tarihinde 35 inci toplantısında kararlaştırılmıştır. (EK:1,1/1) Alt Komisyon İzmir Milletvekili Erdal KALKAN’ın Alt Komisyon Başkanı olmasına karar vermiş (EK:2,1/1) ve çalışmalarına başlamıştır.

II. BAŞVURUCU

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 17 Aralık 2009 tarihinde Ankara Sıhhiye Meydanında meydana gelen olayların kamuoyunu yakından ilgilendirdiğini düşünerek herhangi bir başvuruyu beklemeden kendiliğinden inceleme kararı almıştır.

III. İNCELEMENİN AMACI

Bu incelemenin amacı; 17 Aralık 2009 tarihinde Ankara Sıhhiye Meydanında toplanan göstericilere ve onlara destek vermek üzere meydanda bulunan Milletvekillerine yönelik olarak göstericilerin dağıtılması esnasında kullanmış olduğu zor kullanma yetkisinin aşılp-aşılmadığı ve diğer hak ihlallerine neden olup-olunmadığının incelenmesi ve bundan sonra buna benzer olayların, hak ihlallerinin yaşanmaması için

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

nelerin yapılmasının gerektiğini belirlemek ile alınması gereken tedbirleri ortaya koymaktır.

IV. İNCELEME KONUSU VEYA KONULARI

Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı polislerin 17 Aralık 2009 tarihinde, Ankara Sıhhiye Meydanında toplanan göstericilere ve onlara destek vermek için gösteri alanına gelen Milletvekillerine yönelik olarak, göstericilerin dağıtılması sırasında kullanmış olduğu zor kullanma yetkisinin aşılp-aşılmadığı ve bu esnada başka hak ihlallerine neden olup-olunmadığı konuları bu incelemenin konusunu oluşturmaktadır.

V. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Komisyon oluşturmuş olduğu Alt Komisyon marifetiyle, olayın incelenmesinde;

- a) Konuyla ilgili mevzuatın incelenmesi ve değerlendirilmesi
 - b) Olaylara muhatap olan ilgili Milletvekillerinin dinlenilmesi,
 - c) Ankara Valisi, Ankara İl Emniyet Müdürü ve olaylar sırasında meydandaki polis gücünden sorumlu il emniyet müdür yardımcısının dinlenilmesi,
 - d) Tek-Gıda İş Sendikası başkanının dinlenilmesi
- Yöntemini uygulamıştır.

VI. İNCELEME

1) KONU İLE İLGİLİ HUKUKİ DÜZENLEMELER

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü

Düzenleme Hakkı ile İlgili Düzenlemeler

1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı başlıklı 34 üncü maddesi (Değişik: 3/10/2001-4709/13 md.)

“Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.” Şeklindedir.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU**

b)Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

Kararlarında Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkı ile ilgili Düzenlemeler

Tarafı olduğumuz ve onaylamakla iç hukuk mevzuatına dahil ettiğimiz, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11 inci maddesi,

” 1. Herkes asayiş bozmayan toplantılar yapmak, dernek kurmak, ayrıca çıkarlarını korumak için başkalarıyla birlikte sendikalar kurmak ve sendikalara katılmak haklarına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla ve ancak yasayla sınırlanabilir. Bu madde, bu hakların kullanılmasında silahlı kuvvetler, kolluk mensupları veya devletin idare mekanizmasında görevli olanlar hakkında meşru sınırlamalar konmasına engel değildir.”

Şeklinde.

c) 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununda Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkı ile ilgili Düzenlemeler

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı

Madde 3 – Herkes, önceden izin almaksızın, bu Kanun hükümlerine göre silahsız ve saldırısız olarak kanunların suç saymadığı belirli amaçlarla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergahı

Madde 6 – Toplantı ve gösteri yürüyüşleri, tüm il veya ilçe sınırları içerisinde aşağıdaki hükümlere uyulmak şartıyla her yerde yapılabilir.

Şehir ve kasabalarda ve gerekli görülen diğer yerlerde hangi meydan ve açık yerlerde veya yollarda toplantı veya yürüyüş yapılabileceği ve bu toplantı ve yürüyüş için toplanma ve dağılma yerleri ile izlenecek yol ve yönler vali ve kaymakamlarca kararlaştırılarak alışılmış araçlarla önceden duyurulur. Bu yerler hakkında sonradan yapılacak değişiklikler duyurudan onbeş gün sonra geçerli olur. Toplantı yerlerinin tespitinde gidiş gelişi, güvenliği bozmayacak ve pazarların kurulmasına engel olmayacak biçimde, toplantıların genel olarak yapıldığı, elektrik tesisatı olan yerler tercih edilir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Düzenleme Kurulu

Madde 9 - (Değişik:26/3/2002-4748/6 md.) Bu Kanuna göre yapılacak toplantılar, fiil ehliyetine sahip ve onsekiz yaşını doldurmuş, en az yedi kişiden oluşan bir düzenleme kurulu tarafından düzenlenir. Bu kurul, kendi aralarından birini başkan seçer.

Bildirim verilmesi

Madde 10 – (Değişik: 3/8/2002-4771/5 md.) Toplantı yapılabilmesi için, düzenleme kurulu üyelerinin tamamının imzalayacakları bir bildirim, toplantının yapılmasından en az kırksekiz saat önce ve çalışma saatleri içinde, toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu valilik veya kaymakamlığa verilir.

Bu bildirimde;

- a) Toplantının amacı,
- b) Toplantının yapılacağı yer, gün, başlayış ve bitiş saatleri,
- c) Düzenleme kurulunun başkan ile üyelerinin açık kimlikleri, meslekleri ikametgahları ve varsa çalışma yerleri,

Belirtilir ve bildirim yönetmelikte gösterilecek belgeler eklenir.

Bu bildirim karşılığında gün ve saati gösteren alındı belgesi verilmesi zorunludur.

Bu bildirim, valilik veya kaymakamlıkça kabul edilmez veya karşılığında alındı belgesi verilmez ise keyfiyet bir tutanakla tespit edilir. Bu halde noter vasıtasıyla ihbar yapılır. İhbar saati bildirimin verilme saati sayılır.

Aynı yerde, aynı gün toplantı yapmak üzere ayrı ayrı düzenleme kurullarınca bildirim verilmişse ilk verilen bildirim geçerlidir. Diğerlerine durum hemen yazılı olarak bildirilir.

Kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri

Madde 23 – a) 9 ve 10 uncu madde hükümlerine uygun biçimde bildirim verilmeden veya toplantı veya yürüyüş için belirtilen gün ve saatten önce veya sonra;

b) (Değişik: 30/7/1998 - 4378/1 md.) Ateşli silahlar veya patlayıcı maddeler veya her türlü kesici, delici aletler veya taş, sopa, demir ve lastik çubuklar, boğma teli veya zincir gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler veya her türlü sis, gaz ve benzeri maddeler ile yasadışı örgüt ve topluluklara ait amblem ve işaret taşınarak veya bu işaret ve amblemleri üzerinde bulunduran üniformayı andırır giysiler giyilerek veya kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

tamamen veya kısmen bez vesair unsurlarla örterek toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılma ve kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçler taşınarak veya bu nitelikte sloganlar söylenerek veya ses cihazları ile yayınlanarak, yapılan toplantılar veya gösteri yürüyüşleri Kanuna aykırı sayılır.

Madde 24 – Kanuna uygun olarak başlayan bir toplantı veya gösteri yürüyüşü, daha sonra 23 üncü maddede belirtilen kanuna aykırı durumlardan bir veya birkaçının vukubulması sebebiyle, Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşü haline dönüşürse:

a) Hükümet komiseri toplantı veya gösteri yürüyüşünün sona erdiğini bizzat veya düzenleme kurulu aracılığı ile topluluğa ilan eder ve durumu en seri vasıta ile mahallin en büyük mülki amirine bildirir.

b) Mahallin en büyük mülki amiri, yazılı veya acele hallerde sonradan yazı ile teyit edilmek kaydıyla sözlü emirle, mahallin güvenlik amirlerini veya bunlardan birini görevlendirerek olay yerine gönderir.

Bu amir, topluluğa Kanuna uyularak dağılmalarını, dağılmazlarsa zor kullanılacağını ihtar eder. Topluluk dağılmazsa zor kullanılarak dağıtılır. Bu gelişmeler hükümet komiserince tutanaklarla tespit edilerek en kısa zamanda mahallin en büyük mülki amirine tevdi edilir.

(a) ve (b) bentlerindeki durumlarda güvenlik kuvvetlerine karşı fiili saldırı veya mukavemet veya korudukları yerlere ve kişilere karşı fiili saldırı hali mevcutsa, ihtara gerek olmaksızın zor kullanılır.

(.....)

Toplantı veya gösteri yürüyüşlerinin Kanuna aykırı olarak başlaması hallerinde; güvenlik kuvvetleri mensupları, olayı en seri şekilde mahallin en büyük mülki amirine haber vermekle beraber, mevcut imkanlarla gerekli tedbirleri alır ve olaya müdahale eden güvenlik kuvvetleri amiri, topluluğa dağılmaları, aksi halde zor kullanılarak dağıtılıcakları ihtarında bulunur ve topluluk dağılmazsa zor kullanılarak dağıtılır.

Suç işleyenlerin yakalanması

Madde 25 – Topluluk içinde suç işleyenleri ve suçluları yakalamak için 24 üncü maddede belirtilen emir ve ihtarların yapılmasına gerek yoktur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kışkırtma yasağı

Madde 27 – Halka karşı, doğrudan doğruya veya ses yükselten veya ileten herhangi bir alet veya araç ile söz söyleyerek veya seslenerek veya basılmış veya çoğaltılmış veya elle yazılmış veya çizilmiş kağıtları duvarlara veya diğer yerlere yapıştırarak veya dağıtarak veya benzeri araç ve yollarla halkı Kanuna aykırı toplantı veya yürüyüşe özendirmek veya kışkırtmak yasaktır.

Bu hareketler güvenlik kuvvetlerince derhal men edilir.”

Şeklinde dir.

d)Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkı ile ilgili Düzenlemeler

Toplantı Yeri ve Gösteri Yürüyüşü Güzergahının Belirlenmesi

Madde 3- Kanun hükümleri esas alınarak il ve ilçe sınırları içinde açık yer toplantısı yapılacak mahaller gösteri yürüyüşü yapılacak güzergah yürüyüşe geçmek üzere toplanılacak yerler ile dağılma yerleri afiş ve pankart asılacak yerler mahallin en büyük mülki amirince açık ve kesin bir şekilde tespit edilerek krokiye bağlanır ve alışılmış araçlarla ilan olunur. İlan tutanağı dosyasında saklanır.

Bildirimin Verilmesi ve Eklenecek Belgeler:

Madde 5- (Değişik 1.Fıkra 22.10.2002-24914) Toplantı yapılabilmesi için, toplantının yapılmasından en az 48 saat önce ve çalışma saatleri içinde düzenleme kurulu başkan ve üyelerinin tamamının imzalayacağı bir bildirimin mahallin en büyük mülki amirliğine verilmesi zorunludur.

(.....)

Güvenlik Kuvvetlerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Madde 16- Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin sükun ve güven içinde geçmesini sağlamak amacıyla güvenlik kuvvetlerinin görev yetki ve sorumlulukları şunlardır.

a) **(Değişik 22.10.2002-24914)** Düzenleme kurulu üyelerinin, aranan şahıslardan olup olmadığını tespit etmek,

b) Toplantı yerinde bir gün önceden ve toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapılmasından iki saat önce keşif yapmak, toplantı ve gösteri yürüyüşünün emniyetini bozabilecek nedenleri ortadan kaldırmak,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

c) Toplantıya katılacakların toplantı yerine belirlenen cadde veya sokaklardan güvenlik kuvvetlerinin gözetiminde gelmeleri için gerekli önlemleri almak,

d) Toplantının huzur ve sükunun bozanları, hükümet komiserinin veya düzenleme kuruluşunun isteği üzerine toplantı yerinden uzaklaştırmak,

e) Kanuna uygun olarak başlayıp kanuna aykırı duruma dönüştüğüne hükümet komiserince karar verilerek, hükümet komiserince veya düzenleme kurulu aracılığı ile topluluğa ilan edilmesine rağmen dağılmayan topluluğa kanuna uyarak dağılmalarını dağılmazlarsa zor kullanılacağını ihtar etmek ve topluluk dağılmazsa zor kullanarak topluluğu belirlenen güzergahtan dağıtmak,

f) Yukarıdaki durumlar dışında, kendisine karşı fiili saldırı veya mukavemet veya korudukları yerlere ve kişileri fiili saldırı hali mevcutsa, ihtara gerek duymadan zor kullanmak,

g) Toplantı veya yürüyüşe ateşli silah veya patlayıcı madde veya her türlü kesici, delici alet veya taş, sopa, demir ve lastik çubuk, boğma teli veya zinciri gibi bereleyici, boğucu araç veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı ecza veya diğer her türlü zehir veya her türlü sis, gaz ve benzerini neşreden madde veya kanunların suç saydığı ibare veya ifadeleri ihtiva eden afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereç taşıyarak katılanlar veya sloganlar atarak, ses cihazları ile yayın yaparak halkı suç işlemeye teşvik edenler bulunuyorsa bunları olay yerinden uzaklaştırarak toplantı ve gösteri yürüyüşünün devamını sağlamak, ancak bunların sayıları ve davranışları, toplantı ve gösteri yürüyüşünü kanuna aykırı toplantı veya yürüyüşü niteliği kazandıracak derecede ise, yukarıdaki fıkra hükümlerine göre hareket etmek,

h) **Kanuna aykırı olarak başlayan toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde olayı derhal mahallin en büyük mülki amirine haber vermekle beraber, mevcut imkanlarla gerekli tedbirleri alıp, topluluğa dağılmalarını, aksi durumda zor kullanılarak dağıtılacakları ihtarında bulunmak ve topluluk dağılmazsa zor kullanarak dağıtmak,**

i) Halka karşı, doğrudan veya ses yükselten veya ileten her hangi bir alet ve ya araç ile söz söyleyerek veya seslenerek veya basılmış veya çoğaltılmış veya elle yazılmış veya çizilmiş kağıtları duvarlara veya diğer yerlere yapıştırarak veya dağıtarak veya benzeri araç ve yollarla halkı kanuna aykırı toplantı veya yürüyüşe özendirmeye ve kışkırtmaya kalkışanların bu hareketlerini yasaklamak, yasaklara uymayanları yakalamak,

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU**

(....)

İle yükümlüdür.”

Şeklinde.

e)2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda Kolluğun Zor ve Silah Kullanması ile ilgili Düzenlemeler

Zor ve silah kullanma

Madde 16- (Değişik: 2/6/2007-5681/4 md.)

Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü,

b) Maddî güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını,

ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

b) Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde,

c) Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde,

silah kullanmaya yetkilidir.

Polis, yedinci fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde "dur" çağrısında bulunur. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, önce uyarı amacıyla silahla ateş edilebilir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edilebilir.

Polis, direnişi kırmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karşı silahla saldırıya teşebbüs edilmesi halinde, silahla saldırıya teşebbüs eden kişiye karşı saldırı tehlikesini etkisiz kılacak ölçüde duraksamadan silahla ateş edebilir.”

Şeklindedir.

Komisyonumuzca olaylar hukuki olarak bu çerçeveden incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2) OLAYLARA MUHATAP OLAN MİLLETVEKİLLERİNİN DİNLENİLMESİ

2.1-İstanbul Milletvekili Çetin SOYSAL’ın ifadesi

İstanbul Milletvekili Çetin SOYSAL 02 Şubat 2010 tarihinde Komisyon toplantı salonunda Alt Komisyonumuza verdiği ifadesinde aynen;

“ İnsan Hakları Komisyonunun bu duyarlılık içerisinde bir alt komisyon oluşturması ve sizlerin görev almasından büyük memnuniyet duyduğumu ifade etmek istiyorum.

Tabii ki bir milletvekilinin en temel görevi, nerede sorun var ise, nerede bir feryat yükseliyor ise o feryadı duymasıdır. Demokrasilerde siyasi partilerin temsilcilerinin, parlamentoda görev alanların en temel görevi, en biricik görevi, doğal olarak sorunları olan, sorunlarını duyurmak isteyen, hissettirmek isteyen, bununla ilgili barışçıl eylemlerle kendilerini ifade etmek isteyen insanları duymaktır. Elbette ki orada bir feryat var idi.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Türkiye'nin dört bir yanından gelmiş Tekel işçileri... Bunların içinde Bitlis'ten gelen var, Batman'dan gelen var, Tatvan'dan gelen var, Muş'tan gelen var, Diyarbakır'dan, Siirt'ten gelen var, Mardin'den gelen var, Akdeniz'de Hatay'dan gelen var, yine aynı şekilde Tokat'tan, Amasya'dan, Samsun'dan gelenler var, Ege'den gelenler var; Denizli'den, İzmir'den, Manisa'dan gelenler var, İstanbul'dan gelenler var; Türkiye'nin dört bir yanından gelen insanlar var. Abdi İpekçi Parkı'nda hep birlikte bunların sorunlarını dinlemek hem de bu sorunu çözmek için görüşlerimizi açıklamak üzere oraya katıldık ve hep birlikte İstiklal Marşı okuduk. Yani Diyarbakır'dan, Muş'tan, Batman'dan gelmiş Kürt kökenli kardeşlerimle, yine batıdan, Karadeniz'den, Ege'den gelmiş diğer arkadaşlarımız bir aradaydılar, onlarla beraber İstiklal Marşı okuduk.

Şimdi tabii burada o marştan sonra orada milletvekilleri, sadece ben değil, bizim gruptan 19 tane milletvekili ve Parti Meclisi ve MYK ve Genel Sekreter Yardımcısı görevlerinde bulunan arkadaşlarım var idi. Orada milletvekillerinin olduğu biliniyor idi. Çünkü anons ettiler 'Milletvekilleri kenara çekilsin.' diye. Şimdi milletvekilleri, bir feryat var ise, bir sitem var ise, barışçıl bir eylem var ise, onları algılamak, anlamak doğal iken devreye bir emniyet yetkilisinin talimatı giremez. "Milletvekilleri oradan çekilsin, biz buraya müdahale edeceğiz." deme hakkının milletvekillerinin olduğu yerde olmaması gerekir. Talimat verir gibi "Milletvekilleri oradan çekilsin." Hayır kardeşim, milletvekilleri oradan çekilmez, milletvekilleri orayı duyarlar. Orada duyduklarını Parlamente'ye taşımak zorunda, bu tartışmayı yaşamak zorunda. Ama bu böyle olmadığı gibi, orada ne yazık ki bir saldırıya maruz kaldı.

O anonslardan da anlaşılacağı gibi, orada milletvekilleri olduğu biliniyor idi. Bildiğim kadarıyla bizim 19 milletvekilimiz, 3 de MHP milletvekili var idi. Orada vücudun herhangi bir yerine değil direkt gözlere sıkılan bir biber gazı var. Polis biber gazını, vücudumun herhangi bir yerine değil doğrudan yüzüme sıktı. Daha önce de biber gazıyla tanışmıştım, havada, etrafa, vücudumun başka yerlerine sıkıldı. Ama burada, gerek görüntülere baktığınızda göreceksiniz gerek medyadaki fotoğraflara baktığınızda, direkt gözüme dönük yapılan bir eylemdi. Basında çıkan görüntülerde 30-40 santimlik bir yakınlık görünüyor ama daha öncesi var, onu herhâlde çekemediler ama çekimlerde vardır, 10 santim. Yani göz göze geldiğimizi biliyorum.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Şimdi tabii milletvekilleri ile vatandaş arasına, milletvekili ile sorunları olan insanlar arasına, feryatlarını duyurmak isteyen insanlar arasına biber gazı girmemeli. Tabii ki burada milletvekilleri ile halkın arasına polis şiddeti girmemeli. Uluslararası sözleşmelerin altına imza attığımız, demokrasiyi geliştirme çabasıyla ilgili yıllardır yapmış olduğumuz yasal düzenlemeler, hukuk, hukukun üstünlüğü, demokrasinin üstünlüğü, demokrasinin yaşama geçirilmesi, bütün bunlar burada polis şiddetiyle ihlal edilmiştir. Tabii bunlar faşizan bir yaklaşımın görüntüsüdür, faşizan bir yaklaşımı temsil eden bir anlayıştır.

O açıdan ben burada bir milletvekili olarak biber gazına maruz kaldım ama milletvekili olarak biber gazına maruz kalmamın da bir önemi yok. Bir insan olarak orada yaşayan insanların, orada dağılma gerekçesini biber gazıyla değil, onların sorununu çözme iddiasında olan, onun için çaba sarf eden insanlara dönük bu hamlelerin yapılması gerçekten doğru bir uygulama değil. Ama ötesinde orada insanlar var, orada yedi aylık hamile kadın var, orada yedi yaşında çocuk var, orada Türkiye'nin dört bir yanından gelmiş, gerçekten dertlerini, sorunlarını uygarca, barışçıl gösterilerle anlatmaya çalışan, demokrasinin gereğini yapmaya çalışan, seslerini duyurmaya çalışan insanlara dönük yapılan bu uygulama gerçekten bir insan hakkı ihlalidir.

Ve burada benim şahsıma dönük yapılan olayın bir önemi yok. Benim gözlerim acıdı ama asıl acıyan içimdir, oradaki insanların mağduriyetidir, oradaki insanlara reva görülen bu saldırgan tutum benim içimi çok daha fazla acıtıyor. Ve orada da gördük ki, o insanlar Ankara'nın soğuk kış günlerinde suya düşmek, havuza girmek durumunda kaldılar, biber gazı, tazyikli su yemek durumunda kaldılar ve onlar adına çok büyük acı duydum ve hepsinden ötesi utandım; milletvekilliğinden utandım, bu Parlamentoda bulunmaktan utandım. O insanlar onu hak etmemişlerdi. O hak etmedikleri şeyin reva görülmesi uygar bir topluma, çağdaş bir topluma, demokratik bir ülkeye yakışmayan bir tutumdur. Bunu kınadığımı da ayrıca size ifade etmek istiyorum” demiştir.

Daha sonra soru cevap kısmına geçilmiştir.

Sayın Soysal kendisine yöneltilen; olayda biber gazı, tazyikli su dışında cop da kullanılarak, orantısız, aşırı bir güç kullanıldığına tanık olup olmadığına ilişkin; orantısız bir güç kullanımına tanık olduğunu, itiş kakışların dışında cop kullanımına da, insanlara dönük tekmelerin de atıldığına şahit olduğunu söylemiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Komisyonadaki bir milletvekili, Soysal'a yapılan bu gaz sıkma olayının Sayın Soysal'ın hem kendi temsil ettiği kişiliği itibarıyla uygun olmadığını, hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi sıfatıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin tamamına bir hakaret olarak algıladığını fakat bu söylemlerinin görüşünü önceden ifade etmek anlamında bir söz de olmadığını belirtmiş, ardından “Milletvekilleri geri çekilsin.” anonsunun ne için yapıldığını, amacının ne olduğunu, milletvekillerinin polisi tahrik eden herhangi bir vaziyeti, durumu olup olmadığını, Çetin SOYSAL'ın polisin tahrik olmasına vesile olacak bir işlemde veya eylemde bulunup bulunmadığını sormuştur.

Sayın SOYSAL cevabında, İstiklal Marşı okunduktan sonra anonsların yapılmaya başladığını, o anonsları rencide edici bulduğunu, milletvekillerinin orada vatandaşların sorunlarını dinlemek durumunda olduğunu, Ankara'nın göbeğinde ne olduğunu gereğini yapmak için kendilerinin dinlemelerinin, anlamalarının gerektiğini, bu sebepten emniyet güçlerince yapılan uygulamanın aksine, güvenlik önleminin oradaki insanlara zarar gelmemesi için alınmasının gerektiğini söylemiştir. Türkiye'nin dört bir yanından gelen bu insanlara kumanya getiren milletvekillerinin olduğunu fakat kumanyaların içeri alınmadığını, parti otobüsünün oraya girmemesi için şoförün elindeki kontak anahtarının dahi alındığını, kendisinin buna tepki olarak emniyetteki arkadaşların buradan çekilmesi gerektiğini, böyle bir tutum içerisinde olmamaları gerektiğini söylediğini, belirtmiştir.

Kameralardan anlaşılabileceği gibi tahrik edici bir davranışlarının olmadığını, herhangi bir müdahaleyi gerektirecek herhangi bir şeyin de olmayacağını, orada sadece vatandaşlarla bir arada olmalarını engellememeleri için emniyetin derhâl çekilmesi gerektiğini söylediğini, ama onun dışında tahrik edici bir şey olmadığını emniyet güçlerine karşı bir direnişlerinin de olmadığını, zaten kayıtlara da bakıldığında bunların görüleceğini ifade etmiştir.

Komisyonadan bir milletvekilinin polisin gaz kullanımının, silah kullanımının, alet kullanımının belli kurallara tabi olduğunu fakat görüntülerden elde edilen bilgilere göre, Soysal'a uygulanan silahın[biber gazı] belli bir mesafeden ve belli bir alana bir toplumsal olayı çözmek adına kullanılması gereken bir silah olmasına rağmen basından ve kayıtlardan yapılan tespitlerde bu silahın çok yakın mesafeden sıkıldığı kanaatine sahip olduğunu belirterek, Sayın Soysal'a böyle bir muameleye maruz kalırken milletvekili sıfatını taşıdığının muhataplarınca bilinip bilinmediğini sormuştur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Sayın SOYSAL, milletvekillerinin orada konuşmalar yaptığını bu konuşmalardan birini de kendisinin yapmış olduğunu, konuşmaların Emniyet tarafından izlenip görüldüğünü, konuşması arasında bir ara kendisinin omuzlarda da taşınmış olduğunu dolayısıyla milletvekillerinin varlığının emniyet mensuplarınca bilindiğini, ama daha önemlisinin milletvekili olmanın dışında, herhangi bir insanın böyle bir yaklaşıma muhatap olmasını gerçekten iç acıtıcı bulduğunu söylemiştir.

“ ‘Milletvekilleri çekilsin’ anonsunun üst makamlar tarafından verilen bir talimat olduğuna dair bir bilginiz veya bir tahmininiz var mı?” sorusu üzerine:

Çetin SOYSAL, Sayın Zafer Üskül’ün aracılığı sonucu İçişleri Bakanı’yla görüştüğünü, Bakanın, “Milletvekilleri çekilsin” anonsundan hiçbir şekilde haberdar olmadığını beyan ettiğini, ama kendisinin olayın bir siyasi boyutu olduğunu düşündüğünü söylemiştir. Emniyetin, milletvekillerinin olduğu bir yerde müdahaleye kendi başlarına karar verebilecekleri kanaatini taşımadığını, bu iradeyi emniyetin toplam 22 tane milletvekilinin olduğu yerde kullanacağını tahmin etmediğini sözlerine eklemiştir. Sayın SOYSAL devamla: zaten bu konunun emniyeti aşmış bir konu olduğuna dair birtakım bilgilerin kendisine geldiğini, kendi tahminine göre bunun siyasi bir talimat sonucu yapıldığını ifade etmiştir. Olaydan sonra emniyetten temsilcilerin çiçek getirdiklerini, kendisinin açtığı davaların olduğunu bunun sonucunda bir özür dilemenin söz konusu olduğunu, ama kendisi bu özrü kendinden dilemelerinin bir önemi olmadığını belirttiğini, esas bu özür dilenecek ise, müdahale ettikleri ve Ankara’nın soğuk kış günlerinde biber gazı sıktıkları, copladıkları ve daha da önemlisi tazyikli su kullandıkları, eksi 5-10 derecelerde mağdur edilen işçilerden dilemelerinin gerektiğini ifade ettiğini ve bu özrün de gerçekleştiğini söylemiştir. Sayın Soysal; gerçekten orada çözülmesi gereken bir sorun olduğunu, bu sorunun çözülebilmesi için kendilerinin duydukları acıları hemen unutmaya hazır olduklarını, ilk kez toplumsal bir gösteriden sonra emniyetin o toplumsal gösteriye müdahale etmesi akabinde özür dileme noktasına geldiğini, bunu Türkiye’nin ihtiyacı olan toplumsal barış açısından bir adım olarak gördüğünden bu özrü kabul ettiğini belirtmiştir. Milletvekillerine, emniyet güçleri tarafından yapılan bu müdahalenin (bu yaklaşımın) ilk olmadığını belirten Soysal daha önce de barışçıl bir gösteri olan 1 Mayıs’ta yine milletvekillerinin de içinde olduğu gruba biber gazı ve gaz bombası atıldığını, kendisinin, 2008’in 1 Mayıs’ında panzerler geldiği zaman o panzerlerin önüne geçerek: “Gerek yok, biz buradaki kitleyi, partililerimizi kenara çekiyoruz.” dediğini,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

fakat arkasını döner dönmez biber gazına ve tazyikli suya yine maruz kaldığını, dolayısıyla Sıhhiye’de meydana gelen olayların ilk olmadığını söylemiştir. (EK:3, 1-9)

2.2- Balıkesir Milletvekili Ergün AYDOĞAN’ın ifadesi

Balıkesir Milletvekili Ergün AYDOĞAN; 17’sinde yapılan Tekel işçilerinin eyleminde gerçekleşen olaylara ilişkin olarak, Komisyonun göstermiş olduğu hassasiyet nedeniyle teşekkür ederek sözlerine başlamıştır. Tekel işçilerinin demokratik hak ve özgürlükler noktasındaki hak arayışlarıyla ilgili Başkentte yapmış oldukları ziyaret sonrasında, Başkent’in Sıhhiye merkezinde hak arama mücadelelerinin kamuoyuyla paylaşıldığı bir zamanda, Cumhuriyet Halk Partisinin; Genel Başkan, Genel Sayman ve diğer yetkilileriyle birlikte 15 Parlamenter olarak bu hak arama mücadelesi veren Tekel işçilerine, partilerinin politikası çerçevesinde kumanyayı -6 bin adet kumanya- dağıtmak ve parti yöneticileriyle birlikte Sıhhiye Meydanı’nda işçilere destek vermek için o tarihte meydana bulunduklarını söylemiştir. Daha meydana girmeden emniyet güçlerinin kendilerine karşı aşırı ilgisi karşısında şaşırıldıklarını ifade eden AYDOĞAN, kendisinden bu “ilginin” ayrıntılı açıklanmasının istenmesi üzerine, Sıhhiye Meydanı’na ulaşmadan araçlarıyla birlikte oraya giremeyeceklerinin, girmelerinin doğru olmayacağını emniyet tarafından kendilerine bildirildiğini, engellemeyle karşılaştıklarını söylemiştir. Hak arama mücadelesi veren işçilere kumanya getirdiklerini, onlara teslim edip onların mücadelesine destek sonrasında oradan ayrılacaklarını emniyet güçlerine ifade ettiklerini söylemiştir. Olayın devamını anlatan Sayın AYDOĞAN; engellemelere rağmen araçlarıyla birlikte Sağlık Bakanlığı’nın önüne geldiklerini, Bakanlığın önünde yine trafiği aksatmadan araçların belli bir noktada bırakılmasına dair emniyetten talep geldiğini, emniyet güçleriyle aralarında bu sebepten bir “polemik” yaşandığını, oradaki taleplerinin trafiğin aksatılmadan bu yardımların işçilere ulaştırılması olduğunu ancak bir güvenlik görevlisinin -rütbeli bir görevli- hızla koşarak gelip parti araçlarının anahtarını almaya çalıştığını ve kendilerinin de bunun doğru olmadığını, alamayacağını söylemeleri üzerine “küçük bir müdahale” ile karşılaştıklarını, neticede araçların sokulmaması sonrasında araçları orada bırakarak parti görevlisi arkadaşlarıyla ve diğer milletvekili arkadaşlarıyla işçi arkadaşlarının bulunduğu noktaya gittiklerini belirtmiştir. Orada Genel Başkan Yardımcıları Cevdet Selvi’nin, işçilerin bu hak arama mücadelesindeki taleplerini dile getirdiğini, onların taleplerinin yetkili mercilere iletileceği, bu konunun çözümü noktasında Parlamento olarak,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Cumhuriyet Halk Partisi olarak destek vereceklerini ifade ettiklerini, bütün yetkililerin, emniyetin ve Bakanın buradaki talebi dikkate alması yönünde çağrılar yaptıklarını, bu konuşmanın bitiminde, işçilerin dağılması yönünde, milletvekillerinin oradan ayrılması yönünde ikazlarla karşılaştıklarını anlatmıştır.

Sayın AYDOĞAN; panzerin üzerindeki sivil kıyafetli bir görevlinin dağılınması gerektiği, gösterinin yasa dışı bir eylem olduğu yönündeki ikazlarının parlamenter olduklarını ifade etmelerine rağmen sürdüğünü sözlerine eklemiştir. Sonra milletvekili arkadaşlarıyla kol kola bulundukları esnada panzerin üzerinden sıkılan pis suya muhatap kaldıklarını ve bu suya yönelik içerisinde kimyasal madde olduğu veya bir lağım suyu olduğu yönünde değişik iddiaların olduğunu söylemiştir.

Ardından ortalığın “duman dumana gittiğini”; zaten gözlerinin yanması, boğazlarının düğümlenmesi sonrasında ne yapacaklarını, nereye bakacaklarını şaşırdıklarını, bugüne kadar böyle eylemlere birçok kez katılmış olmasına rağmen ilk defa biber gazıyla karşı karşıya kaldığını ve onun yarattığı hisle bir an boğulacağını zannettiğini, gözlerinin yandığını, boğazının düğümlendiğini, o arada sağa, sola kaçışmalar yaşandığını, havuzun içine düşen arkadaşlarının olduğunu, arbedeler yaşandığını ve gerçekten, insanlık dışı bir uygulamayla karşı karşıya kaldıklarını, yaşadıklarının 21’inci yüzyıla yani demokratik hak ve özgürlüklerin çoğaltıldığı, demokrasinin yerleştiği bir döneme yakışmayan, yaşanmaması gereken bir olay olduğunu, özellikle milletvekillerinin bulunduğu bir ortamda güvenlik kuvvetlerinin böylesi aşırı güç kullanımını gerçekleştirmelerini şahsen doğru bulmadığını belirtmiştir. Sayın SOYSAL’ın maruz kaldığı müdahaleye ilişkin olarak ise; müdahale edileceği yönünde ikazlarla birlikte milletvekillerinin kol kola olduğunu, önlerindeki panzerlerle 5-6 metre bir mesafe olduğunu, SOYSAL’ın 2 metre kadar önlerinde bulunduğunu ama dumandan dolayı kimsenin kimseyi görmediğini, sonuç olarak o müdahale esnasında bir arbede yaşandığını, daha sonra basında ve ekrana yansıyan görüntülerde müdahalenin doğrudan, yani [Çetin SOYSAL’ın] gözlerine yapıldığını gördüğünü ifade etmiştir. Olaylar sonrası Çetin Soysal ve diğer milletvekilleriyle birlikte aynı otobüsle Meclise geldiklerini, herbirinin durumunun ayrı bir felaket olduğunu ama özellikle Çetin arkadaşlarının fazla etkilendiğini söylemiştir. Sonuç olarak olayı değerlendirdiğinde, milletvekillerinin bulunduğu bilindiği hâlde, müdahalenin yapıldığını açıklıkla söyleyebileceğini belirtmiştir. Kendilerinin girişte güvenlik kuvvetlerindeki görevlilere

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

milletvekili olduklarını ifade ettiklerini, parlamenter olduklarını ısrarla söylemelerine rağmen, o meydanda, yukarıda panzerin üzerindeki resmî ve sivil görevli kişilerin kendilerinin gözüne bakarak (yani tanıyarak ve bilerek), bu müdahaleyi yaptığını söylemiştir.

Sayın AYDOĞAN kendisine yöneltilen: “Milletvekillere de yönelik gerçekleşen bu aşırı güç, orantısız güç kullanma talimatının, yani ‘O kalabalığı mutlaka dağıtın.’ talimatının daha üst görevlilerden gelen bir talimat olabilir mi?” sorusu üzerine, talimatların üst bir merciden geldiğine inandığını, bürokrat veya siyasi erkten talimat almadan milletvekiline böylesi bir müdahale söz konusu olamayacağını, kendisinin başında bulunduğu aracın anahtarının alınmaya çalışılması esnasında darp edildiğini, en yüksek noktada ya bürokrat diyebileceğimiz valilik kanalıyla veya siyasi erk diyeceğimiz Bakanlık kanalıyla böylesi bir talimat almadan, bu tarz bir müdahalenin söz konusu olamayacağını, karşılarında 15-20 milletvekili olduğu bilindiği hâlde normal bir vatandaşa yapılmayacak uygulamaların (pis su, biber gazı, cop) milletvekiline uygulanmasının dünyanın hiçbir yerinde görülmeceğini ifade etmiştir. Olay yerinde bulunan milletvekillerinin güvenlik güçlerine karşı aktif veya pasif bir direnişinin olup olmadığının sorulmuştur. Sayın AYDOĞAN cevaben, alanda güvenlik kuvvetleriyle yakın bir temaslarının olmadığını, onları tahrike yönelik bir uygulamalarının asla söz konusu olmadığını, Genel Başkan Yardımcılarının, sorumlu ve görevli diğer arkadaşlarının; bütün nezaketiyle orada bulunduğunu ve provokatif bir düşünce taşımadıklarını, sadece hak arama mücadelesi verenlere partilerinin yapmış olduğu 6 bin kumanyayı getirmek istediklerini, hatta ve hatta isterse emniyet güçlerinin kumanyayı dağıtabileceğini belirttiklerini, orada görev yapan arkadaşlarının hiçbirisinin en küçük bir saygısızlık yapmadığını, meydana giriş esnasında bile engellemelere rağmen son derece nazikçe kendi amaçlarını anlattıklarını ve kendilerini takdim ettiklerini söylemiştir.

Alana girmeden önce veya alana girme sürecinde polisin kendilerine güvenlikleri açısından sakıncalı olduğu için yani “Bir ihbar aldık, bu nedenle girmeyin.” gibi bir uyarının yapıp yapılmadığına ilişkin olarak, Sayın AYDOĞAN böyle bir uyarı duymadığını belirtmiştir.

(EK:4, 1-6)

2.3- Edirne Milletvekili Bilgin PAÇARIZ’ın ifadesi

Edirne Milletvekili Bilgin PAÇARIZ, 02 Şubat 2010 tarihinde Komisyon toplantı salonunda Alt Komisyonumuza verdiği ifadesinde; Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun 15 milletvekiline görev vermesi neticesinde, Tekel işçilerinin yaptığı eyleme parti adına katkı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

sağlamak, onlara moral vermek ve genel merkezin yaptırdığı 6 bin adet kumanyayı iki seçim otobüsü ve dört kumanya dağıtım aracıyla eylem alanındaki Tekel işçilerine dağıtmak gibi bir insani amaçla oraya gittiklerini söylemiştir. Eylem alanına iki yüz metre kaldığında trafik görevlilerinin kendilerini durdurduğunu, otobüsü ve kumanyaları eylem alanına götürmelerini engellediklerini bunun üzerine orada bulunan 15-20 civarında trafik polisi ve 1-2 amirle tartıştıklarını, aynen: “Bizim yasal hakkımız, biz insani amaçla buraya geldik, hem Tekel İşçilerine moral vermek için hem de kumanyaları dağıtmak için buradayız, başka bir amacımız yok, bizi engellemeyin, biz kumanyaları dağıtalım, fazla da gövde gösterisi yapmayacağız, hemen döneceğiz...” dediklerini, fakat amirler diğer üst birimleri arayıp da onlardan onay çıkmayınca, “Madem o zaman bizim kumanyalarımızı eylem alanına sokmak istemiyorsunuz, bize izin vermiyorsunuz, o zaman biz oraya gideceğiz, yürüyerek gideceğiz, onlara moral vereceğiz, ufak bir konuşma yapıp döneceğiz.” dediklerini ve buna izin verildiğini söylemiştir. Alana vardıklarında üç taraftan emniyet güçleri tarafından gerek güvenlik önlemi almak için gerekse eyleme son vermek için tertibat alındığını gördüklerini, Genel Başkan Yardımcıları Cevdet Selvi’nin kısa bir konuşma yaptığını, orada MHP milletvekillerinden de bazılarını gördüğünü, amir olduğunu düşündüğü emniyet görevlilerinden üst rütbeli birinin: “Sayın milletvekillerimiz, bu eylem yasal değildir, izinsizdir, eyleme son vermek zorundayız, lütfen miting alanını terk edin.” şeklinde anons yapmaya başladığını, kendilerinin: “Biz daha yeni geldik. Bizi mi bekliyordunuz? 15 milletvekili buraya gelmiş. Hem milletvekillerinin eylem alanına gitmesini engellediniz hem getirdiğimiz kumanyaların dağıtılmasını engellediniz. Nedir sizin amacınız?” diyerek tepki gösterdiklerini, anonsun bir daha yapıldığını, takriben on dakika sonra polisin üç taraftan harekete geçtiğini, önce üzerlerine kirli su sıkıldığını, bu sırada 15 milletvekilinden genç olanların işçilerin koluna girdiğini ve “Yapmayın etmeyin, eylemeyin, yanlış yapıyorsunuz. Eğer eylem yasal değilse bu arkadaşlar üç günden beri ne arıyor burada, üç gün niye izin verdiniz? Şimdi bir saat dayanamıyor musunuz? Milletvekillerini mi protesto ediyorsunuz?” diye güçlerinin yettiği kadar bağırdığını, derken üç taraftan biber gazı ve gaz bombaları atıldığını, iki dakikada oradaki Tekel işçilerinin dağıtıldığını, bu esnada birkaç milletvekilinin havuza düştüğünü, kendisinin de bir ayağının havuza düştüğünü anlatmıştır. Olaylar gelişirken, ilk biber gazını sıkın bir emniyet görevlisini kendilerini kollamak için, Çetin Soysal’la beraber engellemeye

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

çalıştıklarını fakat alttan ve üstten, değişik yerlerden, dört-beş taraftan direkt olarak milletvekili grubuna yukarıdan, aşağıdan, yandan beş-altı adet biber gazı sıkılarak etkisiz duruma düşürüldüklerini, işin en ilginç tarafının kendileri oradan 15 milletvekili biber gazı yemiş vaziyette, ıslanmış vaziyette, yarı bellerine kadar havuzun içinde kalmış vaziyetteyken üç yıldızlı bir komiserin bu durumlarına gülmesi olduğunu, bunun üzerine Sivas Milletvekili Malik Ecdar ÖZDEMİR'in gülen kişinin üzerine yürüdüğünü: “Sen ne yapmak istiyorsun? İki saatten beri buradasın. Zaten sen provokasyon yapmak istiyorsun, bizleri tahrik etmek istiyorsun.” dediğini, sonuçta milletvekillerinin alanı terk ettiğini, seçim otobüslerine bindiklerini ve Genel Kurula geldiklerini, akabinde ayakta durabilen, biber gazından fazla etkilenmemiş olan milletvekillerinin bir basın toplantısı düzenlediğini söylemiştir.

“Sizce inisiyatif kullanan oradaki yerel güvenlik güçleri ve onun yetkilileri mi, yoksa daha yukarıdaki bürokratik mekanizma mı?” sorusu üzerine, Sayın PAÇARIZ; olay yerinde bulunan Ankara Emniyet Müdür Yardımcısının böyle bir kararı verecek cesareti olduğunu sanmadığını, sonuçta oradakilerin milletvekili ve Türkiye Cumhuriyetinin vatandaşı olduğunu, sürekli telsiz ve telefonla görüştükleri için bir makamda oturan birilerinden talimat aldıklarını düşündüğünü, çünkü kendilerinin milletvekili olduğunun bilindiği ve üstüne üstelik daha miting eylem alanına girdiklerinde beş dakika, on dakika geçmeden hemen hareketlenmenin başladığını belirtmiştir.“Milletvekillerinin güvenlik güçlerine karşı bir direnişi veya bir hakareti oldu mu bu olaylardan önce?” sorusu karşılık, Sayın PAÇARIZ; tazyikli su sıkılmaya başlandıktan sonra eylem yapılmasın, biber gazı sıkılmasın, oradaki işçiler zarar görmesin diye Tekel işçileriyle birlikte 7-8 genç milletvekilinin kol kola girdiğini, işçileri korumak amacıyla orada etten bir duvar oluşturduklarını, ama arkasından daha on saniye geçmeden hemen biber gazıyla iki dakikada milletvekillerinin de perişan edildiğini, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının da perişan edildiğini, olayın bundan ibaret olduğunu söylemiştir.

“Siz miting alanında topluca mı duruyordunuz yoksa dağılmış mıydınız, işçilerin arasına?” sorusu üzerine Sayın PAÇARIZ; başta topluca girdiklerini su sıkılmaya başlandıktan sonra diğerlerinin kenara çekilip 10-12 civarında genç milletvekilinin ön safta kaldığını ifade etmiştir. Fakat milletvekillerinin orada bulunmasının bir şeyi etkilemediğini

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kendilerinin kasten hedef olarak görüldüğünü, bunu oradaki bir emniyet amirinin kendi inisiyatifıyla yapmasının mümkün olmadığını sözlerine eklemiştir.

“Acaba o polis ya da oradaki emniyet amiri, gerek bürokrasi gerekse siyaseten daha üst kurumlardan talimat mı aldı?” sorusu üzerine Sayın PAÇARIZ, aynen: “...Ankara Emniyet Müdürü veya Ankara Valisi diyelim, yani 15 tane milletvekiline öyle vahşice bir hareketle bir eylemde bulunma cesaretini, yüreğini gösteremez. Ya İçişleri Bakanını telefonla aradılar İçişleri Bakanından talimat aldılar veyahut da yürütme organındaki birilerinden talimat aldılar. Benim söyleyeceğim bu. Valla ben televizyonda şunu da açıkça söyledim: ‘İçişleri Bakanının bilgisi dâhilinde olan bir olaydır.’ İçişleri Bakanı böyle bir düşünceye sahip olmasaydı ki, daha sonraki Genel Kurulda yapılan bütün konuşmalarda bazı milletvekilleri Cumhuriyet Halk Partili milletvekillerinin veya Milliyetçi Hareket Partili milletvekillerinin oraya Tekel işçilerine yardım amacıyla değil, provoke etmek için gittiğini de söylediler...” demiştir. (EK:5, 1-6)

2.4- Aydın Milletvekili RECEP TANER’in ifadesi

Aydın Milletvekili RECEP TANER, 02 Şubat 2010 tarihinde Komisyon toplantı salonunda Alt Komisyonumuza verdiği ifadesinde; o gün Aydınlı Tekel işçilerinin telefonla davet etmesi üzerine olay mahalline gittiğini, kendisine “İşçiye bir şeyler söylemek ister misiniz?” diye teklif geldiğini orada partisinin genel muhasibi olduğu için Ümit Bey’e öncelik verdiğini, Ümit Bey’in konuşması sırasında herhangi bir müdahalenin olmadığını, gayet normal bir şekilde konuşmasını yaptığını, konuşmada işçilerin haklı olduklarından fakat işçilerin provokatörlere dikkat etmesi gerektiğinden bahsedildiğini belirtmiştir. Arkasından kendisinin konuşmaya başladığını, daha konuşmanın birinci dakikasında arkadaki panzerin üzerindeki Emniyet Amirinin “Aranızda provokatörler var. Bu provokatörleri aranızdan çıkarın.” diye anonsa başladığını, bunun üzerine o tarafa dönerek: “Beyefendi, ben Milletvekiliyim. Burada da Aydınlı hemşerilerim var, onları ziyarete geldim. Şu anda da konuşma yapıyorum. Yaptığınız şey saygısızlık.” dediğini, buna rağmen anonsun devam ettiğini, yayında olan televizyonların bunları net bir şekilde gösterdiğini, orada karşılıklı atışmaların olduğunu, arkasından da haklı olarak, yapılan saygısızlığın üzerine “Habur’dan girenlere göstermediğiniz muameleyi burada bizlere yapıyorsunuz.” diye bir çıkışının olduğunu, engellenmelere rağmen konuştuğunu,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

konusması bittikten sonra CHP’li milletvekillerinin grup hâline geldiğini, Çetin Bey’lerle, Bilgin Bey’lerle bir arada durduklarını, bir süre sonra suyla müdahalenin başladığını söylemiştir. Sayın TANER, basıncılı suyun niteliğine ilişkin olarak ise: “elbiselerde iz bırakacak kadar kirli” olduğunu ifade etmiştir.

Biber gazı atılmasına ilişkin olarak ise Sayın TANER; direkt milletvekiline atıldığını zannetmediğini fakat milletvekillerinin olduğu bölüme de milletvekillerinin orada olduğu bilinerek atıldığını söylemiştir.

Çetin SOYSAL’ın kendilerinden daha fazla mağdur olduğunu, çünkü onun yere doğrudan ittirildiğini, bu sırada yere düşmek zorunda kaldığını, arkasından da direkt olarak yüzüne fiilî bir müdahalede bulunulup gaz sıkıldığını ifade etmiştir. “Olaydaki aşırı güç kullanımının oradaki yetkili amirlerin inisiyatifıyla mı oldu, yoksa daha yukarıdaki görevlilerin inisiyatifıyla mı oldu?” sorusuna Sayın TANER; şahsi düşüncesine göre, oradaki amirin inisiyatifinin olduğunu zannetmediğini ona birilerinin talimat verdiğini, milletvekillerinin alandan ayrılmasının beklenebileceği veya milletvekillerine “Arkadaş, böyle böyle, burada bizim mutlaka müdahale etmemiz lazım. Dolayısıyla sizleri uyarıyoruz, lütfen alanı terk edin.” diye bir şey söylenebileceğine değindi ve en ufak bir ihtar dahi yapılmadan müdahalenin gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Buna ek olarak, orada bayanların, çocukların olduğunu, dolayısıyla oradaki emniyet güçlerinin yapmış olduğu müdahalenin “haddini çok aşan bir müdahale” olduğunu ifade etmiştir.

Milletvekillerinin güvenlik güçlerine karşı herhangi bir direnişte veya saldırdı veya hakarete ve tahrikte bulunup bulunmadığına ilişkin soru sorulması üzerine, Sayın TANER; kesinlik böyle bir şey olmadığını, sadece orada tahrik olarak kabul ederlerse, yapılan saygısızlıklar üzerine söylediği: “Habur’dan girenlere bu muameleyi yapmadınız. Lütfen saygılı olun.” sözünün olabileceğini, bunu da o günkü gazetelerin hemen hepsinde yazılı olduğunu belirtmiştir. (EK:6, 1-4)

2.5- Tokat Milletvekili REŞAT DOĞRU’ nun ifadesi

Tokat Milletvekili REŞAT DOĞRU, 02 Şubat 2010 tarihinde Komisyon toplantı salonunda Alt Komisyonumuza verdiği ifadesinde; Tokat Milletvekili olması, tekel ve tütünle ilgili ilişkilerinin bulunması ve işçilerin sorunlarına sahip çıkmak, onları desteklemek düşüncesiyle söz konusu meydana gittiğini söylemiştir. Eylem esnasında herhangi bir taşkınlığın (yolun

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kapatılması veyahut da emniyet güçlerine bir saldırı veya herhangi bir şey olduğunu) görmediğini, orada herhangi bir taşkınlığa mahal vermeden normal bir şekilde kendi haklarını savunmak, özlük hakları noktasında kamuoyunu bilgilendirmek ve duyarlılığı kılma noktasında çalışma içerisinde olduklarını ifade etmiştir. Olayın ileriki aşamalarında emniyet güçlerinin dağılması yönünde anonslar yaptığını, işçilerin özlük haklarını savunma mücadelesine girdikleri için bu dağılma durumunu kabul etmediklerini, dağılmayınca da emniyet güçlerinin müdahale ettiğini, önce su sıkıldığını, ardından gazın sıkılmaya başlandığını, bu olaylar sırasında kendisinin diğer milletvekili arkadaşlarının yanında olmadığını, dolayısıyla, çok yakinen hadiseyi görmediğini, milletvekili arkadaşlarının biber gazıyla karşılaşmış olduklarını daha sonra basından duyduğunu, kendisinin bulunduğu yerde de işçilere biber gazı sıkıldığını, ancak bulunduğu olay gerçekleşirken yanında bulunan bazı milletvekilleriyle “Biz milletvekiliyiz.” diye bağırarak onlardan üzerlerine herhangi bir şey sıkılmadığını söylemiştir. Panzerin üzerine çıkan bir görevlinin, milletvekili sıfatını kullanarak “dağılın” diye yaptığı anonsları duyup duymadığı sorulduğunda, REŞAT DOĞRU;duymadığını belirterek cevaplamıştır. Komisyonca dinlenen diğer milletvekilleriince anlatılan panzerin üzerinden emniyet amiri olduğunu söylenen bir güvenlik görevlisi tarafından: “Aranızda provokatörler var, bunları aranızdan atın.” gibi anonslar yapıldığının, orada konuşma yapan Milletvekilinin: “Burada ben konuşuyorum, ben milletvekiliyim, provokatör değilim.” diye uyarmasına karşın, bu anonslara devam edildiğine değinilerek, Sayın DOĞRU’ya bu anonslara şahit olup olmadığı sorulmuştur. Sayın DOĞRU, bahsekonu anonsu duymadığını, daha sonra Meclisteki ikili sohbetlerde bu mevzunun geçmiş olduğunu söylemiştir. DOĞRU’ya hitaben aynen: “Şimdi, orada bir arbede yaşanmış. Yani milletvekilleri, o grubun içerisinde milletvekilleri olmasına rağmen ayırt etmeksizin bir fiili müdahale var, şimdi coplama var, gaz atılması var, pis su sıkılması var, tazyikli su sıkılması var. Şimdi bunlara tabii baktığımız zaman oradaki kolluğun başında bulunan bir emniyet amirinin böylesine ciddi bir eyleme, milletvekilleri hedef alarak bir eyleme girişmesini pek göze alacağını sanmıyorum. Yani bu acaba sizce onun da üstünde olan, siyasi ya da bürokrasideki amirlerinden böylesine bir talimat almış olabilir mi yani ‘Kim olursa olsun dağıtın orayı.’ diye bir talimat almış olabilir mi?” diye sorulması üzerine, sayın DOĞRU; kendisinin olayın tamamını bilemeyeceğini bulunduğu yere de güvenlik görevlilerinin ellerinde gazlarla geldiklerini, “Ben milletvekiliyim kardeşim, durun.” demesi üzerine

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

durduklarını, yanında milletvekili Osman Çakır'ın da bulunduğunu ifade etmiştir. “Ankara Valisi bu konuda ‘Milletvekilleri de olsa dağıtın.’ diye bir talimat vermiş olabilir mi sizce?” sorusuna REŞAT DOĞRU bilmediği için bir şey diyemeyeceğini söylemiştir. (EK:7, 1-4)

3) ANKARA VALİSİ, ANKARA İL EMNİYET MÜDÜRÜ VE OLAYLAR SIRASINDA MEYDANDAKİ POLİS GÜCÜNDEN SORUMLU İL EMNİYET MÜDÜRÜNÜN DİNLENİLMESİ,

3.1. Ankara Valisi İ. Kemal ÖNAL'ın İfadesi

Ankara Valisi İ. Kemal ÖNAL, 04 Şubat 2010 tarihinde Komisyon toplantı salonunda Alt Komisyonumuza verdiği ifadesinde; 17 Aralık günü güç kullanılması meselesinden sonra kendisinin Abdi İpekçi Parkı'na gelip basın önünde canlı yayında bir değerlendirme yaptığını, ertesi günü basından izlediği kadarıyla gaz meselesinden dolayı hemen bir soruşturma açıldığını, kendisi basın açıklaması yaparken 1-2 milletvekilinin bu gazdan etkilendiği konusunun kendisine iletildiğini, bundan duyduğu üzüntüyü belirttiğini, konuyu inceleyeceklerini söylediğini, bu konuda amacı aşan davranışta bulunanları tespit için ve disiplin hükümlerine göre gereğini yapmak için hemen bir soruşturma açtıklarını, İçişleri Bakanı'nın talimatları doğrultusunda 2 tane mülkiye müfettişinin de görevlendirilmiş olduğunu. Teftiş Kurulunun kuralları gereği müfettişlerin dosyayı aldıklarını ve soruşturmanın devam ettiğini, suç duyurusu konusunda ilgili emniyet görevlileri hakkında bir tevdi raporunun yapılacağı duyumunu aldığını söylemiştir. Orantılı orantısız güç kullanımı mefhumlarının izafî olduğunu belirten Sayın ÖNAL; olayların gidişine göre değerlendirilmesi gerektiğini, milletvekillerinin de o olaydan etkilenmiş olmasının kendileri için üzüntü kaynağı olduğunu, onlarla birlikte diğer vatandaşlar için de asla öyle bir şey düşünmeyeceklerini ama mecbur kalınca polisin kendisine verilen bu enstrümanı kullandığını ifade etmiştir. Olayı özetleyen Sayın ÖNAL, Türk-İş'e bağlı Tek Gıda-İş Sendikası Başkanı Sayın Mustafa Türkel Bey'in defalarca açıklama yaparak Türkiye'nin her tarafından işçilerin Ankara'ya gelip haklarını arayacaklarını söylediğini, kendilerinin defalarca yazı yazıp bu yapılan eylemin kanunsuz bir eylem olduğunu, yapmamaları gerektiğini, eğer bunu Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na göre yapmak istiyorlarsa kendilerine müracaat etmeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

halinde ona göre bir yer göstereceklerini bildirmelerine rağmen, nedense böyle bir müracaatın olmadığını belirtmiştir.

İşçiler geldikten sonra kontrole uygun bir yer olduğu düşünüldüğü için parti merkezine yakın bir yerde konuşlandığını, kendisinin Sendika Başkanı Mustafa Bey’le konuştuğunu aynen: “Mustafa Bey, tabii ki bu bir demokratik haktır, biz bir hukuk devletiyiz. Sonra bu işçi haklarını bugün kazanmış bir ülke de değiliz biz, 50’lerden gelen bir geçmişimiz var. Yani bu işçileri tek taraflı biletlerle getirip de Ankara’da kış kıyamette bırakmanın demokratik hakların neresiyle ilgisi var? Keşke 6 bin kişi getireceğinize 4 bin kişi getirseydiniz de dönüş biletlerini de alsaydınız, makul bir süre sonra da bunlar dönseydi” dediğini, bu sözlerine söz konusu durumun para yetersizliği neticesinde gerçekleştiği savunularak karşılık verildiğini belirtmiştir. Sayın ÖNAL geceleyin havanın -1-2 dereceye düşmüş olmasından ötürü çocuğu, yaşlısı genci olan bu kalabalığı belediye otobüsleriyle Atatürk Kapalı Spor Salonu’na taşıttırdıklarını sözlerine eklemiştir.

Sayın ÖNAL devamla ertesi gün veya onu takip eden gün sıkıntı olduğu için parti binasının yanından ayrılma kararını istediklerini, aynı konunun CHP için de gerçekleştiğini kısa bir süre önce 200 işçi İzmir’de işten çıkarılması akabinde bir grubun CHP’nin karşısına geçip orada oturduğunu, aynı sıkıntıyı o olayda da yaşadıklarını söylemiştir. Kendilerinin bu kalabalığı nereye götürelim arayışı içine girdiğini Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na göre, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılacak yerlerden olan Abdi İpekçi’ye yönlendirmeye karar verdiklerini, orada bir-iki gün sonrasında hiç istememelerine rağmen bir müdahale durumunda kaldıklarını söylemiştir. Aslında amaçlarının üç gün içinde müdahale etmek olmadığını, müdahalenin on beş gün sonra yirmi gün sonra ya da hiç de olmayabileceğini, yani müdahalenin bir araç fakat amaç olmadığını, onun için vaktinin önceden tayin edilmediğini belirtmiştir. Müdahalenin oradaki göstericilerin kendilerini zor durumda bırakması sonucu gerçekleştiğini mesela ayın 16’sında birkaç işçinin uygunsuz kıyafetlerle havuzun içine girdiğini bunun insanların canını tehlikeye atacak bir durum olduğunu, çünkü havuzun yüzme için değil süs için yapıldığını ve içinde de elektrik sistemi, ışıklandırma sistemi olduğunu, bir kısım şahısların kabloların üstünde yürüdüğünü, Sendika Başkanlarını böyle yaptırmamaları konusunda uyardığını fakat Onların da “Biz pişmanız, bunları niye getirdik buraya. Bizim kontrolümüzden çıktı, biz karışamayız.” şeklinde beyanlarının olduğunu, buna rağmen Sendika yöneticilerinin basın önünde bu konuşmaları siyaset icabı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

hiç dile getirmediklerini söylemiştir. Ayrıca özellikle terör unsuru olarak değerlendirilen öğrenci gruplarının destek adı altında Abdi İpekçi Parkı'na girdiğini tespit ettiklerini, bunların bir kısmının illegal, bir kısmının legal olduğunu, bir de canlı bomba meselesi olduğunu, sarı montlu sırtında çanta olan birisi tarafından oraya getirildiği konusunda duyumların geldiğini ve yol kesme vb. gibi hadiselerin yaşandığını belirtmiştir.

Sayın ÖNAL anlatılan sebeplerden ötürü o gün saat 13.00-14.00'ten itibaren alanı boşaltmalarını isteyen anonslar yaptıklarını, “dağılın yoksa müdahale edeceğiz” şeklinde epey konuşmaların olduğunu, fakat uyarılarının dikkate alınmadığını bu sebepten saat 16.00 sularında “en asgari güç” kullanılarak önce uyarı şeklinde, arkadan su müdahalesiyle, ondan sonra da gazla müdahale ettiklerini, sudan etkilenmeyince hafif gaz kullanımı başladığını, bu esnada arbedede olaylarının geliştiğini, gaz sıkılmasına dair durum hakkında soruşturma yapılan polislere, “niye böyle tuttunuz?” diye sorduğunu onların da kendilerine göre birtakım savunmalar ileri sürdüğünü, bu konuda bir şey söylemeye kendini yetkili saymadığını, çünkü olayın mülkiye müfettişleri tarafından detaylı incelemelerinin sürdüğünü, eğer orada yapılan yanlış bir şey varsa sorumluların cezasını göreceklarını belirtmiştir. Milletvekili Çetin Bey'in gözüne gaz isabet etmesinin kendilerini üzdüğünü belirten Sayın ÖNAL; bunun bir kasıt unsuru olmaksızın gerçekleştiğinin altını çizmiştir.

Orantısız güç iddialarına ilişkin olarak ise, Sayın ÖNAL; Ankara'da ilk defa biber gazı kullanılmadığını, kendisinin beş senelik Valilik dönemi boyunca vuku bulduğu zamanlar olduğunu anlatmıştır. Örnek olarak da Ziya Gökalp'te kaldıraç grubunun bir-iki eyleminde cam, çerçeve kırılmasından sonraki müdahaleyi vermiştir. Fakat Tekel İşçilerine yapılan müdahale sonrası durumun nisbeten hafif atlatıldığını, Sayın ÖNAL: “Çok şükür öyle kendilerini sıkıntıya sokacak bir hastaneye gidiş, yaralanma olmadı” diyerek ifade etmiştir. Cebeci, Hukuk Fakültesi, Mülkiye gibi yerlerin hassas olduğuna değinen Sayın ÖNAL; göstericilerin buradaki öğrencilerle birleşmesi gerçekleşmesi durumunun sıkıntı doğuracağını, alınan önlemler sonrası işçilerin bu grupla birleşmeden Türk-İş'in önüne geçtiğini belirtmiştir. Soru cevap faslında olaya ilişkin emniyet güçlerinin kriz masası oluşturup oluşturmadığına dair soruyu: “gayet tabii [oluşturulmuştur]” şeklinde yanıtlamıştır. “Sendika temsilcilerinin de katılıp bu işi en az zararla bitirme konusunda bir toplantı, bir çaba gösterdi mi idare?” sorusunu ise; olayın başından beri bu konuda tüm çabaların gösterildiği, kendilerine sendika yetkilileri tarafından hiçbir şey olmayacağı, sadece bir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

basın açıklaması yapılacağıının söylediğini ifade etmiştir. Sayın ÖNAL devamla, Ankara'nın bir sakin, mütevazı bir Anadolu kenti olmadığını, bu tip olayların sık cereyan eden son derece rutin şeyler olduğunu, bu tip toplantılarda kendilerine göre planlarının olduğunu, insanların nereden getirileceği, nereye götürüleceği, gelen otobüslerin nereye park edileceği, hepsinin belli bir programa bağlandığını belirtmiştir. Türk-İş'in Sıhhiye Meydanındaki yasal mitingine yaklaşık 40 bin kişinin katıldığını rutin programların yürütüldüğünü Tekel İşçilerinin gösterilerinin diğerlerinden farkının, yasal süreyi, makul süreyi geçtikten sonra dahi bu toplantı, gösteri ve yürüyüşlerinin devam etmesi olduğunu, mesela ayın 15'inde gelinip de o gün bittikten sonra akşam dağılınsaydı bunun sorun teşkil etmeyeceğini, fakat gece orada kaldığını bunun üzerine kendilerinin; ilk gecedir, hiç olmazsa sıcak bir mekânda kalsınlar diye Atatürk Spor Salonu'nu açtıklarını söylemiştir. Mitingin bu kadar uzun süreli olacağıının tahmin edilip edilmediğine ilişkin olarak ise; bu kadar uzun olacağını tahmin etmediklerini, bunun Ankara'da bir ilk olduğunu belirtmiştir. Adalet ve Kalkınma Partisinin önüne eskortla [polis eşliğinde] getirilmesi konusunda ise, işçilerin AK PARTİ Genel Merkezine aşağı yukarı 500 metre mesafede olan "Yaşam Sokak" denen bir yere getirildiğini, AK PARTİ Genel Merkezinin etrafı tabii polis tarafından çevrildiğini, kalabalığın orada gösteriler yapıp, sloganlar atıp, konuşmalar yaptığını, akşam belli bir saatten sonra dağılmasını beklediklerini fakat topluluğun dağılmaması üzerine kendileri için daha kritik anların başladığını, nihayetinde Türk-İş yetkililerini ve Genel Başkan Sayın Kumlu'yu çağırdıklarını, hatta Bakanın odasında oturup, karşılıklı konuştuklarını kendisinin: "Bunları nasıl getiriyorsanız, götürün. Bunlar ne olacak? Yani, bu şimdi, gösteri tamam, hakları savunmak tamam ama bunlar burada sıkıntıda, ne olacak?" dediğini buna cevaben: "Vallahi ben bilemiyorum, bunu şey getirdi, Tekgıda-İş getirdi." Dendiğini, bunun üzerine Sayın ÖNAL bir öneri getirerek: "Ya bunları burada tutmayalım ya garaja gönderelim, peyderpey otobüslerle gitsinler. Mustafa Bey, bunu nasıl götürüyorsanız götürün. Biz de yardımcı oluruz. Otobüs sahiplerini kaldırırız, getirtiriz, siz de bunların ücretlerini ödeyin. Sivas'a giden Sivas'a, Yozgat'a giden Yozgat'a, Karadeniz'e giden... Yani, gitsinler bunlar. En azından yarısı gider, yola çıkar, kalan yarısını da otellere yerleştirin, bir yer bulun." dediğini, fakat kendisine "Yok, bizim ona gücümüz yok, biz bunu yapamayız. " cevabının verildiğini söylemiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

“Müsteşarın veya siyasi idare olarak İçişleri Bakanının bütün bu gelişmelerden süreç olarak an an haberi var mıydı?” sorusunu, Sayın ÖNAL; kendisinin bunu bilemeyeceğini, onlara sormaları durumunda daha net cevaplar alınabileceğini söyleyerek cevapsız bırakmıştır.

Tekrar 16 Aralık ve sonrasına ilişkin sorular sorulması üzerine Sayın ÖNAL; Kalabalığı Sıhhiye Meydanı’na yönlendirmenin emniyet güçleri ve sendikanın müşterek kararı olduğunu, eylemin baştan beri yasa dışı olduğunu fakat toplumsal bir olay olduğu için kendilerinin bunu en az zararlı yönlendirmeye çalıştığını ifade etmiştir.

Milletvekilllerine karşı gerçekleştirilen müdahaleye ilişkin olarak, Sayın ÖNAL; polisin amiri olarak polisin milletvekili olduğunu bile bile milletvekiline biber gazı sıkacağına yüzde 1 bile ihtimal vermediğini, bunun amacı aşan bir değerlendirme olacağını ifade etmiştir. Sayın ÖNAL devamla; olaydaki görevli polislerin aktif yani vücut gücü istediği için polis teşkilatına gireli çok olmamış Çevik Kuvvetten oluştuğunu, ilk gelenlerin orada beş altı sene kalıp, ondan sonra diğer kadrolara geçtiğini, kendisinin, beş senenin valisi olarak bile milletvekillerinin tamamını tanımadığını, bu sebepten orada görevli yeni personelin de belki hayatında hiç milletvekiliyle karşılaşmamış olmasının muhtemel olduğu yönündeki kanaatini belirtmiştir. Sayın ÖNAL; iki mülkiye müfettişi tarafında da işin bu kısmının özellikle incelendiğini sözlerine eklemiştir.

Bir milletvekilinin konuşması esnasında emniyet görevlisi tarafından milletvekili olduğu bilinerek “Provokatörlere uymayın.” gibi anonslar yapıldığının ve bunun üzerine milletvekilinin cevaben: “Yani, siz, işte, bize Habur girişindeki göstericilere yaptığınız kadar hoşgörü göstermiyorsunuz... Beyefendi ben milletvekiliyim. Burada da hemşehrilerim var, onları ziyarete geldim, şu anda da konuşma yapıyorum. Yaptığınız şey saygısızlıktır.” dediği nakledilmiş ve Sayın ÖNAL’dan bu konudaki bilgisi sorulmuştur. Sayın ÖNAL olayın bu kısmını bilmediği fakat Milletvekillerinin orada oluşunun kendisini gerçekten üzdüğünü, olayın ertesi günü CHP Genel Sekreteri Önder Sav’la telefonda konuştuğunu ve konuşmada şu diyalogların yaşandığını aktarmıştır: “[Önder SAV] ‘... Bu, üzüntümüze sebep oldu. Biz oraya köfte eklemek getirmiştik, kumanya. Onları da dağıtamadık.’ [Sayın ÖNAL] ‘Keşke haberimiz olsaydı böyle bir hareket yapacağınızdan, köfte getirdiğinizden. Ben de üzüldüm.’ [Önder SAV] ‘Evet, biz de keşke daha önceden size haber verseydik. Böyle böyle bir şey yapıyoruz, hani haberiniz olsun deseydik.’” Sayın ÖNAL devamla bu tip toplumsal olaylarda

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kimin ne olduğu belli olmayacağını altını çizerek, eylem alanında yapılan üst aramasında bir kişide tabanca çıktığını, orada bir silah patlamasının ciddi sonuçlar ortaya çıkarabileceğini belirtmiş ve müdahalenin gecikmemesini gerektiren unsurlardan bir tanesinin bu silah olduğunu ifade etmiştir.

Göstericilere sıkılan suya ilişkin: “Bu tazyikli su değil, lağım suyu gibi pis su sıkıldı.” şeklinde iddiaların dile getirildiğinin Sayın ÖNAL’a iletilmesi üzerine, Sayın ÖNAL aynen: “Böyle bir soruya muhatap olduğum için çok üzıldüm Sayın Başkanım. Ben -tam kırkinci senem- yirmi dört yaşında başladım bu işe, şimdi altmış dört yaşındayım ve altmış dört yaşında, kırk senedir polisin amiriyim. Ayrıca, hasbelkader iki sene de emniyet genel müdürlüğü de yaptım, bu görevlerimin arasında. Yani, böyle bir şey düşünülmesi bile bence abesle iştigaldir. Bunu net olarak söylüyorum ve zapta geçiyorsa konular, aynen bu şekilde de geçmesini istiyorum... Bunu, bu soruya cevap vermeyi bile zül addediyorum.” şeklinde cevaplamıştır.

Vali ÖNAL’ın müdahalenin gerçekleştiği gün Abdi İpekçi Parkı’nda toplananların kamu düzeni ve güvenliği açısından tehdit oluşturduğunu belirtmesi üzerine Komisyondan bir milletvekili aynen: “...Elli günlük eylem sırasında belki iktisadi bazı sıkıntıların sebebi olmuş olabilirler ama bu işçilerde herhangi bir taşkınlık anlamında, anarşi anlamında bir eylemlerine şahit olmadık. O günü soruyorum. O gün, kamu düzeni veya işte, birtakım tehditlerden bahsettiğiniz için soruyorum. Enterne edilmiş bir gruptu çünkü etrafı çevrilmiş bir gruptu orası, arkadan da çevrilmiş bir gruptu, orada bir anons var, beni asıl ilgilendiren o. ‘Milletvekilleri ayrılın.’ anonsu. Şimdi, elbette polis teşkilatıyla bir problemimiz yok, onu yargılamak adına da yapmıyoruz ama bir olay var. ‘Milletvekilleri ayrılın.’ anonsu orada milletvekillerinin varlığına işaret eder yani polis tarafından, orada milletvekillerinin olduğunun kanıtı olması bakımından önemlidir. ... Mesela havuza girme konusunda farklı duyumlar da var, havuza itildiklerini iddia eden insanlar da var; biz bunları dinledik daha önce. Oraları geçiyorum. Milletvekillerinin olduğu bir ortamda, eyleme müdahale yerine milletvekillerinin de, sözlü ve fiilî, müdür arkadaşlara müdahalesine rağmen, ‘Yani biz buradayız, görüşüyoruz.’ demesine rağmen, niçin böyle bir müdahale kararı alınıyor? Bunu anlamakta güçlük çekiyoruz, bir. Çünkü iş yasaldır, değildir tartışması hukuki bir süreçtir, onun sonucu alınır ama milletvekillerinin bulunduğu bir ortamda, bir anarşi de olmadığı bir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ortamda böyle bir dağıtma kararını şahsen doğru bir karar olarak göremiyorum ama bu kişisel görüşüm tabii ki.

Ve Çetin Soysal'a yapılan işlem. Görüntülerde izledik, 1 metre mesafe bile yok yani arada bir polis var, üstten gaz, cihaz daha doğrusu, gaz sıkılan cihaz yöneltilmiş bir vaziyette. O işçi... O arada çok fazla işçi yok çünkü bir bariyerin arkasında gerçekleşen bir olay yani orada bir boşluk alan var, kalabalığa sıkılmış bir gaz hadisesi yok. Dolayısıyla, milletvekilinin olup olmadığının bilinmemesi, sizin ihtiyarınızda olmayabilir ama arkadaşların bilmemesi mümkün değildir. Çevik Kuvvet gençtir ama amirleri, hepsi tecrübeli insanlar, şahsen tanıdığım insanlar da var. Yani, milletvekillerinin olduğu bir ortamda böyle bir müdahale kararı alınmasını siz şahsen doğru buluyor musunuz?” diye sormuştur.

Sayın ÖNAL milletvekilinin orada olduğu bilinerek alınmış bir karar olmadığını, bu kararın saat 13.00'te alındığını, o saatten itibaren de anonslarla, çeşitli vasıtalarla oradaki göstericilere, dağılmaları gerektiğinin, dağılmadıkları takdirde müdahale edileceğinin bütün polis araçlarından anonslarla söylendiğini ve 16.00'da müdahale edileceğinin herkesçe bilindiğini söylemiştir.

Sayın ÖNAL devamla “polisin gaz sıkarken nasıl sıkmalıydı” konusunun müfettişlerce çok detaylı bir şekilde araştırıldığını, bu sebepten yanıltmamak amacıyla bu hususu çok fazla tartışmak istemediğini ama terör örgütlerinin içeride fink atmasından ötürü müdahalenin gerekli olduğunu söylemiştir. Şu anda niçin müdahale etmediklerine ilişkin olarak ise, şimdi de çok büyük sıkıntılar olduğunu, Türk-İş'in önünde son derece yangına hassas naylon örtülerin içinde soba yakılmakta olduğunu, bir köy yaşantısının sürdürülüyor olduğunu belirtmiş ve Sosyal Yardımlaşma Vakfından böyle fakir yaşantı süren insanlara yapılan yardımlardan bahisle fukara vatandaşımıza reva görülmeyen bu yaşam şeklinin, Sakarya Caddesi'ndeki, Tuna Caddesi'ndeki işçilere reva görülmesinin yanlışlığına değinmiştir. Sayın ÖNAL yine de kamu düzenini bozmadıkça söz konusu kişilere müdahale edilmeyeceğini eklemiştir. “Kamu düzeni” kavramının tıpkı “insan hakları” kavramı gibi son derece müphem olduğunu belirten Sayın ÖNAL devamla: “...mesela Mithatpaşa Caddesi'ni kapatmaları kamu düzenini bozucu bir şeydir. Eğer kalkıp da oradan 200-300 işçi Mithatpaşa Caddesi'ni kapatıp da Kocatepe'den gelip Sıhhiye'ye giden yolu belli bir süre, bütün, kapatırsa ve makul süre ısrarlarımıza rağmen açmazsa ben müdahale ederim. Kamu düzeni bunu gerektirir... Sakarya'ya, o İş Bankasının önünde devamlı polis duruyor görüyorsunuz,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

elli üç gündür. Eğer, oradan kalkıp da Kızılay'ı işgal etmeye kalkarsa yine müdahale ederim. Şimdi etmiyoruz müdahale çünkü kamu düzenini bozucu bir şey yok ama insan haklarına aykırı bir yaşam var orada..." demiştir. Kamu düzenine aykırı davranışlara Batıda da aynı şekilde müdahale edildiğini belirten Sayın ÖNAL, bu durumu İngiltere'den anlattığı patronunu protesto eden işçilerin, çizilmiş belli bir alan içerisinde eylemlerini gerçekleştirdiği ve aksine bir durumun "kamu düzenini" bozacak bir şekilde yorumlanacağından böyle bir şeye tevessül etmediklerini konu alan bir örnekle izah etmiştir. Kendilerinin devletin temsilcisi olarak şefkatli olduklarını ve kimsenin burnunu kanatmak için bulunmadıklarını, vatandaşın rahat yaşamasını temin için bulunduklarını sözlerine eklemiştir. Sayın ÖNAL kendisine yöneltilen Tekel işçilerinin Milliyetçi Hareket Partisi Genel Merkezi ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezine ziyaretlerine müsaade edilmeyişinin kamu düzenine göre mi değerlendirilip karar verildiği yoksa başka gayelerin mi olduğu sorusu üzerine; MHP ile görüşmenin gerçekleştiğini zannettiğini detaylı bilgisinin olmadığını lakin CHP Genel Başkan Yardımcısı ile telefonla görüştüğünden, CHP'nin durumunu bildiğini söylemiştir. O gün ve ertesi günü bir geçmiş olsun ziyareti sırasında basına verilen: "Türk polisi müdahale ederken Avrupa standartlarına uygun hâle getirtmesi lazım ve bu konuda eğitilmesi gerekir." demecinin kendilerini çok üzdüğünü söylemiştir. Sayın ÖNAL konuşmasının devamında aynen: "Avrupa standartlarının ne olduğunu ben çok iyi biliyorum. Aynı anda biliyorsunuz, bir gün önce, o demecin bir gün öncesinden Norveç'teki polisin göstericilere yaptığı eza, cefayı, gördünüz hepsini. Birbirlerini bağlamışlar ve üç saat, beş saat süreyle asfaltın üzerinde oturtular soğukta, kışta. Biz böyle şey yapmayız. Her ülkenin kendine göre bir davranışı vardır. Bizdeki esas olan şefkattir. Bizi sıkıntıya sokmasına rağmen şefkatli davranıyoruz. Bu tip böyle istisnalar varsa, o da zaten işte ne diyeyim, bir daha tekrar... [edilmemesine uğraşılıyor.]" demiştir.

Sonrasında Sayın ÖNAL'a aynen: "Sayın Valim 'Cumhuriyet Halk Partisine bu eylemcilerin nezaket ziyareti yapacağını biliyorduk.' dediniz ve izin vermediniz. İzin verilmedi. Yani otobüslerin kaldırılmasına, kalkmasına, Cumhuriyet Halk Partisini ziyaret etmelerine izin verilmedi. Dolayısıyla, daha sonra bizzat Genel Başkan eylem alanına, Türk-İş'in önüne gelmek durumunda kaldı. Yani onlar gelemeyince Genel Başkan Deniz Bey onlara gelmek zorunda kaldı. Bunu bir öğreneyim, niçin izin verilmedi oraya gitmelerine? İkincisi, bu işçilere yönelik eylem emrini, eylemcilere yönelik müdahale emrini siz kendiniz mi verdiniz,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yoksa üstlerinizden, Bakanlıktan bir talimat mı aldınız bu konuda, onu öğreneyim.Üçüncü olarak da bundan sonra işçilere yönelik nasıl bir tutum sergileyeceksiniz?” soruları yöneltmiştir.

Sayın ÖNAL cevabına son sorudan başlayarak, işçilere karşı özel programlanmış bir eylem planlarının olmadığını, ama gönüllerinden geçen bir an önce bu eylemin rıza ile bitmesi, herkesin kendi işine gücüne dönmesi olduğunu ifade etmiştir. Oradaki şartlarda müdahaleyi gerektiren konular olursa yani kamu düzenini bozucu davranışlar sergilenirse müdahale edileceğini belirtmiştir. Bakanlıktan “Eylemi dağıtın” şeklinde bir talimat gelip gelmediğine dair Sayın ÖNAL aynen: “Bilmesi gerekenler kuralı vardır bizde biliyorsunuz, o yapılır. Sayın Bakanın... Onu bana çok sordular. Bir siyasi polemige neden olmak istemiyorum. Bizim için en sıkıntılı şey, bir bürokratin bir milletvekili ile bunu konuşmasıdır. Bazı arkadaşlarımız hataya düşüyorlar, bunu yapıyorlar, cevap veriyorlar milletvekiline. Aynı şeydir bu. Yani bürokratin hukuki durumu farklıdır, milletvekilinin hukuki durumu farklıdır. O konuda sağlıklı bir cevap almak istiyorsanız, onu Sayın Bakana sorarsınız.” şeklinde cevap vermiştir.

Tekel İşçilerinin CHP’ye gitmelerine neden izin verilmediğine ilişkin olarak ise izin verilmeme gibi bir durumun olmadığını belirterek aynen: “Şimdi, o gün bize gelen - biliyorsunuz, hareketli günlerdi yine- efendim 10 tane otobüsle CHP Genel Merkezine gidilecek ve orada Sayın Baykal işçilerle çay içecek veya sohbet edecek o kısmını tam bilemiyorum. Şimdi, 10 tane otobüs, oturarak ellışer kişi. Ayakta 100 kişi. On tane otobüs bin kişi. CHP Genel Merkezinin önüne gelecekler. İçeriye girecek olan taş çatlasın 30 kişi. 970 kişi kapının önünde bekleyecek. Dedik ki ‘Bu, amacı aşan bir davranıştır.’ Bir otobüs doldurun, gitsinler ve görüşsünler başımızla beraber. İsterse akşama kadar otursun, isterse ertesi gün gitsin bir daha otursun. Ama bin kişi taşıyan 10 otobüsün şehrin ortasından dolaşıp, oraya gitmesi -özellikle kontak kapatma eylemlerini biz çok yaşadık- sıkıntı yaratır bize. Lütfen bu şekilde yapalım. Beni Sayın Genel Sekreter yardımcıları aradılar. Dediler ki ‘Sayın Valim, niye göndermiyorsunuz?’ Aynen böyle izah ettim. Sayın Seviğen’di yanılmıyorsa. Aynen böyle izah ettim. Dedim ki ‘Sayın Milletvekilim, bunda ters bir şey var mı?’ ‘Ama siz bizim görüşme hakkımızı engelliyorsunuz.’ Hayır engellemiyorum. Biz haddimizi bilen insanlarız. Niye engelleyeyim ben sizin görüşünüzü? Buyurun. Dedi ki bana ‘Şimdi on tane milletvekili var burada. Her birini bir otobüsün içine bindiriyorum ve şimdi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yola çıkıyoruz. Ne yapacaksınız yapın bakalım.’ dedi. Dedim ki ‘Sayın Milletvekilim, bu soruyu ne siz bana sormuş olun ne ben böyle bir soruyla muhatap olayım. Lütfen, ben bu ilin valisiyim.’ Şak şak şak sağdan soldan alkışlar. Dedim ki ‘Sayın Milletvekilim, bakın, benimle konuşurken etraf sizi alkışlıyor. Takdir size ait.’ dedim. ‘Peki’ dedi, kapattı telefonu. Sonra yine bir iki milletvekilimiz daha aradı. Yanılmıyorsam Ankara milletvekillerinden. Dedim ki ‘Hiç mesele değil. On milletvekilini koyun bir otobüsün içine gidin. Hiç sorun değil.’ ‘Peki, Sayın Valim, tamam haklısınız.’ dediler. Biraz sonra bir haber geldi ve dediler ki ‘Sayın Baykal geliyormuş.’ Başımızla beraber, gelsin. Olur, mu böyle bir şey? Hiç parti lideri bir yerde durdurulur mu? Hiç bu olağan bir şey midir?’ şeklinde yanıtlamıştır. Eylemin maksadını aşarak zaman zaman Tekel işçilerinin kendileri, kendi düşünceleri çerçevesinde bir hak arama görüntüsü veya gösterisinin ötesine geçerek hükümeti yıpratmaya, siyasi iktidarı rencide etmeye hatta Başbakanın kişiliğiyle ilgili hakaretamiz ifadeler bulunan dövizler, pankartlar bulunduğu dair iddialar olduğu dile getirilmiş ve bu konuyla ilgili Sayın ÖNAL’dan gözlemleri sorulmuştur.

Sayın ÖNAL; kendilerinin her toplantı, gösteri yürüyüşü kameraya aldığını ve savcılığa suç duyurusunda bulunduklarını sonrasında Savcılığın kendi takibatı yaptığını belirtmiştir. “Eylem bu şekilde devam ederse, yani elli üç günden beri devam eden formatıyla, şekliyle devam ederse, bir gün gelip artık yeter deyip müdahale etmeyi düşünüyor musunuz?” sorusu üzerine Sayın ÖNAL; o zamanın şartlarına bakacaklarını varsayımlar üzerinde bir şey söylemenin doğru olmayacağını ifade etmiştir. (EK:8, 1-27)

3.2. 2. Ankara İl Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR’in İfadesi

Alt Komisyon Başkanı Erdal KALKAN, Tekel işçileri eylemlerinde, orada direnen işçilere ve orada eyleme katılan değişik partilere bağlı bir kısım parlamenterlere yönelik güvenlik güçleri tarafından yapılan bazı eylem ve davranışların orantısız güç kullanıldığı iddialarının ciddiye alınarak bu alt komisyonun kurulduğunu ifade etmiştir. Konuya ilişkin önce ilgili milletvekillerinin , daha sonra Ankara Valisinin dinlendiğini ve Ankara İl Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR’den de bu konuya dair görüş ve bilgilerini anlatmasını istemiştir.

Ankara İl Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR; 04 Şubat 2010 tarihinde Komisyon toplantı salonunda Alt Komisyonumuza verdiği ifadesinde, ayın 15’inde [Aralık] başlayıp,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

çeşitli illerden gelen 6.500 işçinin AK PARTİ önünde toplanıp, haklarını alıncaya kadar orada oturma eylemi yapacaklarına dair duyumların önceden alınmış olduğunu, sendikayla yapılan görüşmelerde sendikanın bu işte diretmesi ve eylemi mutlaka yapacağını söylemesi ile birlikte harekete geçtiklerini, diğer illerden Ankara'ya gelişlerin nasıl önleneceği konusunda çalışmalar yaptıklarını, Ankara'nın beş giriş noktasında tedbirlerini sabahıtan aldıklarını belirtmiştir. İşçilerin ikna edilememesi, bu eylemi şehirde yapmaya mutlaka kararlı olduklarının anlaşılması üzerine belki basın açıklamasından sonra ikna edilir diye AK Parti merkezi yanındaki Yaşam Sokağı'na işçilerin belli bir düzen içerisinde intikal ettirildiğini söylemiştir. ÖZDEMİR devamla, Yaşam Caddesi'nde de akşama kadar eylemlerin devam ettirildiğini, gerek sendika yöneticileri gerek işçilerin arasına girerek yapılan görüşmelerde sivil unsurların belli bir iknadan sonra, saat 22.00 civarında Atatürk Kapalı Spor Salonu'na getirildiğini yani, orada da ayrılmak istemeyenlerin direnenlerin olduğunu fakat vücut temasıyla onların otobüslere bindirilerek bir kısmının terminale bir kısmı da kapalı spora getirildiğini kalan kısmının da kendi ailelerinin, tanıdıklarının yanına gittiğini, o konuda bütün ulaşım imkânlarının taraflarınca sağladığını belirtmiştir. Ertesi gün yine Atatürk Spor Salonu'nda toplanan işçilerin tekrar AK Parti Merkezi önüne yürümek istemelerine müsaade etmediklerini, trafiğin aksadığını bunun neticesinde belli müdahalelerden sonra ikna edilerek –sendikayla birlikte- Abdi İpekçi'ye götürüldüğünü (16 Aralık) fakat Armada'nın olduğu yerde kalan bir kısım işçilerin AK PARTİ'ye yürümek istediklerini, orada bazı taşkınlıklar olunca yine yapılan ikazlarla birlikte onları da akşamüstü Abdi İpekçi'ye götürdüklerini özetle iki gün boyunca olayın her safhasının belli bir müdahale veya onları ikna, belli bir yöne yönlendirmenin yapıldığını, üçüncü gün de aynı şekilde bütün işçilerin orada toparlandığını, ancak 17'si sabahı bazı işçilerin Kızılay Sıhhiye Meydanı'nı kesmesi, içlerinden birisinin silahlı çıkması, trafiği açmak için yapılan ikazlara aldırılmayıp fiili mukavemette bulunulması neticesinde 3 polisin yaralanmasının ortamda bir gerilim oluşturduğunu, illegal terör örgütlerinin illegal uzantılarının, legal uzantılarının bütün medyada olsun, İnternet üzerinden olsun zafer çılgınlıkları atması, bütün Türkiye'yi eylem alanı seçtiklerini, Ankara'ya gelmeleri için yoğun baskı yapmaları ve aynı zamanda da canlı bomba ihbarlarının kendilerini son derece endişelendirdiğini söylemiştir. Akşama doğru tansiyonun son derece gerilmekte olduğunu, çünkü illegal unsurların olsun, legal bazı grupların olsun artık bu olayı provoke edeceklerinin anlaşıldığını ve o gün için bütün

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bunların masaya yatırılınca en iyi seçeneğin dağıtılması yönünde karar verilmesinin olduğunu, zaten 2911 sayılı Kanunda da, kanunsuz olarak bir grubun başındaki amirin kanunsuz eyleme son vermek için ikazlarını yapıp grubu dağıtabilmesine olanak tanındığını Vali'yle yapılan görüşmede dağıtılma kararının alındığını söylemiştir. 14.20'i geçte bütün ikazların başlayıp, aşağı yukarı 15.30'da da dağıtma işleminin güç uygulanarak - en hafif şekilde- yapıldığını ve salimen işçilerin Vali'den gelen emir doğrultusunda dağıtıldığını ifade etti. Bu müdahalenin sıfıra yakın, zararsız atlatılan en denge orantısız güçle –gündemde olan orantısız güçle- en az kısmıyla kendilerinin bu işi çok kısa sürede başardığını, bireysel nahoş hadiselerin yaşanmışsa bunların da Teftiş Kurulunca inceleneceğini vurgulamıştır. Sayın ÖZDEMİR, kendisine yöneltilen Çetin SOYSAL'ın gözüne gaz sıkılması olayına ilişkin olarak ise; söz konusu emniyet memurunun milletvekili olduğunu bile bile asla böyle bir şey yapmayacağını, zaten bunun bir kalabalığa doğru sıkma olduğunu, ve yine aynı emniyet memurunun ifadesinden Çetin SOYSAL'ı tanımadığını anlaşıldığını, tabii ki her bir dağıtma hadisesinin olumsuz görüntüleri olabileceğini fakat emniyet mensuplarının biber gazı kullanımına ilişkin Çelik Kuvvet Yönetmeliği'ne göre eğitimden geçirilmiş ve defalarca tecrübe kazanmış olduklarını, ortada kastı aşan bir şey varsa bunun bireysel bir hadise olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Topluluğu dağıtmada kullanılan materyale ilişkin olarak ise, bunların özel bir kullanma kılavuzunun bulunduğunu, kullanılan gazın insan sağlığına en zararsız gaz olduğunu ve kısa sürede etkisinin geçtiğinin altını çizmiştir.

Alt Komisyon Başkanı Erdal Kalkan aynen: “Şimdi benim burada öğrenmek istediğim şu var, bu 7 Aralık 2009 günü şu basın açıklamasıyla sendika diyor ki: ‘12 bin Tekel işçisi bedava ekmek aramıyor. Özlük haklarını arıyor. 15 Aralıkta Ankara’da Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezinin önündeyiz.’ Yani bu 7’sinde 15 Aralıkta gelecekleri biliniyor. Sekiz günlük bir süre var ve bizim yaptığımız araştırmada –siz de biliyorsunuz- dört yoldan giriyorlar Ankara’ya, üçü jandarma bölgesi biri sizin bölgeniz ve bu eylem Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na aykırı bir eylem, yani bir yerde kanunsuz eylem hem toplantının mahiyeti hem de yeri açısından. Yani burada böyle bir haber alındıktan sonra Ankara Valiliği –sorumlu o olduğu için söylüyorum- bu konuda bir kriz masası oluşturdu mu? Yani sendika liderleriyle görüşüp nasıl bir önlem alacağız diye çünkü bir toplumsal olay bu. Uzun zamandır da burada Türkiye’yi işgal eden ve giderek de tırmanan bir eylem. Bu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

konuda bir hazırlığınız oldu mu, bir. İki, “Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezî’nin önüne geleceğiz.” diyorlar. Yani bu da yasa dışı bir eylem. Bu konuda bizim duyumlarımıza göre gelen kitleler eskort eşliğinde oraya getirilmiş. Bunları bir izah edebilir misiniz?” diye sormuştur.

Sayın ÖZDEMİR cevaben; kendileri haber aldıktan sonra Ankara Valisi tarafından -İşçi sendika tutanaklarında da anlaşılabilirliği gibi- kimlerle nasıl görüşüldüğünün ne ikazların yapıldığının belli olduğunu, buna karşılık sendikaların toplantı çağrılarına cevap vermeme, zaman zaman telefona cevap vermeme gibi tutumlar takındığını belirtmiştir.

Ankara’ya girişte müdahale edilmeyişine ilişkin olarak ise, Sayın ÖZDEMİR; direniş olması durumunda seyahat türü otobüslerin yolu kapatabileceğini ve bu durumda gerçekten bir orantısız güç kullanma zaruretinin doğabileceğini, bundan ötürü Valiye danışılarak böyle bir müdahalenin yapılmadığını belirtmiştir.

Sayın ÖZDEMİR eylemin Sıhhiye Parkına nasıl intikal ettirildiğine dair ise; Atatürk Kapalı Spor Salonuyla Sıhhiye arasındaki yürüyüş mesafesinin son derece az olduğunu, eylemcilerin spor salonuna havanın soğuk olmasından insani amaçlarla çoğunluğunun ikna edilerek götürüldüğünü, ertesi sabah tekrar oraya gitmek için hareketlenince olay tutanaklarında detaylı olarak belirtilmiş olduğu üzere önlerinin kesilmiş olduğunu, bunun üzerine işçilerin kısa bir süre yolu kapattığını, fakat sendika yöneticilerinin kendileriyle temasları sonucu işçileri alıp trafiği de aksatmadan Abdi İpekçi Parkı’na yönlendirmiş olduklarını, kendilerinin her aşamada eylemcileri dağılmaları yönünde uyarılmış olduklarını belirtmiştir.

Daha önce dinlenen milletvekillerinden edinilmiş bilgiler ışığında olay yerinde emniyet mensubu birinin, milletvekilleri oradaki halkla görüşürken: “provokatörlerle uğraşmayın, aranızı sokmayın gibi” devamlı anons yaptığı, bir milletvekilinin “Ben milletvekiliyim, burada ben hemşerilerimle görüşüyorum. Yani Habur’dan girenlere gösterdiğiniz hoşgörüyü bize de gösterin” şeklinde karşılık verdiği, sonrasında “Milletvekilleri ayrılın” şeklinde anonsların yapıldığını, daha sonra çok yakın mesafeden bazı milletvekillerine gaz sıkıldığını belirterek bu davranışların milletvekillerine, milletvekili olduğu bilinerek kasten yapıp yapılmadığının sorulması üzerine, Sayın ÖZDEMİR; asla öyle bir şey olacağını sanmadığını, olay yeri kayıtlarından izlendiğinde memurun üzerine doğru bir yürüyüş olduğunun görüldüğünü, (kendisinin memurun ifadelerine tam vakıf

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

olmamakla beraber) bu durumun memurda sanki boğaza sarılma veya kendisine mukabele edileceği zannı oluşturduğunu belirtmiştir. Memurun üzerine yürüyenlerin milletvekili olup olmadığına ilişkin net bir cevap ver(e)meyen Sayın Özdemir, görevli memura doğru bir hareketlenme olduğunu söylemekle yetinmiştir.

Sayın ÖZDEMİR'e Komisyona emniyet müdürlüğü tarafından iletilen cd lerde olaylara müdahale edilmesine ilişkin bir kaydın yer almadığını fakat emniyet görevlilerinin kendi aralarında yapmış olduğu konuşmalarda "12 ve 13 üncü kanalda görüşelim" şeklinde konuşmaların olduğu, dolayısıyla bu kanallara ait olaylara müdahale edin emrinden on beş dakika öncesiyle olayların bitimi arasındaki iki saatlik görüşmeye dair dökümlerin de Komisyona iletilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Sayın ÖZDEMİR buna mukabil söz konusu kanalların "kısa kanal" olarak adlandırıldığını, on yüz metre gibi çok yakın mesafelerde konuşulduğunu, iki yüz metredeki insanların duyamayacağını, ana kanalı meşgul etmemek için sık sık anılan kanallara geçiş yapıldığını, oradan bunu yap, şuraya gel, buraya gel gibi emirlerin verildiğini esas emirlerin ise buradan verilmediğini belirtmiştir.

Sayın ÖZDEMİR göstericilere sıkılan suyun tazyikli değil çok pis, iğrenç su olduğu yönündeki iddiaların kendisine sorulması üzerine, ellerindeki makinelerin son derece temiz çalışan ve Avrupa İnsan Standartlarına göre düzenlenmiş olduğunu, cihazların son derece hassas cihazlar olduğunu, asla bir katkı maddesi veya sıradan bir suyu asla kabul etmeyeceğini, diğer arazözler gibi onun mutlaka tazyikli suyla doldurması lazım geldiğini ve şehir şebekesinden doldurularak bu ihtiyacın karşılandığını ifade etmiştir. Bu eylemin bu kadar uzun sürüp sürmeyeceğini baştan öngörüp öngöremediklerinin sorulması üzerine, Sayın ÖZDEMİR; Sendikanın kararlı olduğunu bildiklerini, lakin hava koşulları nedeniyle ve çoluk çocuk, kadın, kız dayanamazlar şeklinde de bir öngörülerinin bulunduğunu söylemiştir. ÖZDEMİR, "Bütün bu eylem sürecinde, özellikle bu müdahalenin yapılmasına ilişkin talimat Vali'den geldi değil mi?" sorusuna karşılık, talimatların Validen geldiğini, daha üst bir makamdan kendisine bir talimat gelmediğini belirtmiştir. (EK:9, 1-10)

3.2.3. Ankara İl Emniyet Müdür Yardımcısı Kenan KABAK'ın İfadesi

Ankara İl Emniyet Müdür Yardımcısı Kenan Kabak, 04 Şubat 2010 tarihinde Komisyon toplantı salonunda Alt Komisyonumuza verdiği ifadesinde; Orantısız güç

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kullandıklarını kabul etmediğini, yaptıklarının mevzuata uygun, kanunlara uygun ve her türlü ikazı, uyarıyı yaptıktan sonra yasaların kendilerine vermiş olduğu yetki ve emirler doğrultusunda kademeli uygun ve orantılı olarak yapıldığını ve eylemin dağıtıldığını, karşılarında 5 bine yakın insan (eylemci) olduğunu, bunların değişik nedenlerden ve yasaya aykırı bir toplantı olduğu için dağıtılmasının zorunlu olduğunu, bunun için kademeli olarak önce su sıkma suretiyle ancak buna direnç gösterdikten sonra yine uygun oranda gaz kullanmak suretiyle kalabalığı dağıttıklarını ve operasyonun başarılı olduğunu, hiç kimseye bir cop bile kullanmadıklarını, yakaladıkları insanların hiçbirinde darp ve cebir izi olmamasını aşırı güç kullanımı uygulanmadığının teyidi olduğunu söylemiştir. AK Partinin önüne polis eskortu eşliğinde nasıl gelmiş olduğuna ilişkin olarak, Sayın KABAK; olayın başında daha toplantı ve gösteri yürüyüşü olmadığını, insanların Ankara iline gelmek istediklerini bunun seyahat özgürlüğü kapsamında olduğunu yani yapılacak eylemin kanunsuz olduğunu ama henüz herhangi bir eylem olmadığını, bu sebepten olması muhtemel kanunsuz eylemi engellemek için jandarma ve polis olarak dört noktada tedbir aldıklarını. Söz konusu eylem için gelenleri uyarma, ikaz, gerekli arama ve kontrolleri yaptıktan sonra ikna edebilirse geri döndüreceklerini aksi takdirde insanların seyahat özgürlüğünü “Sen eylem yapacaksın buraya giremezsin” diyerek engellemelerinin mümkün olmadığını söyledi. Şehrin girişindeki yolların gelen bu topluluk tarafından aldıkları tedbirlere tepki olarak kapatıldığını, eğer kolluk kuvvetleri olmasaydı Ankara’nın giriş, ana arterlerinin felç olacağını, zor kullanıp dağıtmaları için şartların uygun olmadığını zaten müdahale yapılmaması kararının Vali tarafından verilmiş olduğunu, sonuçta bun topluluğun Ankara İline alındıklarını söyledi. Kendilerinin zikredilen topluluğu örgütleyip AK PARTİ’nin önüne getirme gibi bir davranışta bulunmadıklarını zaten onların hedeflerinin AK PARTİ olduğunu, bu sebepten polis kontrolünde başka insanlar zarar görmesin, trafik fazla kapanmasın diye onlara eşlik ederek organize bir şekilde getirdiklerini söyledi. Eylemcilerin 15’inde AK PARTİ’nin önüne geldiğini, akşama kadar orada kaldıklarını bu yapılanın kanuna aykırı olmasına rağmen Ankara Emniyeti olarak zor kullanmaya en son çare olarak başvurduklarını, bu sebepten onları ikna ederek gönderebilme ihtimalini her zaman ön planda tuttıklarını, akşamleyin iknalarının sonucunda topluluğun çoğunluğunu oradan uzaklaştırdıklarını bir kısmını da yine zor kullanmak suretiyle, bir kısmını da süpürmek suretiyle AK PARTİ’nin oradan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

uzaklaştırdıklarını, bunların bir kısmının oradaki Yaşam Sokağı'na gittiklerini, bir kısmının ise, ASKİ'nin oraya gittiğini, diğerlerine ise hava soğuk olması sebebiyle kapalı spor salonunun ayarlandığını, buraya belediyenin otobüsleriyle götürüldüklerini, vatandaşların yine İl'den ayrılma ihtimalini gözettiklerini fakat kendisi sabah oraya geldiğinde eylemcilerin polis barikatını aşmış ve Cumhuriyet Bulvarı'nı trafiğe kapamış olduğunu müşahade ettiğini, çevrenin ve şartların zor kullanıp büsbütün dağıtmaya elverişli olmadığını, bu sebepten AK PARTİ Genel Merkezi önüne gitmek isteyen bu grubun eylemleri kanunsuz da olsa dağılacağını ümit ederek trafikten tecrit edilmiş, çevreye etkilemeyecek bir yer olan Abdi İpekçi'ye yönlendirildiklerini söyledi. 17'sindeki eylemde hem işçilere hem de Parlamento üyelerine yönelik, CHP ve MHP kökenli milletvekili olduğunu bile bile orantısız güç kullanıldığı, milletvekillerinden Çetin Soysal'ın yüzüne biber gazı sıkılmasına ilişkin olarak, Sayın KABAK, 17'sindeki eylemin, kanunsuz bir eylem olduğunu ve bu kanunsuz eylemin artık kamu düzenini ve kamu güvenliğini tehdit etmeye başladığını bomba ihbarlarının, silahlı insanların, illegal örgüt mensuplarının eylem alanına girmeye çalıştığına dair duyumların alındığını, bu işin akşam saatlerinde başka mecralara kayacağından endişelendikleri için bir saate yakın eylemin kanunsuz olduğu yönünde anonsların yapıldığını, saat 15.00'ten sonra dağıtılacaklarını topluluğa mükerrer defalar söylediklerini, bunu kimsenin dinlemediğini söyledi. Milletvekillerinin eylem alanına girip çıktığını fakat kendilerinin takip etmediğini, kim çıkıyor, kim bekliyor ondan haberlerinin olmadığını onun için milletvekillerine bilerek sıkılma gibi bir şey söz konusu olmadığını ifade etmiştir. Sayın Çetin Soysal'ı o güne kadar tanımadıklarını, olaydan sonra tanıdıklarını, ona da kasten yapılmış bir müdahalenin olmadığını, kasetin birisinde arkadan 3-5 kişinin oradaki gaz sıkın memurun üstüne doğru yönlendiğini ve fotoğrafların da ellerinden tutuyor, ortada bir eylem olduğunu ve polisin yasaları yerine getirmeye çalıştığını bu konuda herkesin yardımcı olması gerektiğini ifade etmiştir. Güvenlik güçlerince müdahale aşamasında olan bir şeye kimsenin müdahale etme hakkının olmadığını, kendilerinin yasalar çerçevesinde orada görevlerini yaptıklarını, uygun şekilde topluluğu dağıttıklarını sözlerine eklemiştir. Dağıtın emrinin kim tarafından verildiğinin sorulması üzerine, Sayın KABAK, Dağıtın emrini kimin verdiğini tam olarak bilemeyeceğini, Vali tarafından verildiğini zannettiğini, kendisine Emniyet Müdürü'nün

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

talimat verdiğini, buna binaen kuvvetlere talimat vererek “ölçülü olmak kaydıyla dağıtın” dediğini, ifade etmiştir.

Telsiz konuşmalarında da bahsedilen milletvekillerinin olay esnasında onların alanda olup olmadığını bilmediklerini belirten Sayın KABAK’tan bu durumu açıklaması istenmiştir. Sayın KABAK; milletvekillerinin girdiğini, konuşmalar yaptığını, ancak orada kalıp kalmadıklarından kendilerinin haberlerinin olmadığını, kendilerinin kim girmiş kim çıkmış bunu bilemeyeceğini bu mitingin kanuna aykırı bir miting olduğunu bu sebepten kendilerinin tertibat almakla yükümlü olduklarını belirtmiştir.

Müdahale esnasında yaptıkları anonslarda: “gözüne yapmayın, yönlendirin, uzaklaşsınlar, aman fazla zor kullanmayın, tahrik olmuş olabilirler” şeklinde devamlı personeli uyardıklarını ve en asgari seviyede, ancak artık kaçmayan, güvenlik güçlerine karşı gelen insanları gözüne yaptıklarını, onlar da bile herhangi bir darp, cebir izi olmadığını ifade etmiştir.

Göstericilerden birinin felç geçirme ihtimali olduğuna dair iddiaların sorulması üzerine; KABAK bahsedilen kişinin polisin yaptığı bir müdahaleden değil düşme sonucu böyle bir rahatsızlık geçirme ihtimali olduğunu duyduğunu fakat konuya ilişkin kendilerine yapılmış başvuru veya şikâyet olmadığını ifade etmiştir.

Canlı bomba ihbarına ilişkin olarak ise Türk-İş Binası civarında 2 bin kişiye yakın insan olduğunu, girenin ve çıkanın belli olmadığı böyle bir ortamda canlı bomba ihbarını yapıldığını belirtmiştir. **(EK:10, 1-13)**

Komisyon görüşmeleri esnasında bir milletvekili tarafından İçişleri Bakanının da dinlenilmesi talep edilmiştir. Söz konusu talebe ilişkin olarak konunun mülkiye müfettişlerince de incelendiği diğer bazı bilgilerle beraber müfettişlerin raporu gelip olay tekâmül ettiğinde talebin yeniden değerlendirilmesine karar verilmesi görüşü Komisyonda ağırlık kazanmıştır. Alt Komisyon başkanı da diğer delillerin toplanması akabinde bahsedilen konuda bir karar verilmesine karar vermiştir.

3.2.4. Tekgıda-İş Genel Başkanı ve Türk-İş Genel Sekreteri Mustafa TÜRKEK’İN İfadesi

Tekgıda-İş Genel Başkanı ve Türk-İş Genel Sekreteri Mustafa TÜRKEK, 11 Şubat 2010 tarihinde Komisyon toplantı salonunda Alt Komisyona verdiği ifadesinde,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kendilerinin Tekeldeki işçi arkadaşlarının sorunlarını görüşmek üzere onlardan gelen talep doğrultusunda onları Ankara'ya çağırdıklarını, çağrının asıl nedeninin iktidar partisine belki içlerinden seçilecek bir heyetle bu sorunları anlatmak olduğunu, sorunlarına çözüm bulunur veya bulunmaz, oradan alınacak cevaplara göre de işçilerin tekrar kendi iş yerlerine, yörelerine dönmesini planladıklarını fakat geldiklerinde özellikle de iktidar partisinin kapısının önünde olağanüstü güvenlik tedbirlerinin alınmış olduğunu gördüklerini, o gün görüşmek için yaptıkları çağrılara herhangi bir karşılık bulamadıklarını anlatmıştır. Olumsuz hava koşulları dolayısıyla Valiliğin kendilerini kapalı bir mekâna almak istediğini böylece spor salonuna götürüldüklerini, ertesi gün sorunlarının çözümü için tekrar girişimlerde bulunmak istemeleri üzerine emniyetin engeliyle karşılaştıklarını, ancak bu konuda cevap almadan dönmeyeceklerini belirtmişler ve emniyetle görüşmeleri sonrası Abdi İpekçi Parkı'na vardıklarını (16 Aralık) söylemiştir. Abdi İpekçi Parkı'nda bir gece kaldıklarını ardından İkinci gece emniyet güçlerinin “Burayı boşaltacaksınız.” dediğini zaten bulundukları yerin tecrit edilmiş, olağanüstü güvenlik alınmış bir bölge olduğunu, orada yemek ve diğer ihtiyaçlarını karşılama gibi bir şanslarının bulunmadığını, koşullarının çok kötü olduğunu, üstten yağmur yağıyorken altta çamur bulunduğunu, böyle olumsuz koşullarda çöp torbasıyla yağmurdan korunmaya çalışılırken ara ara polis tarafından tahrikler de vuku bulurken, emniyetin müdahalesi olacağı yönünde söylentiler duyduklarını, nihayetinde üçüncü günde, kendisi Türk-İş'teyken Emniyet Müdürü ve Müdür Yardımcısı'nın kendisini arayarak “Başkan biz müdahale edeceğiz, gelin burayı dağıtın.” dediğini, kendisinin: “Niye dağıtıyoruz orayı, oraya getiren sizsiniz, şimdi orada insanların kime ne zararı var. Orada demokratik hakkını kullanıyor insanlar ve bir görüşme yapıyor. Görüşmelerden de sonuç alındıktan sonra zaten gidilecek” demesi üzerine “Hayır efendim, burada illegal örgütler filan oluşmaya başladı.” gibi bir tavırla karşılandığını buna mukabil kendisinin : “Hayır, siz yanlış düşünüyorsunuz. Oradakiler Tekel işçisi ve onlar sorunlarının çözümü için Ankara'ya gelmişlerdir. Sorunlarına çözüm bulunduğunda bir saat içerisinde bir tanesi Ankara'da kalmaz. Kimse de bu olumsuz koşullarda burada kalmaya da meraklı değil.” dediğini, bunun üzerine, Emniyet Müdür Yardımcısının “Sen gelmezsen ben işçilere ‘Sayın Başkanınız sizi terk etti, burada yalnız bıraktı.’ falan gibi anonslar yapacağım.” ifadelerini kullandığını, kendisinin Türk-İş'teki işlerini saat 14:30 civarında bitirip saat 15:00'da gelmesini bekledikleri Cumhuriyet Halk Partisinden bir grup milletvekiliyle birlikte

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

olmak için eylem alanına indiğini, bu arada tekrar müdahale yönünde anonslar yapıldığını, kendilerinin: “Hiç değilse milletvekilleri çıktıktan sonra yapın.” dediğini, ama bunun dinlenmeyerek o bilinen malum görüntülerin yaşandığını ifade etmiştir. Valilik tarafından yapılan “Bomba ihbarı aldık” açıklamalarının müdahaleye bulunan bir kılıf olduğunu, kendilerinin tüm olumsuzluklar ve emniyetin tahriklerine rağmen mücadelelerinde Gandhi modelini uygulaya karar kıldıklarını eklemiştir. Sayın Türkel devamla, o yaşanan tabloda bir sürü arkadaşlarının şiddete maruz kaldığını ve bir arkadaşlarının kötürüm olmayla karşı karşıya olduğunu iddia etmiştir. Milletvekili Çetin SOYSAL’a yapılan müdahalenin nasıl olduğuna ilişkin soruya ise aynen: “Ben milletvekiliyim.” diye bağırması olmasına rağmen.Direkt gözüne sıkıldı. O ara diğer milletvekillerimiz yan taraftan sıyrıldı çıktılar, birkaç milletvekilimiz vardı sanıyorum. Sayın Cevdet Selvi filan da vardı, birkaç vekilimiz vardı orada. O ara Çetin Bey ama bizimle kol kolaydı. ‘Yapmayın, bu şekilde şiddet uygulamayın, ne yapıyorsunuz, bunlar kendi insanınız.’ diye bağırdığında orada yani Çetin Beyler de dâhil arkadaşlarımız... Onun yanında İzmir Şube Başkanı arkadaşımız vardı, hatta o düştüğü anda Çetin Bey’i yerden tutup kaldıranlar da onlardı. O ara zaten beni de tuttular, o dağınıklık esnasında. Gazlar sıkılınca bir dağılma oldu. Diğer arkadaşlarımıza zaten su sıkılınca, bilmiyorum o tabloyu gördünüz mü? Bütün arkadaşlarımıza biz zaten daha önce söylemiştik. Gaz da sıkılsa, yani ne tür şey yapılırsa yapılsın herkesin oturmasını istiyoruz, herkes bir arada oturacak, mümkün olduğu kadar hiç kimse hiçbir koşulda tepki vermeyecekti.” şeklinde cevap vermiştir. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na göre izin almak zorunluluğu olmadığının fakat bildirimin yeterli olduğu belirtilerek, TÜRKEL’e yöneltilen Valiliğe bildirimde bulunup bulunulmadığı sorusuna TÜRKEL, böyle bir bildirimde bulunmadıklarını, hiçbir partiye ziyarete giderken önceden izin alınmayacağını, AK Parti için de böyle olması gerektiğini, kendilerinin: “Tamam, arkadaşlar, bu kadar insanla görüşmeyiz, ama içinizden heyetler oluşturun, her vilayetten 1 veya 2 kişi, gelin, oturun, derdinizi anlatın. Evet, biz bunları not aldık, dinledik, bu konuya çözüm üreteceğiz arkadaşlar, şimdi sizin sağlıklı bir şekilde geri dönmenizi istiyoruz.” şeklinde bir cevap bekledikleri cevabını vermiştir. Valiliğin “Bu eylem yasal değildir, eylemden vazgeçin.” diye bir duyuruda bulunup bulunulmadığı sorusuna ilişkin olarak ise, Valilik tarafından: “Bu yaptığınız, bundan sonraki artık eyleme giriyor ve bu suçtur. Lütfen, buradaki yaşamı olumsuz etkileyecek davranışlardan vazgeçin.” Dendiğini, kendilerinin buna mukabele olarak

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

“Bizim gidecek yerimiz yok, biz haber bekliyoruz.” dediklerini belirtmiştir. TÜRKEL eyleme yapılan müdahalenin orantısız güç kullanılarak gerçekleştiğini ifade etmiştir. Sayın TÜRKEL’e bomba ihbarı, illegal bazı örgütlerin işçi içine karıştığı ve provokasyon yapma amaçlı olduğu konusundaki duyumlara ilişkin düşünce ve bilgileri ayrıntılı bir şekilde sorulduğunda, Sayın TÜRKEL; bu duyumlara karşı çıkarak aynen: “İllegal örgütler dediğiniz, eğer Ankara’nın göbeğinde, kentin merkezinde böyle fink atıyorsa, ona bizden daha çok devletin duyarlı davranması, emniyet güçlerinin duyarlı davranması gerekiyor, ancak bizim bu mücadelemize zaman zaman, emekten yana mücadele veren sivil toplum örgütleri, siyasi partilerimiz, halk destek veriyordur ki vermelidir de, bir mücadelenin başarısı yalnız mücadeleyi verenlerle olmaz zaten. Nitekim bugüne kadar altmış gün boyunca da biz bu konuda halkımızdan büyük destek aldık, yoksa zaten bu mücadeleyi sürdüremezdik, sivil toplum örgütlerimizden, ama illegal örgüt dediğinizde -ki geçtiğimiz günlerde Sayın Bakanımız söyledi, gerçi tekrar sonra düzeltti, işte “Özür dilerim, yanlış anlaşıldı.” diye ama- sayın bakanlarımız zaman zaman amacını aşan, kastını aşan ifadeler de kullanıyorlar. İllegal örgütler, eğer meşru olarak kurulmuş dernekler, siyasi partiler, sivil toplum örgütlerinin bir kısmı ise bu bizim sorunumuz değil efendim. Yani sonuçta burada öğrenciler geliyorsa, o buradaki babalarının yanında çocuklar çoğu, yani annesinin babasının yanına geliyor, üniversitede okuyan çocukları geliyor. Ben, bu konuda, izin verirsiniz efendim, hiçbir koşulda böyle bir iddiayı kabul etmeyeceğim, çünkü eğer esastan PKK’lı varsa, güvenlik güçlerimiz, biraz önce söylediğim gibi, o kadar sıkı tedbirler almıştı ki inanır oradan bir kişinin geçme şansı yoktu. Bir kişinin hiçbir koşulda girebilme şansı yoktu efendim. Yani yollar kapatılmış, insanlar ta bahçe duvarındaki çamurdan, tekrar çamurlu alandan, o toprakların üzerinden geçecek ve bir kişinin geçme şansı yoktu. Ben bunu doğru bulmuyorum efendim, oradaki o müdahaleye bir kılıf aranıyorsa başka bir şey söylensin.” demiştir. Bir soru üzerine Sayın TÜRKEL, Vali Yardımcısının Vali adına göndermiş olduğu “Gösteri kanunsuzdur, kimseyi oraya getirmeyin ve ille de bir gösteri yapacaksanız izin alın” şeklindeki yazıyı tebellüğ ettiğini belirtmiştir. Sayın TÜRKEL’ kendisine ve Sayın KUMLU’ya atfen Sayın Valinin “Biz de bu işçileri buraya getirmeye pişman olduk.” şeklinde söylemlerinin olduğunu idia ettiği belirtilmesi üzerine, Sayın TÜRKEL: Sayın Vali ile aralarında geçen konuşmayı aynen: “Sayın Valimizle biz Türk-İş’in önüne gittiğimiz günlerde, sanıyorum bu eylem başladıktan bir on, on beş gün sonra bir kez görüştük.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kendileri lütfetti, bizi çağırdılar. Biz Türk-İş'in önünde oturma eylemini başlatmışız. Daha sonra referandumu yaptık, referandumdan yüzde 98 katılım çıkınca, bu kamuoyuyla paylaşıldı. Tüm arkadaşlarımızı Ankara'ya çağırınca, kefenlerini giyip gelmek üzere çağırınca, Sayın Valim bunun üzerine bir çay içmeye çağırdı. Ben oraya gittiğimde, Genel Sekreterimiz ve Türk-İş'ten hukukçu arkadaşımızla gittik, Genel Sekreterimiz var, orada da Emniyet Müdür Yardımcımız, Emniyet Müdürümüz, Valimiz ve Jandarma Alay Komutanımız var. Konuyu ben kendilerine anlattım, bu süreç ne oldu diye. Kendilerinin soruları vardı 'Efendim, siz bunları bilerek otobüs biletini geliş aldınız, gidiş almadınız.' diye. Evet, birincisi paramız yoktu gerçekten, ikincisi bu sorun çözülmeli, çözülmeyen gideceği yeri yok. Çünkü, işi yok bunların. Diğer taraftan bunun suç olduğu söylendi bana. Ben de 'hayır' dedim. 'Sayın Valim, Anayasa'nın 90'ıncı maddesini bu Parlamento çıkardı.' Anayasa'nın 90'ıncı maddesine atıfta bulunarak, uluslararası sözleşmeler bu Parlamento tarafından onaylanmış durumda. ILO'nun 87 ve 98 sayılı Sözleşmesi bu Parlamento tarafından onaylandı. Dolayısıyla, kendi iç hukukumuzda karşılığını bulmayan düzenlemeleri, lütfen, uluslararası sözleşmelere bakın ve uluslararası sözleşmelerde de demokratik direnişlerin ve demokratik eylemlerin her biri suç olmaktan çıkarılmıştır, hatta bizim Anayasa'mızda, yani bazen genel grev, kanun dışı grev tarifleri olmuş olmasına rağmen, artık onlar uluslararası hukuk devreye girdiği için de bir şey ifade etmemektedir. 'Öyle şey olur mu.' filan dedi. 'Baktırın efendim, lütfedin bir daha siz baktırın bunlara.' dedik. Sonra bundan sonra konuşmamız bu çerçevede gelişti ama, Sayın Valim ne bunlarla ilgili arkadaşlardan pişmanlık duyduunuz mu dedi, ne de ben Sayın Valime böyle bir şey söyledim. Çok net bir ifadeyle konuşacağım, ben teşkilatın Genel Başkanı ve Türk-İş Genel Sekreteri olarak, hiçbir koşulda, hiçbir yerde böyle bir ifadeyi kullanmadım, kullanmam da. O zaman bu acimizi ifade eder. Bizim sorumluluğumuzda insanlar gelmişlerdir, bize inanarak, güvenerek gelmişlerdir buraya. Bu insanlara, şimdi, kusura bakmayın efendim diyecek insan değilim ben efendim." şeklinde anlatmıştır. "Müdahaleden önce polis aşama aşama hatırlatarak, belki sesli yayınlarla, farklı duyurularla aşama aşama mevzuata da bağlı olarak müdahaleler yapıyor. Bu müdahalelerle ilgili... Sonunda da biber gazı müdahalesinden bahsediliyor. Polis veya yetkililer müdahale edeceğini önceden haber vererek eylemin yasa dışılığıyla ilgili uyarıda bulundu mu, ...yoksa milletvekillerini orada görünce böyle bir celallendi, tahrik oldu da bir müdahale söz konusu mu oldu?" sorusu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

üzerine, Sayın TÜRKEK; müdahalenin zaten sesli olarak birkaç saat öncesinden duyuru halinde başlamış olduğunu, ancak kendilerinin kanunsuz eylem yapıldığı söylenen alana güvenlik güçlerince getirilmiş olduğunu, oradan başka bir yere gidecek koşullarının olmadığını ifade etmiştir. Sayın TÜRKEK, emniyet güçleri tarafından milletvekillerine yönelik, “milletvekillerimiz buradan ayrılınsınlar birazdan müdahale edeceğiz” gibi bir ifade söz konusu olup olmadığına ilişkin olarak, böyle bir anonsun yapılmış olduğunu, kimi milletvekillerinin bu anons üzerine oradan ayrıldığını fakat Çetin SOYSAL dâhil bazı milletvekillerinin ayrılmadan veya ayrılmaya fırsat bulamadan müdahaleyle karşılaştıklarını söylemiştir. (EK:11, 1-31)

VII. TAHLİL VE DEĞERLENDİRME

TÜRK-İŞ Konfederasyonuna bağlı, genel merkezi İstanbul ilinde bulunan, “Türkiye Tütün, Müskirat, Gıda ve Yardımcı İşçileri Sendikası, (TEK-GIDA-İŞ) özelleştirme idaresince kapatılan Tekel Tütün Fabrikalarında çalışan yaklaşık (12000) işçinin, sözleşmeli 4/C statüsüne aktarılmasını protesto etmek üzere, **07 Aralık 2009** Pazartesi günü “ **12 BİN TEKEL İŞÇİSİ BEDAVA EKMEK ARAMIYOR, KADRO VE ÖZLÜK HAKLARINI ARIYOR! 15 ARALIKTA ANKARA’DA AKP GENEL MERKEZİNİN ÖNÜNDEYİZ!**” şeklinde **Kamuoyuna bir duyuru yayınlamış (EK:12,1-1)** ve bu duyurunun son paragrafında da,“**15 Aralık’ta Ankara’da saat 10.00’da AKP Genel Merkezi önünde 12 bin TEKEL işçisi olarak toplanacağız....., Sonuç alıncaya kadar da Ankara’da kalmakta kararlıyız.**” ifadesini kullanmışlardır. Duyuru çeşitli basın yayın kuruluşlarında yayınlanmıştır.

Bu karar çerçevesinde, 15 Aralık 2009 günü, (TEK-GIDA-İŞ) Sendikası tarafından sözkonusu işçiler aileleriyle birlikte Ankara’ya getirilerek, AK Parti Genel Merkezi önünde Ankara Valiliğine bildirimde bulunmadan Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkında Kanun hükümlerine aykırı olarak kanunsuz eylem kararı almıştır.

Ankara Valiliği İl Emniyet Müdürlüğünden İl Emniyet Müdür Yardımcısı ve Güvenlik Şube Müdürü sendikanın bu kararı üzerine sendika genel merkez ve şube yöneticileri ile telefon görüşmesi yaparak irtibata geçmiş; TEK GIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa TÜRKEK; 15 Aralık 2009 Salı günü, AK PARTİ Genel Merkezi önünde

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

eylem kararı aldıklarını ve işçilerle ilgili olarak Bakanlar Kurulunca yapılacak düzenlemenin iptal edilmesi ve düzenlemenin aksi yönündeki talepleri yerine getirilinceye kadar eylem yapacaklarını İl Emniyet Müdürlüğü yetkililerine bildirmiştir. Valilikçe; Türkel'e, *"ilgili makamlardan gerekli izin almadan, Ankara'da, toplanma ve miting alanı olarak belirlenen yerlere dahil olmayan Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezi civarında düzenleyecekleri bu eylemin kanunsuz olduğu ve Kamu güvenliğini tehdit edeceği nedenleriyle organize ettikleri eyleme Ankara Valiliğince izin verilmeyeceği, bu eylemden vazgeçmeleri gerektiği, aksi halde bu kanunsuz eylemin güvenlik güçleri tarafından engelleneceği ve doğabilecek zararlardan sendika yöneticilerinin sorumlu olacağı, yasal yolları kullanarak bildirimde bulunmak suretiyle Ankara ilindeki miting alanlarından birinde taleplerinin değerlendirileceği"* belirtilmiştir.

TEK GIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa TÜRKEK de, *"eylemi Söğütözü Mahallesi, Söğütözü Caddesi üzerinde bulunan, AK PARTİ Genel Merkezi önünde yapacaklarını ve talepleri gerçekleştirilinceye kadar burada bekleyeceklerini, oturacaklarını ve burada açık alanda konaklayacaklarını, kimsenin kendilerine engel olamayacağını"* Valilik görevlilerine belirtmiştir. **(EK:13,1-1)**

12.12.2009 günü, saat 10.00 da gelişmelerle ilgili olarak Ankara İl Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR başkanlığında, sendikanın kanunsuz eylemi ile ilgili olarak bir toplantı yapılmış ve bu toplantı sonucunda;

1- Eylemin kanunsuz olduğunun bildirilerek ikna çalışmalarıyla eylemcilerin diğer illerden Ankara'ya hareketlerinin önlenmesi için İçişleri Bakanlığı aracılığıyla diğer illere gerekli önlemleri almaları için yazılı talepte bulunulması,

2- İllerden hareket edecek araçların, Ankara'ya giriş karayolları üzerinde oluşturulacak kontrol noktalarında durdurularak, kontrolsüz bir şekilde girişlerinin engellenmesi amacıyla şahıslar üzerinde GBT ve kimlik kontrolü ile araçlar üzerinde trafik yönünden denetleme yapılması, eylemcilere eylemin kanunsuz olduğunun bildirilerek geri dönmeleri yönünde ikna çabalarının yoğunlaştırılması, bunun için İl Jandarma Komutanlığı ile müşterek görev yapılması,

3- Kontrol noktalarından, eylemcilerin, eylemlerinden vazgeçirilemezlerse/geri döndürülemezlerse, Ankara'ya girişleri önlenemeyecek duruma gelirse, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezi yetkililerine de bilgi verilip kendilerinin konu ile ilgili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

almış oldukları tedbirlerinin artırılması sağlanarak, eylemcilerin kontrollü olarak çevre otoyolundan Konya-Ankara karayoluna alınarak; en etkin/kolay emniyet tedbiri alınabilecek, denetim sağlanabilecek, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel merkezine açılan Yaşam Caddesine yerleşmelerini sağlayacak düzenlemelerin yapılması şeklinde, üç aşamalı taktik ve strateji izlenmesi kararı alınmıştır.

Alınan bu kararlardan İl Emniyet Müdürü vasıtasıyla Ankara Valisi İ. Kemal ÖNAL da bilgilendirilmiş ve Valinin onayı alınmıştır. **(EK:14,1-1)**

12.12.2009 günü, Ankara Valiliğince İçişleri Bakanlığına hitaben, “*Sendika yöneticileri ile düzenleyecekleri kanunsuz eylemden vazgeçmeleri yönünde yapılan görüşmelerden olumlu sonuç alınamaması üzerine; sendikanın organizasyonu ile Ankara’ya toplu taşıma araçları ile getirilecek işçilerin gerek dönüşü gerekse kalacak yer organizasyonunun yapılmadığı, hava şartları da göz önüne alındığında ağır mağduriyetlere sebep olacağı ve yapılacak bu kanunsuz eyleme müsaade edilmesi mümkün olmadığından; illerimiz tarafından, öncelikle bireysel seyahat hürriyetinin dışında kanunsuz bir eylem amaçlı toplu hareketle ilimize gelişlerinin önlenmesi veya yukarıda izah edilen olumsuzluklar çerçevesinde eylemcilerin ikna edilerek vazgeçirilmeleri*” içerikli bir yazı yazılmıştır. **(EK:15,1-1)**

İçişleri Bakanlığınca 12/12/2009 tarih ve EGM-7089/200196 sayılı Müsteşar imzalı yazı ile “*kamu düzeni ve güvenliğini bozması kuvvetle muhtemel yasadışı eylemin Valiliğinizce uygun görülmediğinin sendika yetkililerine tebliği edilerek kamuoyuna duyurulmasını, ayrıca ilinizde istenmeyen olayların meydana gelebileceği hususu da dikkate alınarak gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması ve herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesi istenilmiştir.*” **(EK:16,1-1)**

Ankara Valiliğince yazılan 12.12.2009 tarih ve 200196 sayılı yazıda da “*kamu düzeni ve güvenliğini bozması kuvvetle muhtemel yasadışı eylemin, Valilikce uygun görülmediğinin, sendika yetkililerine tebliğ edilerek kamuoyuna duyurulması, ayrıca, ilimizde istenmeyen olayların meydana gelebileceği hususu da dikkate alınarak, gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması*” denilerek eylemle ilgili yapılması istenilen davranış tarzı İl Emniyet Müdürlüğüne bildirilmiştir. **(EK:17,1-1)**

İçişleri Bakanlığınca konu ile ilgili olarak; 12.12.2009 tarih ve 200197 sayılı yazı ile, Ankara’ya gelme kararı alan eylemcilerin hareket noktaları olan, Adana, Adıyaman,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Batman, Diyarbakır, Denizli, Hatay, İstanbul, İzmir, Manisa, Malatya, Samsun ve Tokat Valiliklerine hitaben, “Söz konusu yasadışı eylemin Ankara Valiliğince yasaklandığının sendika yetkililerine tebliğ edilmesi, kamu düzeninin bozulmaması için illerde gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması, yasadışı eylemlere karşı duyarlı olunması, gerekirse yetkili makamlardan izin alınarak şahıslarla ilgili arama yapılması, katılımcı şahısların GBT kontrolüne tabi tutulması, her şeye rağmen illerden hareket eden araç plakalarının, güzergâh illerine, Ankara Valiliğine ve İçişleri Bakanlığına bildirilmesi”, şeklinde bir yazı yazılmıştır. **(EK:18,1-1)** Yine, 12.12.2009 tarih ve 200198 sayılı yazı ile İçişleri Bakanlığınca, Emniyet Genel Müdürlüğü, Trafik Uygulama ve Denetleme Dairesi Başkanlığına hitaben, “Ankara Valiliğimizce yasaklanan bahse konu eyleme, Adana, Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Denizli, Hatay, İstanbul, İzmir, Manisa, Malatya, Samsun ve Tokat illerimizden sözü edilen iller ile geçiş güzergâhındaki illerden geçiş yapacak araçlarla ilgili olarak; 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu hükümleri doğrultusunda, ilgili illerle koordine kurmak suretiyle trafik yönünden gerekli yasal işlemlerin yapılmasının sağlanması” şeklinde bir yazı yazılarak tedbirler alınması istenmiştir. **(EK:19,1/2)**

İl Emniyet Müdürlüğünce, eylemin icrasını önlemeye yönelik olarak alınan bu tedbirlere rağmen, kanunsuz eyleme katılmak için gelecek eylemcilerin, çok sayıda toplu taşıma aracıyla karayollarını işgal etmeleri nedeniyle trafik güvenliğini tehlikeye düşürecekleri gibi, Ankara’da görev yapan güvenlik güçlerinin, ülke gündemini işgal eden önemli konularda almakta olduğu yoğun tedbirleri de aksatarak güvenlik zaafiyetine neden olacağı değerlendirilerek; 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun 11/c maddesi çerçevesinde, “bireysel seyahat hürriyetinin dışında kanunsuz eylem amaçlı toplu hareketle Ankara’ya girişlerinin engellenmesi/araçlarının trafikte durdurulması, kanunsuz eylem için gelecek olan işçilerin geri dönmeleri konusunda ikna çabaları öne çıkarılarak, geldikleri yere gönderilmeleri için” İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığınca,

Eskişehir Yolu-30.Kilometre-Total Benzinlik Önünde,

Samsun Yolu-Çalışkanlar Petrol Tesisleri Önünde,

Konya Yolu-Gölbaşı/Vilayetler Evi Mevkiinde ve

İstanbul Yolu-Otoyol Turnikelerine varmadan uygun bir yerde 15.12.2009 günü alınacak müşterek tedbirlerde, personel görevlendirilmesi talep edilmiş ve Ankara Valiliği

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

de 12.12.2009 tarihinde bir “Olur” ile bu talebi uygun bulmuş ve ilgili birimlere yazı yazmıştır.

Eskişehir Yolu-30.Kilometre-Total Benzinlik Önünde, Samsun Yolu-Çalışkanlar Petrol Tesisleri Önünde ve İstanbul Yolu-Otoyol Turnikelerine varmadan uygun bir yerde 15.12.2009 günü, şahısların geliş saatlerinden önce, gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması, eylem amacıyla Ankara iline gelen şahıslar ve araçlar üzerinde kimlik kontrolü ve GBT sorgulamaları yapılarak, şahısların ve araçların kontrollü olarak ankara’ya girişlerinin sağlanması talimatı, Valilik tarafından İl Jandarma Komutanlığına, 13.12.2009 günü yazılı olarak verilmiştir. (EK:20,1-1)

Valiliğin belirtilen yazıları ve İl Emniyet Müdürlüğü yetkililerinin görüşmeleri sonucunda, kanunsuz eylem organizasyonundan vazgeçmeleri gerektiği konusunda sendikaya yapılan uyarılara ve yoğun ikna çabalarına rağmen; aralarında Mustafa TÜRKEL’in de bulunduğu sendika yöneticileri, 14.12.2009 günü, saat 10.30 sıralarında, TÜRK-İŞ Konfederasyonu binasında, basına açıklama yaparak, özetle, “*Türkiye’nin dört bir tarafından AK Parti Genel Merkezine gelerek, haklarını alıncaya kadar burada eylemlerini devam ettireceklerini*” basın bildirisi yayınlarak bir defa daha basına ve kamuoyuna duyurmuşlardır. (EK:21,1-1)

TÜRK-İŞ Konfederasyonun da eyleme destek vereceğini açıklamasının ardından,14.12.2009 tarih ve 25093 sayılı Ankara Valiliğinin yazıları ile TÜRK-İŞ Konfederasyonuna, TEK GIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa TÜRKEL’e ve sendikanın Ankara’da kurulu bulunan üç Şube Başkanına, “2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu” çerçevesinde, Ankara’da, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılacak yerlerin, Valilik tarafından önceden belirlenip ilan edildiği, kanuna aykırı olarak yapacakları bu toplantının yerinin, Valilikce belirlenip ilan edilen yerlerden olmadığına anlaşıldığı, Sendika olarak organize ettikleri ve 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na aykırı olan eylemin, 5442 Sayılı İller İdaresi Kanunu’nun 11/c maddesine göre de Ankara Valiliğince uygun görülmediği, 2911 Sayılı Kanuna göre tertip heyeti oluşturarak, Ankara Valiliğine bildirimde bulunulması ve yasal miting alanlarından birisinin talep edilmesi halinde, taleplerinin değerlendirileceği, organize ettikleri, yasal olmayan bu eyleme teşebbüs edilmesi halinde, meydana gelebilecek olaylardan ve doğabilecek zararlardan, Konfederasyonlarının, Sendikalarının ve eyleme katılanların

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

sorumlu olacağı gibi, kanunsuz eylemin güvenlik güçlerince engelleneceği ve haklarında gerekli yasal işlemin yapılacağı hususları bir yazıyla kendilerine tebliğ edilmiştir. **(EK:22,1-8)** ve bu tebligatın içeriğinin, eş zamanlı olarak, Ankara Valiliği, İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü tarafından, “Gazete İlanı ve Basın Bildirisi” olarak, basın kuruluşları aracılığıyla kamuoyuna ve eyleme katılacak hedef kitleye duyurulması sağlanmıştır. **(EK:23,1-2)**

15 Aralık 2009 Salı günü, eylem ile ilgili olarak, saat 05.00’den itibaren sendikanın eylemine katılmak üzere (27) otobüsle Konya Yolu istikametinden gelen yaklaşık (1500) kişi Gölbaşı/Vilayetler Evi Mevkiinde Polis tarafından, (23) otobüsle Eskişehir Yolu istikametinden gelen yaklaşık (1200) kişi 30. Kilometre-Total Benzinlik Önünde, (51) otobüsle Samsun Yolu istikametinden gelen yaklaşık (2500) kişi Çalışkanlar Petrol Tesisleri Önünde, (7) otobüsle İstanbul Yolu istikametinden gelen yaklaşık (350) kişi Otoyol Turnikeleri civarında, Jandarma tarafından kurulan kontrol noktalarında, geldikleri otobüsler durdurularak şahısların kimlik ve GBT kontrolleri, araçlar üzerinde de trafik yönünden gerekli kontrolleri yapılmaya başlanmıştır.

Konya Yolu, Vilayetler Evi mevkiinde durdurulan otobüslerde bulunan sendika görevlilerine, İl Emniyet müdürlüğü görevlilerince Ankara’ya niçin geldikleri sorulduğunda, eylemcilerce, *“Tekgıda-İş Sendikası tarafından organize edilen, AK Parti Genel Merkezi önünde düzenlenecek eyleme geldikleri”* ifade edilmiştir. Sendika genel merkezince organize edilen bu eylemin kanunsuz olduğu kendilerine söylenildiğinde, eylemciler, eylemin *“kanunsuz olduğunu bildiklerini ancak AK Parti Genel Merkezine gideceklerini ve haklarını arayacaklarını”* ifade etmişlerdir.

Eylemcilere ait otobüsler, İl Emniyet Müdürlüğü görevlilerince, Gölbaşı Vilayetler Evi karşısında bulunan otoparka çekilmiş, burada, bir süre sonra otobüslerden inerek bulundukları yerde toplanan işçilerin tamamına, *“eylemin kanunsuz olduğu ve geldikleri yerlere geri dönmeleri, aksi halde suç işlemiş olacakları”* bildirilmiştir.

İl Jandarma Komutanlığı görevlilerince; Samsun Yolu-Çalışkanlar Petrol Tesisleri önünde, (51) otobüsle gelen yaklaşık (2500) kişi, Eskişehir Yolu-30. Kilometre-Total Benzinlik Önünde, (23) otobüsle gelen yaklaşık (1200) kişi, İstanbul Yolu-Otoyol Turnikelerinde, (7) otobüsle gelen yaklaşık (350) kişi ile Emniyet Müdürlüğü görevlilerince; Vilayetler Evi mevkiinde, (27) otobüsle gelen yaklaşık (1500) kişi, kimlik

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kontrolleri, GBT sorgulamaları ve araçları üzerinde trafiğe yönelik denetimlerin yapıldığı sırada, araçlarından inerek toplanmışlar ve hep bir ağızdan sloganlar atarak, bulundukları yerlerdeki karayollarını bir müddet trafiğe kapatmışlar, oturma eylemleri yapmışlar ve yol üzerinde yürüyüşlere geçmeye çalışmışlardır. Bütün kontrol noktalarında göstericiler aynı türden eylemler gerçekleştirmiş ve Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezine gitmelerine izin verilmez ise Karayolları üzerinde gerçekleştirdikleri yasadışı eylemlerine devam edeceklerini beyan eden eylemciler, görevli personel tarafından yapılan uyarılar sonucu otobüslerine binmişlerdir.

Jandarma ve Polis bölgelerinde oluşturulan bu kontrol noktalarında, kimlik, GBT sorgulaması ve araçlar üzerinde trafiğe yönelik denetimlerde herhangi bir suç unsuruna rastlanmamıştır. Bunun üzerine, kolluk birimlerinin yetkili/sıralı amirlerden alınan talimatlar doğrultusunda; uygulama ve araç denetimlerine son verilmiştir.

Eylemciler araçlarına binerek Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezine doğru gideceklerini beyan etmişlerdir. Bu beyan üzerine, Kolluk birimlerince, eylemciler tarafından gerçekleştirilmesi muhtemel daha büyük/vahim olayların önünü almak ve daha güvenli geçişlerini sağlamak gerekçesiyle; bütün otobüsler, saat 09.30'dan itibaren, kontrollü olarak önce, çevre yoluna oradan da Konya Yoluna alınmışlardır. Bilahare bu araçlar, Armada Alışveriş Merkezi önüne gelerek yolcularını burada indirmiş ve ayrılmıştır. Otobüslerden inen eylemciler de Yaşam Caddesini takiben, Adalet ve Kalkınma Parti Genel Merkezi önüne intikal etmişlerdir.

Ankara Emniyetince, Ankara dışından gelen araçların Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezine doğru yönelmeleri, eylemcilerin oraya gideceklerini söylemeleri ve önceden hedeflerinin de orası olduğu bilindiğinden, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezine ve çevreye zarar vermemeleri amacıyla gerekli güvenlik önlemleri alınmaya çalışılmış ancak hem Ankara Valisi İ. Kemal ÖNAL hem de İl Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR tafından, eylemin kanunsuz olduğu bilinmesine karşın eylemin sonlandırılmasına yönelik; 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununda Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkı Kanununun, Kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri başlıklı 23 üncü maddesinde yer alan “ bildirim verilmeden.... yapılan toplantılar veya gösteri yürüyüşleri Kanuna aykırı sayılır.” hükmü ve Toplantı veya gösteri yürüyüşünün dağıtılması başlıklı 24 üncü maddesinde yer alan “ Toplantı veya gösteri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yürüyüşlerinin Kanuna aykırı olarak başlaması hallerinde; güvenlik kuvvetleri mensupları, olayı en seri şekilde mahallin en büyük mülki amirine haber vermekle beraber, mevcut imkanlarla gerekli tedbirleri alır ve olaya müdahale eden güvenlik kuvvetleri amiri, topluluğa dağılmaları, aksi halde zor kullanılarak dağıtılıcakları ihtarında bulunur ve topluluk dağılmazsa zor kullanılarak dağıtılır. “ hükmüne uygun olarak hareket edilmeyerek mevcut krizin büyümesi ve kronik hale gelmesine sebebiyet verilmiş ve Kamunun zarar görmesine neden olunmuştur.

Kriz ile ilgili çalışanlar, kriz sürecini; kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrası olmak üzere üç genel boyutta değerlendirmektedirler. Kriz öncesi ortamda; olası bir krizin erken sezilebilmesi, önlenmesi veya ondan kaçınılabilmesi için kriz sinyallerinin üst yöneticiler tarafından fark edilmesi ve sinyaller sonucunda krizin oluşumun engellenmesine yönelik tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Yine krizler birden ortaya çıkmamakta, belli aşamalar sonucunda meydana gelmektedir. Bu aşamalardan ilki kurumsal Körelme ve Gizli Kriz Aşaması olarak adlandırılan aşamadır. Bu şamada kurumlar ve yöneticileri, dış çevrelerinde ortaya çıkan gelişmeleri izleme konusunda sahip olduğu özellikleri kaybetmeye başlamakta ve bu gelişmeleri ve neden olabileceği sonuçları fark edememektedir. Çevredeki gelişmeleri algılayamayan ve bu gelişmelere ayak uyduramayan, yani meydana gelebilecek gelişmeleri ve sonuçlarını öngöremeyen bir kurum ve yöneticisi, çevreyle etkileşimi giderek zayıflamakta ve krize adete davetiye çıkarmaktadır.

Çevre koşullarının olumlu etkilerinden yararlanma ve olumsuz etkilerinden ise kaçınma yöntemlerinden yararlanarak dış çevre ile olan ilişkilerini uyumlu hale getirilememesi durumunda, kurum ve yöneticileri etkileri hemen hissedilmeyen bir krize girebilmektedir.

Kriz sürecinin ikinci aşaması *Sinyallerin fark edilmemesi (Gizli Kriz- Körlük) aşamasıdır*. Bu durumda krizin ilk işaretleri kendisini göstermeye başlamıştır. Ancak henüz, açık belirtiler ortalarda yoktur. Yine de küçük ölçeklerde bazı sıkıntılar yaşanmaya başlamıştır. Bu dönemde problemler kaynağından tespit edilerek gerekli tedbirler vakit geçirilmeden alınır ve ihtiyaç duyulan değişiklikler gerçekleştirilirse kriz başlamadan ve kuruma bir zarar vermeden sona erdirilebilme ihtimali vardır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kriz sürecinin üçüncü aşaması, *Harekete Geçmeme (Kontrol Edilebilir Kriz-Atalet) aşamasıdır. Bu aşama* kriz ile ilgili iç ve dış belirtilerin ortaya çıkmasına rağmen kurumların ve yöneticilerinin, bu gelişmeye karşı halen bir tepki vermediği ve hareketsiz kaldığı aşamadır. Bu aşamada krizin belirtileri ortaya çıkmış ve fark edilmiştir. Ancak yönetimin “bekle gör” politikası uygulaması sonucunda ve geçmiş başarılarla aşırı güven sebebiyle yöneticiler harekete geçmemekte ve gerekli önlemleri almamaktadır. Ancak ilerleyen aşamalarda problemler artışa geçmektedir.

Harekete geçmeme (atalet) aşamasında kurum yöneticileri,

- Krizle ilgili belirtilerin geçişi olduğunu düşünerek harekete geçmeyerek tipik “bekle gör” politikası izlemektedir.
- Kurum tarafından kriz belirtilerinin önlenmesi için yapılması gereken iş ve eylemlerden, bu eylemlerin sonuçlarının kendi ikballerine etki edeceği ihtimalinden dolayı kaçınılması hareket tarzını uygulamaktadırlar.

Gerek Ankara Valisi İ Kemal ÖNAL gerekse Ankara Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR tarafından; TEKGIDA-İŞ Sendikasının 07 Aralık 2009 Pazartesi günü “ 12 BİN TEKEL İŞÇİSİ BEDAVA EKMEK ARAMIYOR, KADRO VE ÖZLÜK HAKLARINI ARIYOR! 15 ARALIKTA ANKARA’DA AKP GENEL MERKEZİNİN ÖNÜNDEYİZ! “ şeklinde Kamuoyuna yapmış olduğu duyuru ve bu duyurunun son paragrafında yer alan, “15 Aralık’ta Ankara’da saat 10.00’da AKP Genel Merkezi önünde 12 bin TEKEL işçisi olarak toplanacağız... .. Sonuç alıncaya kadar Ankara’da kalmakta kararlıyız. “ şeklindeki ifadeler ve sendikanın eylem kararlılığı yeterince dikkate alınmamıştır. Vali ve bu konularda Valiye danışmanlık yapması gereken İl Emniyet müdürünce yaklaşmakta olan krizin sinyalleri yeterince fark edilmemiştir.

Yine daha önce Ankara’da yapılmış olan, işçi eylemlerinde herhangi bir olayın meydana gelmemiş olması ve Aralık 2009 tarihinde devam etmekte olan İzmir Büyükşehir Belediyesince işlerinden çıkarılan işçilerin Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezi önündeki oturma eyleminde herhangi bir olayın meydana gelmemesi de bu iki il yöneticisinin TEKGIDA-İŞ Sendikası eyleminin de yapılacak bir basın açıklamasıyla bitirileceği ve eylemci işçilerin daha sonra Ankara’yı terk edecekleri şeklinde değerlendirilmiş olmasından dolayı yaklaşmakta olan krizin sinyalleri yeterince fark edilmemiş olacak ki Sendikanın eylem kararı ve basın açıklamasına rağmen Valilikçe bir takım rutin işlemlerin dışında,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

duyurunun yapılmasıyla eylemin başladığı 15 Aralık tarihleri arasında eylem ile ilgili olarak eylemin gerçekleştirilmemesi ve göstericilere müdahale edileceği konusunda eylemcilere ve kamuoyuna yönelik verilecek mesajlar bakımından yeterince önlem alınmamıştır.

15.12.2009 günü, 10.00'dan itibaren, TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa TÜRKEK Genel Sekreteri Mecit AMAÇ'ın önderliğinde, Söğütözü Mahallesi, Yaşam Caddesi üzerinde, Ankara'dan ve dış illerden gelen yaklaşık (6500) kişilik topluluk, alınan emniyet tedbirler çerçevesinde, Adalet ve Kalkınma Parti Genel Merkezine yaklaşık iki yüz metre mesafede kurulan polis barikatının önünde toplanıp, sloganlar atarak eylemlerine başlamıştır.

15.12.2009 günü, saat 11.50'de TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa TÜRKEK, alana getirilen bir ses yayın aracı vasıtasıyla basına ve topluluğa hitaben yaptığı konuşmasında özetle; *“148 yıldır atalarından emanet aldıkları Tekel fabrikalarının çalışacağını söylediğini ancak, hepsini kapatma kararı alındığını, Sayın Başbakanın kendilerine, yöneticilerinizle anlaştık dediğini ancak, bunun doğru olmadığını, kendilerinin özelleştirme değil kapatma mağduru olduklarını, Tekel işçisinin 4/C'yi kabul etmeyeceğini, kamuya ait işletmelerde özlük hakları ile birlikte nakil istediklerini, son kez bir daha buradaki binlerce Tekel işçisi özlük haklarıyla diğer kamu kuruluşlarına nakil edilmeden buradan gitmeyeceklerini, Tekel işçisinin, hep yasalardan idareden yana olduğunu ancak kendilerine zor kullanıldığında, hakkı gasp edildiğinde her biri aslan olacağını, kendilerinin sorunlarına çözüm bulunmadan, Sayın Başbakan veya görevlendireceği bir kişi tarafından sorunlarına bir çözüm bulunmadan kamuoyu önünde bu çözüm yolu deklare edilmeden buradan ayrılmayacaklarını, Türk-İş Başkanının Bakanlarla temasa geçerek hükümete taleplerini ilettiğini, oradan gelecek cevaplara göre hareket edeceklerini”* beyan ederek konuşmasını bitirmiştir.

Adalet ve Kalkınma Parti Genel Merkezi önü ile Armada Alışveriş Merkezi arasında beklemeye devam eden toplulukta bulunanlar tarafından, *“Tek Gıda İş Sendikası”* pankartı ile, *“4-C'ye Hayır”, “Ülkeyi Soymadık Soyuluyoruz”, “4-C'yi Al Başına Çal”, “3 Çocuk İstiyorsun Strese Sokuyorsun”, “İş Ekmek Yoksa Barışta Yok”, “Bu Ateş Sizi de Yakar”, “Özlük Haklarımızı İstiyoruz”, “Geleceğimizle Oynamayın”, “Zafer Direnen Emekçilerin Olacak”, “İşçiyiz Haklıyız Kazanacağız”, “İktidarı Eleştirenlerin Farkı 4-C' mi?”, “Ben Tazminatımı Bağışlıyorum Siz Gençliğimi Verebilir misiniz?”, “Var Olan*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Değerimizi Tek Tek Kapatıyorsunuz”, “Hani Müslüman Zulmetmezdi Başbakanım” ibareli dövizler açılmış, ses yayın aracından yapılan müzik yayını eşliğinde halaylar çeken eylemci topluluğa, TÜRK-İŞ Genel Başkan Danışmanı Gürsel KÖSE, TEKGIDA-İŞ İstanbul On No’lu Şube Başkanı Muzaffer DİLEK ve TEKGIDA-İŞ Genel Merkezinde Uzman olarak çalışan Ömer ATILGAN tarafından, zaman zaman kısa kısa konuşmalar yapılarak aralıklarla, *“İşçiyiz Haklıyız Kazanacağız”, “Baskılar Bizi Yıldırılmaz”, “Hükümet Şaşırma Sabrımızı Taşırma”, “AKP 4-C’yi Al Başına Çal”, “Tekel İşçisi Domuz Değildir”, “Gemileri Yaktık Geri Dönüş Yok”, “Direne Direne Kazanacağız”, “Tekel İşçisi Direnişin Simgesi”, “Ak Ak Dediler Karanlığa Gömdüler”, “Yaşasın Onurlu Mücadelemiz”, “İş Ekmek Yoksa Barışta Yok”, “Ölmek Var Dönmek Yok”, “Hükümet İstifa”, “Vur Vur İnlesin AKP Dinlesin”, “Savaşa Değil Emekçiye Bütçe”, “AKP’nin İmamı Kaça Sattın Vatani”, “Ankara Ankara Duy Sesimizi Bu Gelen İşçinin Ayak Sesleri”, “Bizi Satanı Bizde Satarız”, “Emeğe Uzanan Eller Kırılsın”, “Başbakan Buraya”, “Burası Başlangıç Sıra Mecliste”* şeklinde sloganlar atılmıştır.

Aynı gün, devam eden eyleme ve orada bulunan eylemcilere, çeşitli sendika başkan ve yöneticileri ile bazı Milletvekilleri destek vermek amacı ile ziyarette bulunmuş ve topluluğa hitaben konuşmalar yapmışlardır.

15.12.2009 günü, saat 19.00 sıralarında eylemciler, yanlarında getirdikleri yatma malzemelerini açarak yerleşmeye başlamış, Armada Alışveriş Merkezinden ve çevredeki büyük inşaatlardan aldıkları tahta ve diğer yanıcı maddeleri yakarak oluşturdukları ateşin çevresinde oturmaya başlamışlar ve işgal ettikleri yerde sürekli kalarak eylemlerine devam edeceklerini gösteren emareler görülmüştür. Bunun üzerine, İl Emniyet Müdür Yardımcısı Kenan KABAK ve Güvenlik Şube Müdürü İbrahim ALAÇAM ile TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa TÜRKEL ve diğer yetkililer arasında görüşmeler gerçekleşmiştir. Bu görüşmelerde, *“kendilerinin organizasyonunda, topluluğun işgal ettiği yerin, Valilikçe kararlaştırılan toplanma/gösteri düzenleme yerlerinden olmadığı, burada kalarak kanunsuz eylemlerine devam etmelerinin kamu güvenliğini ve kamu düzenini bozacağı gibi, eylemcilerin, zorlu kış şartlarında açık havada geceyi geçirmelerinin mümkün olamayacağı değerlendirildiğinden, kanunsuz eylemlerine son verip/verdirip eylemcilerin dağılması gerektiği, toplanılan Yaşam Caddesi üzerinde hastane olması, civarda, geniş halk kitlelerinin yararlandığı büyük alışveriş merkezlerinin bulunması nedenleriyle kendi*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

rızalarıyla dağılmaları gerektiği, aksi taktirde zor kullanılarak dağıtılacakları” ifade edilmiştir. Bunun üzerine, saat 23.00 sıralarında, havanın yağışlı ve soğuk olması ve bu şekilde beklemeleri durumunda istenilmeyen hadiseler olabileceği değerlendirilerek eylemcilerin bulundukları yerden daha sıcak ve kapalı alan olan, Atatürk Kapalı Spor Salonuna intikalleri Valilikçe sağlanmış, topluluktan bazıları, bulundukları yerde kalacaklarını hiçbir yere gitmeyeceklerini ifade etmişlerse de polisin çabaları sonucu, Ankara Büyükşehir Belediyesinden temin edilen belediye otobüsleri ile Atatürk Kapalı Spor Salonuna götürülerek geceyi burada geçirmişlerdir.

Bayan eylemciler de Türk Metal-İş Sendikası binasında geceyi geçirmişlerdir.

16 Aralık 2009 Çarşamba günü, saat 08.10 sıralarında, Atatürk Kapalı Spor Salonunda Valilikçe barınmalarına yardımcı olunan, (1500) kişilik grup, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezi önüne gitmek üzerine Ulus-Cumhuriyet Bulvarına çıktıklarında, önlerine Çevik Kuvvet personeli marifetiyle fiziki barikat kurulmuş, topluluktan barikatı geçerek Cumhuriyet Caddesini trafiğe kapatan 50-60 kişi, Çevik Kuvvet görevlileri marifetiyle süpürülerek yoldan çıkarılmış ve hazırda bulundurulan ses yayın aracı vasıtasıyla yaptıklarının yasal olmadığı, dağılmaları veya geldikleri yerlere geri dönmeleri gerektiği, aksi halde zor kullanılarak dağıtılacakları konusunda polisce, uyarılarda bulunulmuştur.

Eylemcilerin, ne pahasına olursa olsun, haklarındaki düzenleme iyileştirilinceye, istekleri yerine getirilinceye kadar dağılmayacaklarını, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezi önüne gitmek istediklerini belirtmeleri üzerine, Polisce, daha kötü sonuçların ortaya çıkmaması, kontrolsüz olan topluluğun, kontrolünün daha kolay sağlanabileceği düşüncesiyle, toplum yaşantısını daha az olumsuz etkileyecek olan, Abdi İpekçi Parkına gerekli güvenlik tedbirleri alınarak, saat 08.35’te yürüyüş korteji oluşturularak, Cumhuriyet Caddesi-Talat Paşa Bulvarı-Atatürk Bulvarı güzergahından, eylemciler sloganlar eşliğinde, saat 09.35’te Abdi İpekçi Parkına intikal ettirilmiştir.

Aynı gün, saat 08.00 sıralarında, Armada Alışveriş Merkezi otopark girişi önünde bekleyen, başlarında TEKGIDA-İŞ yazılı şapkalar bulunan (1000) kişilik topluluğun başında bulunan yöneticilerle İl Emniyet Müdürlüğü görevlilerince, yapılan yüzyüze görüşmelerde, topluluğu dağıtmaları gerektiği aksi takdirde zor kullanılarak dağıtılacakları söylenmiş, aynı uyarı topluluğa da ses yayın araçları vasıtasıyla defaten yapılmıştır. Ancak,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

sendika yöneticilerinin yönlendirdiği topluluk, uyarılara aldırmadan eylemlerine devam etmiştir. Bu arada, topluluktan birkaç eylemci şahıs ile Armada Alışveriş Merkezinin özel güvenlik görevlileri arasında yaşanan kısa süreli bir arbedeye emniyet kuvvetlerince müdahale edilmiş, olay büyümeden sonlandırılmıştır.

Yaşam Caddesi-Nergis Sokak kavşağında bekleyen ve saat 10.30 sıralarında sayıları yaklaşık (2500) kişiye ulaşan topluluğu yönlendiren TEKGIDA-İŞ Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa AKYÜREK ile İl Emniyet Müdür Yardımcısı Kenan KABAK görüşmelerde bulunmuş; emniyet yetkililerince, *“burada beklemelerine izin verilmeyeceğini, dağılmaları gerektiğini, aksi halde zor kullanılarak dağıtılacakları”* defaten söylemesine rağmen, dağılmayan topluluğun lideri Mustafa AKYÜREK’e, önlenmesi imkânsız, olası vahim olayların önünü almak için buradan diğer arkadaşlarının bulunduğu Abdi İpekçi Parkına gidebilecekleri de yüzyüze görüşmede söylenmiştir.

Saat 10.41’de, İl Emniyet Müdür Yardımcısı Kenan KABAK tarafından, grup liderlerine ve etrafındaki topluluğa sözlü olarak; *“iki günden beri insanların iş yerlerini engelliyorsunuz, burada fazla beklediniz, bakın size yer gösteriyoruz, yürüyeceksiniz, diğer arkadaşlarınızın yanına gideceksiniz, orada bekleyeceksiniz”* şeklinde uyarıda bulunmuştur. Saat 11.15’te, TEKGIDA-İŞ sendikası Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa AKYÜREK, grubun Abdi İpekçiye gitmesini telkin eden, *“Emniyet bize yürüyüş izni verdi ve yürüyerek gideceğiz”* şeklinde topluluğa konuşma yapmasına rağmen topluluk tarafından, *“Ölmek Var Dönmek Yok”* sloganı eşliğinde, *“biz gitmeyiz onlar buraya gelsin”* şeklinde bağırarak konuşmaların ve içlerinde birbirleriyle tartışmalar yaşanmıştır.

Abdi İpekçi Parkında bulunan eylemcilerin, dağılmaları yönünde emniyetçe uyarı ve telkinlerde bulunulmuş ancak yapılan bütün uyarı ve telkinleri rağmen eylemcilerin dağılmamakta ısrar etmeleri ve kanunsuz eylemlerine devam etmeleri nedeniyle topluluk, saat 11.05’te, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezi önünde bekleyen diğer eylemci grubun yanına gideceklerini beyan ederek, Abdi İpekçi Parkının Atatürk Bulvarı çıkışına doğru topluca yönelmişlerdir. Bunun üzerine Emniyet müdürlüğü görevlileri tarafından, *“buna izin verilemeyeceği, bulundukları yerden ayrılmaya ve çıkmak istedikleri yönde Çevik Kuvvet görevlilerinin oluşturduğu fiziki barikata yüklenmeye tevessül etmemeleri, aksi halde kendilerine kademeli olarak zor kullanılacağı”* şeklindeki uyarılar, hazırda bulunan ses yayın aracı vasıtasıyla defalarca yapılmıştır. Bütün bu uyarılara rağmen,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

eylemciler, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezi önüne toplu olarak yürümek amacıyla polis barikatına toplu bir şekilde yüklenmişler, polisçe göz yaşartıcı gaz kullanılarak topluluğun geri çekilmesi sağlanmıştır.

Yaşam Caddesi-Nergis Sokak kavşağında bekleyen topluluk, “Ölmek Var Dönmek Yok” , “Buradan Bizim Ölümümüz Çıkar” sloganları atarak beklemeye devam etmiştir.

Saat 12.20’de, Abdi İpekçi Parkında, eylemcilerin polis barikatını aşmaya çalışması ve gaz kullanılarak dağıtılmaları sırasında, rahatsızlandığı için hastaneye kaldırılan bir eylemcinin hayatını kaybettiği yönündeki söylentilerinin yayılması üzerine, topluluk bunu bahane edip, Çevik Kuvvet barikatını aşarak, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezine gitmek istemiştir. Bu esnada, İl Emniyet Müdür Yardımcısı Kenan KABAK tarafından, ses yayın aracı kullanılarak, “*Dikkat Dikkat Çevik Kuvvet barikatına yüklenen gruba sesleniyorum. Lütfen sakın olun ve geri çekilin, güvenlik güçlerince saldırıda bulunmayın. Lütfen bulunduğunuz yerde kalın, görevli arkadaşlarımıza yüklenmeyin, size kimse zor kullanmıyor, işçi arkadaşlar barikatın önünden geri çekilin*” şeklinde uyarılar yapılmasına rağmen, fiillerine son vermeyen topluluğa karşı, “model-5 tabir edilen, göz yaşartıcı gaz teçhizatı” ile çok kısa süreli gaz sıkılmış ve mukavemetlerini kırılarak geri çekilmeleri sağlanmıştır.

Saat 12.27’de Güvenlik Şube Müdür Yardımcısı Osman CAN tarafından, ses yayın aracı vasıtasıyla topluluğa hitaben, “Arkadaşlar bu müdahale sizin barikata yüklenmeniz sebebi ile olmuştur. Lütfen geriye çekilin, barikata yüklenmezseniz size müdahale edilmeyecektir. Lütfen sağduyulu olun” anonsu yapılmıştır. Rahatsızlanarak hastaneye kaldırılan şahsın sağlık durumunun iyi olduğu, tedavisinin devam ettiği polisçe öğrenilmiş vetopluluk bilgilendirilerek tansiyonun düşmesi sağlanmıştır.

Saat 14.54’te, Güvenlik Şube Müdür Yardımcısı Osman CAN tarafından, ses yayın aracı üzerinden topluluğa hitaben, “*Yaşam Caddesi üzerinde toplanan gruba sesleniyorum. Arkadaşlar şu anda bulunduğunuz yolu kapatmış durumdasınız; yol üzerinde, hastanenin de içinde olduğu bütün binaların girişleri, sizin yolu kapatmanız nedeniyle kullanılamamaktadır. Lütfen bulunduğunuz yerden ayrılın, arkadaşlarınızın bulunduğu Abdi İpekçi Parkına sizin için temin ettiğimiz araçlarla ya da uygun bir güzergahtan yürümek suretiyle alacağız. Bulunduğunuz yerden ayrılmamakta ısrar eder, görevlilere direnişte bulunursanız güvenlik güçlerimiz tarafından zor kullanmak suretiyle*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

dağıtılacaksınız; lütfen buna mahal vermeyin. Gerçekleştirdiğiniz eylem, kanuna aykırıdır yasal değildir, şu anda suç işliyorsunuz, bu eyleminize devam etmeniz halinde zor kullanmak suretiyle dağıtılacaksınız. Bulunduğunuz yerden ya geri dönerek ya da otobüslere binerek ayrılı, bunun için size on dakika süre veriliyor, lütfen, bulunduğunuz yerden ayrılın. Ayrılmadığınız takdirde zor kullanmak suretiyle dağıtılacaksınız” şeklinde duyuru yapılmasına rağmen topluluk bulunduğu yerde bekleyerek yasadışı eylemine devam etmiştir. Armada Alışveriş Merkezi önünde kanunsuz eylem gerçekleştiren topluluğun yanına destek vermek amacıyla eski/yeni milletvekillerinin, çeşitli sendikaların, partilerin ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri gelerek destek ziyaretinde bulunmuştur.

Saat 15.00’te, Güvenlik Şube Müdür Yardımcısı Osman CAN tarafından ses yayın aracı üzerinden, Armada Alışveriş Merkezi önündeki topluluğun tamamının duyabileceği şekilde, *“Dikkat dikkat!.. Tekgıda-İş Sendikası grubuna sesleniyorum, arkadaşlar size verilen süre içerisinde dağılmadığınız takdirde müdahale olacaktır. İkaz ediyorum!.. basın mensupları ve bu eylemle ilgisi olmayan kişiler, bir mağduriyet yaşamamak için bu alandan ve eylemcilerin yanından ayrılınsınlar burayı terk etsinler. Eylemci gruba da sesleniyorum, yaptığınız eylem yasal değildir kanunsuzdur, şu anda suç işlemektesiniz, lütfen bulunduğunuz alanı boşaltın. Çevredeki binaların yetkililerine sesleniyorum, herhangi bir zarar ya da mağduriyete uğramamak için bulunduğunuz binaların giriş çıkış güvenliğini kontrol altında tutun”* duyurusu yapılmıştır.

Saat 15.10’da, eylemci topluluğun lideri Mustafa AKYÜREK ve beraberindeki sendika yetkilileri, İl Emniyet Müdür Yardımcısı Kenan KABAK ile bir görüşme yaparak, *“yürüyerek gideceklerini”* bildirmeleri üzerine, İl Emniyet Müdür Yardımcısı Kenan KABAK tarafından, *“Abdi İpekçi Parkının yürümek için uzak mesafede bulunduğu; otobüslerle Celal Bayar Bulvarı üzerinde bir kilometre mesafede inerek oradan yürümeleri”* söylenmiş ise de topluluk, Mustafa AKYÜREK’in liderliğinde, saat 15.20’de, Yaşam Caddesi üzerinde kortej halinde yürüyerek, Yaşam Caddesi-Söğütözü Caddesi-Silahtar Caddesi-Celal Bayar Bulvarı güzergâhını takiben, saat 18.50’de Abdi İpekçi Parkında bekleyen topluluğa katılmış ve Abdi İpekçi Parkındaki topluluğun sayısı yaklaşık (4000)’e ulaşmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Saat 15.35'te Abdi İpekçi Parkı içerisine eylemcilerce, çadırlar kurulmaya başlanmış ve parkta bulunan bazı ağaçların dallarının kırılarak ısınma amaçlı ateşler yakılmıştır.

Polisçe, ses yayın aracından, ağaçların kırılmaması konusunda ikazlar yapılmıştır.

Abdi İpekçi Parkında, eyleme/eylemcilere destek vermek için bazı sendika başkanları/yöneticileri, siyasi partilerin yöneticileri ve bazı milletvekilleri ziyaretlerde bulunmuşlar ve ses yayın aracını kullanarak topluluğa hitaben konuşmalar yapmışlardır.

Önceki tarihlerde Ankarada düzenlenen kanuni/kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde kolluk kuvvetlerine taşlı ve sopalı saldırılarda bulunan/mukavemet gösteren sol örgütlenmelere mensup şahıslar da eylem yapan topluluğa destek ziyaretlerinde bulunmaya başlamışlar ve bu ziyaretleri gerçekleştiren bazı gruplar, “Tekel İşçisi Yalnız Değildir-SDP/DEV-LİS”, “Dünya Emeğin Olacak-Mücadele Birliği Platformu” ibareli/imzalı pankartlar açmışlardır.

Abdi İpekçi Parkında ve Armada Alışveriş Merkezi önündeki toplanmalar ile Atatürk Kapalı Spor Salonu-Abdi İpekçi Parkı ile Armada Alışveriş Merkezi-Abdi İpekçi Parkı güzergahlarında gerçekleştirilen yürüyüş eylemleri sırasında; “*Tekel İşçisi Vatan Bekçisi, İşçi Gençlik El Ele Tam Bağımsız Türkiye-Türkiye Gençlik Birliği*”, “*Hükümet 4-C’yi Al Başına Çal*”, “*Direne Direne Kazanacağız*”, “*İş Ekmek Yoksa Barışta Yok*”, “*Akp 4-C’yi Al Başına Çal*”, “*Dünya Yerinden Oynar İşçiler Birlik Olsa*”, “*Genel Grev Genel Direniş*”, “*Zafer Direnen Emekçinin Olacak*”, “*Biz Yan Gelip Yatmadık ki Gemiciklerimiz Olsun*”, “*Emeğe Ekmeğe Uzanan Eller Kırılsın*” yazılı dövizler taşınmış, “*Tekel İşçisi Vatan Bekçisi*”, “*İşçiye Uzanan Eller Kırılsın*”, “*Bizi Satanı Bizde Satarız*”, “*Hükümet İstifa*”, “*Ölmek Var Dönmek Yok*”, “*İşçi Burada Erdoğan Nerede*”, “*Hükümet 4-C’yi Al Başına Çal*”, “*Yaşasın İşçinin Birlikteliği*”, “*Tayyip Allah Belanı Versin*”, “*Vur Vur İnlesin AKP Dinlesin*”, “*Baskılar Bizi Yıldırılmaz*”, “*AKP İmamı Kaça Sattın Vatani*”, “*Gün Gelecek Devran Dönecek AKP Halka Hesap Verecek*”, “*Tekel İşçisi Domuz Değildir*”, “*Polisler 4-C’ye*”, “*Yılgınlık Yok Direniş Var*”, “*Zulme Karşı Direneceğiz*”, “*Yaşasın Sınıf Dayanışması*”, “*Tekele Uzanan Eller Kırılsın*”, “*Vur Vur İnlesin AKP Dinlesin*”, “*İşçiyiz Haklıyız Kazanacağız*”, “*Kahrolsun IMF İş Birlikçi AKP*”, “*Hükümet Şaşırma Sabrımızı Taşırma*” şeklinde sloganlar atılmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Abdi İpekçi Parkında, gecenin ilerleyen saatlerinde sayıları (1000) civarına düşen eylemciler, kurdukları bez/naylon çadırlarda gecelemeğe başlamışlardır.

17 Aralık 2009 Perşembe günü, Abdi İpekçi Parkında, saat 08.00'den itibaren, Ankara'dan ve diğer illerden gelen işçilerin katılımlarıyla ve TEKGIDA-İŞ Sendikasının, Genel Başkanı Mustafa TÜRKEK'in, Genel Sekreteri Mecit AMAÇ'ın ve Genel Başkanın Danışmanı Gürsel KÖSE'nin önderliklerinde toplanan yaklaşık (3000) kişilik topluluk oluşmaya başlamıştır.

Saat 09.30 sıralarında İzmir ve Manisa illerinden gelen yaklaşık (80) kişilik topluluk, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezi önünde yol kenarında ve kaldırım üzerinde slogan atarak beklemeye başlamış ve saat 09.45'te de polisçe yapılan dağılmaları ikazlarına uymayan topluluk, Çevik Kuvvet personeli tarafından uzaklaştırılmaya çalışılmış saat 10.00 sıralarında geldikleri araçlara binerek Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezi önünden hareket ederek, Celal Bayar Bulvarı-Sıhhiye Köprüsü üstünde otobüslerinden inerek Abdi İpekçi Parkına intikal etmiştir.

Saat 09.20'de TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Başkan Danışmanı Gürsel KÖSE, ses yayın aracından topluluğa hitaben yaptığı konuşmasında, *"Tütün işçilerinin aile ve çocukları ile birlikte Türkiye genelinde, AKP il ve ilçe binalarını işgal edip eylemlerine devam edeceklerini, bu geçerli olmazsa çoluk çocuklarını okullarına göndermeyerek Ankara'ya getireceklerini"* söylemiştir.

Saat 10.00 sıralarında, Abdi İpekçi Parkında, TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Sekreteri Mecit AMAÇ, topluluğa hitaben, sendikaya ait ses yayın aracından hitap ederek; *"Çocuklarımız analarımız babalarımız bulundukları illerde, ilçelerde AKP binalarına yönelerek protesto ediyoruz, AKP binalarını işgal ediyoruz. Türkiye genelini eylem yerine çeviriyoruz. Her yer, her yer eylem alanı olacak. Sevgili arkadaşlarım kardeşlerim çocuklarımıza eşlerimize şunu söyleyeceğiz, üçüncü talimatımız şu olacak çocuklarımız okula gitmeyecek, analarının babalarının AKP il binalarını işgal eyleminden sonra yollara düşerek Ankara'ya gelecek, çocuklarımızla analarımızla, babalarımızla, eşlerimizle burada olacağız. Örgütün talimatı bu, genel başkanımızın talimatı bu. Hayırlı olsun arkadaşlar. Gazamız mübarek olsun arkadaşlar"* şeklinde topluluğu tahrik eden ve yasadışı eylemlere kışkırtıcı nitelikte konuşma yapmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Bu konuşmadan bir süre sonra, topluluğun içerisinde yaklaşık (30) kişilik bir grup, konuşmadan tahrik olarak; aniden, Abdi İpekçi Parkının, Sağlık Bakanlığı tarafındaki Çevik Kuvvet barikatına doğru yönelmişler, bunların bir kısmının, barikatı geçerek Mithatpaşa Caddesi ve Atatürk Bulvarı yol birleşiminde, el ele tutuşup zincir oluşturarak seyir halindeki araçları durdurup, yolu trafiğe kapattıklarının görülmesi üzerine, Güvenlik Şube Müdür Yardımcısı Osman CAN tarafından, saat 10.40'ta, ses yayın aracından, yolu kapatma eylemini gerçekleştirenlere hitaben; *“Barikata yüklenen ve yolu kapatanlara sesleniyorum. Yaptığınız eylemler kanunsuzdur. Polis barikatınayüklenmeye devam ederseniz zor kullanılarak dağıtılacaksınız ve gözaltına alınacaksınız”* şeklinde, yolu trafiğe kapatarak yasadışı eylem yapan grup beş kez ikaz edilmiştir.

Saat 13.30 sıralarında, 155 Polis İmdat Servisini telefonla arayan bir şahıs; *“Abdi İpekçi Parkı içerisinde, (20) yaşlarında, esmer tenli, sarı montlu, mavi pantolonlu, siyah ayakkabılı şahsın, cebinde bomba olduğunu yanında bulunan şahsa söylerken duyduğunu”* belirterek telefonu kapatmış, yapılan ihbar tutanağa bağlanmıştır. **(EK:24,1-1)**

İl Emniyet Müdürlüğü yetkililerince; Abdi İpekçi Parkında kanunsuz olarak bulunan topluluk; içerisine silahlı kişilerin rahatlıkla girilebildiği, teyit edilemese de içerisinde eli bombalı bir şahsın bulunduğu yönünde ihbar alındığı, önceki tarihlerde Ankaradaki çok sayıda toplumsal olayın şüphelileri durumundaki provokatif kişilerin ve grupların içlerine sızdığı bir görünüm arz etmeye başladığı şeklinde değerlendirilmesi, yine, eylemci Tekel işçilerinden oluşan topluluğun bir kısmının, kendilerine destek vermek için gelen çeşitli aşırı sol gruplara alenen tepki gösterdikleri, bir kısmının da bu gruplardan memnun olduğu ve tepki gösteren eylemci arkadaşlarıyla tartıştıkları bu ve çeşitli bahanelerle kendi aralarında ve çevrelerine agresif tavırlara girmeye başladıkları/topluluğun tansiyonunun yükseldiği, zaman zaman aralarında arbedelerin yaşandığı yine, topluluğun bir lider etrafında değil, başına buyruk ve her kafadan bir ses çıkar şekilde hareket etmeye başladığı, bu haliyle güvenlik güçlerince denetimi yapılamadığından provokasyona da açık hale geldiği; bu şekilde de kamu düzenini ve kamu güvenliğini önemli ölçüde tehdit ettiği ve grubun sayısının (4000)'lere ulaştığı ve katılımların devam ettiği değerlendirilmiştir.

Bunun üzerine, İl Emniyet Müdür Yardımcısı, Kenan KABAK, TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa TÜRKEL'e telefonla ve orada bulunan yöneticileri vasıtasıyla ulaşmaya ve yüzyüze görüşerek, durumun vahametini olay yerinde anlatarak,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

topluluğu dağıtmasını söylemek istemesine rağmen, Genel Başkan Mustafa TÜRKEK kanunsuz eylemin yapıldığı Abdi İpekçi Parkına gelmemiştir. Telefonla ısrarlı aramalar sonucunda kendisine ulaşılarak, *“olay yerine gelmesi gerektiği, grubun içerisinde provokasyon yapabilecek kişilerin/grupların olduğu, bomba ihbarlarının yapıldığı ve topluluğun provokasyona açık hale geldiği ve her an istenmeyen üzücü olayların olabileceği anlatılarak, yüzyüze görüşme talebimiz tekrar edilmiştir”*. Bunun üzerine, *“Abdi İpekçi Parkında sendika yetkililerinin bulunduğu, sendikayı ve kendisini temsil ettiklerini, ne söylenecek ise onlara söylenebileceğini”* belirtmesi üzerine görüşmeye son verilerek, Abdi İpekçi Parkında bulunabilen yöneticiler çağrılarak durumun önemi anlatılmış, bunu değerlendirerek kanunsuz eylemlerine son vermeleri istenmiş ve son kararlarını bize iletmeleri söylenmiş olmasına rağmen, sendika yetkililerinden herhangi bir dönüş olmadığı gibi, grubu daha da fazla heyecana ve dirençli hale getirecek şekilde söylemlerde bulunup, organize olmuşlardır.

17.12.2009 günü, Güvenlik Şube Müdürlüğü görevlilerince, ses yayın aracından, topluluğun tamamının duyabileceği şekilde, saat 14.20’den başlayarak beş kez *“Tekel işçilerine sesleniyorum. Lütfen bulunduğunuz alanı terk edin. Saat 15.00’e kadar size süre veriyoruz. Terk etmediğiniz takdirde kademeli olarak zor kullanılıp dağıtılacaksınız. Lütfen, arka tarafınızda yer alan, pazar yeri ve Hacettepe Üniversitesi istikametine doğru dağılın. Dağılmayanlar ve direnenler gözaltına alınacaktır.”* şeklinde uyarı çağrıları yapılmıştır.

Saat 15.00’te, Milliyetçi Hareket Partisi, AYDIN Milletvekili Recep TANER tarafından, *“Çok kıymetli Tekel işçisi kardeşlerim. Alnının teri ile emekleri ile çoluğunun çocuğunun nafakasını çıkaran fakat bu nafakaları çok görülen AKP iktidarı tarafından. Kıymetli Tekel işçileri bu şanlı direnişinizin yanında, MHP olarak baştan beri hep birlikteyiz bundan sonra da hep birlikte olacağımızı bilmenizi isteriz. Habur kabusunda neredeyse halı sereceklerdi teröristlere. Sizlere jopu, biber gazını, göz yaşartıcıyı layık görenlere karşıda devletin polislerine karşıda saygılı olun, onlara siyasiler emir veriyorlardır. Hakkınızı demokratik bir ortamda aramaya devam edin. Bizler sizinle birlikte olacağız çok teşekkür ediyorum”* şeklinde, saat 15.05’te de Milliyetçi Hareket Partisi, İstanbul Milletvekili Ümit ŞAFAK tarafından özetle, *“Çok kıymetli, çok değerli Tekel işçileri bugün, Tekel işçilerinin hükümetten talebi yerine getirilemeyen bir talep*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

değildir. Nedir talebimiz? Talebimiz özlük haklarımız ile yıllarımızın birikimi olan haklarımızı kaybetmeden tekrar devam etmek. Çünkü yıllarca bu fabrikaların bu tesislerin çilesini çektiniz kahrını çektiniz. Önce fabrikalarınız kapatıldı, arkasından yaprak tütüne devredildiniz. Şimdide yaprak tütünün maalesef depoları kapatılıyor. Şimdi de sizleri 4/C kapsamına getirmeye çalışıyorlar. 4/C, asgari ücretinde altında olan bir ücrete dahil etmeye çalışıyorlar. Değerli Tekel işçileri kesinlikle emirlere karşı değiliz ama bugün hak mücadelesinde olan ki bu hak mücadelesi sadece sizin değil Türkiye'deki tüm işçi kesiminin bir hak mücadelesidir. Bu hak mücadelesi maalesef özelleştirme adı altında yapılan peşkeşlere karşı bir karşı duruştur. Bunun mücadelesini biliyoruz. Bu mücadelede de biz sizin yanınızdayız. Gaz yiyeceksek hep beraber yeriz.” şeklinde konuşmalar yapılmıştır.

Saat 15.10'da, Cumhuriyet Halk Partisi, İstanbul Milletvekili Çetin SOYSAL, topluluğa hitaben kısa bir konuşma yaparak “*kendilerinin de eylemci grupla birlikte alanı terk etmeyeceklerini beraber alanda kalacaklarını ve gerekirse beraberce eylemci grupla birlikte gaz yiyeceklerini*” ifade etmiştir.

Saat 15.20'de, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Cevdet SELVİ'nin önderliğinde bir grup partilinin, eylemcilere kumanya dağıtmak istediklerini söyleyerek, partinin ses yayın aracı olarak kullanılan büyük otobüsü Abdi İpekçi Parkına sokmaya çalıştıkları sırada, Sağlık Bakanlığı önünde görevlendirilen, Ankara Emniyet Müdürlüğü, Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü personeli, 254881 sicil sayılı Başkomiser Ahmet Cevat AKSOY aldığı emir gereği, Abdi İpekçi Parkına girmek isteyen otobüsü durdurmak istemiş, uyarıya rağmen, durmayarak otobüs şoförü, aracı görevli personelin üzerine sürmüş ve tamponu ile personele çarpmıştır. Bu sırada, Cumhuriyet Halk Partisi Balıkesir Milletvekili Ergün AYOĞAN Başkomiser Ahmet Cevat AKSOY'un üzerine yürüyerek, “*ben milletvekiliyim, gidin dağdaki teröristin önünü kesin, neden bizim önümüzü kesiyorsunuz*” şeklinde bağırıştır.

Bu olay sonrası, belirtilen yere Güvenlik Şube Müdürü İbrahim ALAÇAM, intikal etmiş ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Cevdet SELVİ ile yaptığı görüşmede; “*Abdi İpekçi Parkında bulunan eylemci gruba dağılmaları yönünde uyarı anonsları yapıldığını, kendiliğinden dağılmaları için verilen sürenin dolduğunu ve her an zor kullanılarak dağıtılabileceklerini, bu durumda, kendileri içeriye girerlerse müdahale sırasında zarar görebilecekleri, nedeniyle girmemelerinin daha uygun olacağını*”

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bildirmiştir. Kendisi, “*oraya bize sormadan da girebileceğini, ısrarla kumanya taşıyan aracı Abdi İpekçi Parkına sokmak istediklerini söylemiş*” kendisine, “*müdahale olabileceği konusundaki uyarılarımızı dikkate almak istemezler ise Abdi İpekçi Parkına girebilecekleri ancak, kendiliğinden dağılmayan ve muhtemelen güç kullanılarak dağıtılmak üzere olan topluluğun içerisine, alınan emniyet tedbirleri çerçevesinde, otobüsün sokulmasına izin verilemeyeceği*”ni bildirmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi heyetinin, bir süre sonra Sağlık Bakanlığı önündeki otobüsün yanından ayrılarak Abdi İpekçi Parkındaki eylemci topluluğun içerisine girdiği anlaşılmıştır.

Saat 15.25’te, CHP Genel Başkan Yardımcısı Cevdet SELVİ, topluluğa hitaben; “*MKYK üyesi arkadaşlar ile size kumanya getirdik. Bu sorunun çözümü için herkes elinden geleni yapmalıdır. Bizler sizi ziyarete geldik. Tütünü Yunanistan’a verdik. Onların işçisini besliyoruz. Sizlere kumanya bile getirmeme izin vermediler. İçişleri Bakanı, Çalışma Bakanı, sendika yöneticileri ile bu işin masa başında çözülmesini temenni ediyorum. İktidar çiftçisiyle, işçisiyle arasındaki sorunları çözmek zorundadır*” şeklinde bir konuşma yapmıştır.

Abdi İpekçi Parkına gelmiş olan, TEKGIDA-İŞ Genel Başkanı Mustafa TÜRKEK, saat 15.38’de sendikaya ait ses yayın aracından yaptığı konuşmasında; “*Biz buradayız, kim ne sıkarsa sıkınsın, buradan ayrılmayacağız*” diyerek, güvenlik güçlerinin topluluğa dağılmaları yönünde yaptığı uyarılara karşılık, bu konuşmasıyla topluluğa dağılmamalarını telkin etmiştir.

Saat 15.40’ta, Güvenlik Şube Müdür Yardımcısı Osman CAN, ses yayın aracından topluluğun tamamının duyabileceği şekilde, defaten yaptığı ikaz anonsunda; “*Sizleri son defa ikaz ediyoruz. Sayın Milletvekillerimiz lütfen, güvenlik güçlerine görevlerini yapmaları için yardımcı olun lütfen, sizler de grubun içerisinden ayrılın*” şeklinde, yine, saat 15.45’te de topluluğun tamamının duyabileceği bir şekilde, “*Abdi İpekçi parkındaki gruba sesleniyorum, yaptığınız kanunsuz eylem, sizin ve çevredekilerin kamu güvenliğini tehlikeye düşürmektedir. Lütfen, bulunduğunuz alanı pazaryeri ve Hacettepe Üniversitesi istikametine doğru terk ediniz. Ayrıca, çevredeki binalara, pazaryerindeki esnafa ve vatandaşlarımıza sesleniyorum, lütfen, binalarınızın ve kendinizin emniyetini alın. Eylemci topluluğun içerisinde hastalar, yaşlılar, bayanlar olabilir; lütfen, bunları derhal aranızdan gönderin. Eylemci gruba sesleniyorum, bulunduğunuz yerden ayrılın ve dağılın. Aksi*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

takdirde zor kullanılarak dağıtılacaksınız. Bu şekilde, hem kendinize hem de çevreye zarar vererek/ güvenliği tehlikeye düşürerek yaptığınız kanunsuz eylemi devam ettirmeniz mümkün değildir. Lütfen, bulunduğunuz yerden pazaryeri ve Hacettepe Üniversitesi istikametine doğru ayrılın.” şeklinde ikaz anonsu yapmıştır.

Bütün yapılan ikazlara rağmen topluluk dağılmamış, önceki tarihlerde, Ankarada yaşanan toplumsal olaylarda polise karşı taşlı ve sopalı saldırılarda ve mukavemette bulunan ve grupları provoke eden, sol terör örgütlerinin legal alan yapılanmalarına müzahir kişiler/gruplar ve bunların yönlendirmeleriyle bazı eylemciler, kolluk görevlilerinin müdahalesini engellemek amacıyla parkta bulunan oturma bankları ve çöp bidonları ile Abdi İpekçi Parkına giriş noktalarına barikat kurmaya başlamıştır.

Polisce yapılan bütün ikazlara rağmen topluluk dağılmadığı gibi sayıları (5000)’e kadar ulaşmış ve katılımlar devam etmiştir.

Ankara polisince; olayların başından beri, topluluk içerisinde, medya mensuplarına bayılma, kalp/sinir krizi geçirme, soyunarak, parkın havuzundaki soğuk suya girme, eylem sürecinde bazı yerlerde güvenlik kuvvetlerinin kurduğu barikatlara yüklenen eylemcilerden bazılarının rahatsızlanması sonucu, hayatını kaybettiği söylentilerinin yayılması türünden görüntülerle ve söylemlerle hem toplum hem de kanunsuz eylem yapan topluluk üzerinde aşırı yoğun psikolojik etkiler oluşturularak tansiyonun yükselmiş olması, eylemci topluluğun içerisinde, toplumsal olaylarda provokasyon yapımlarıyla tanınan kişi ve grupların sayılarının artması ve topluluğu yönlendirmeye yönelik ajitasyon çalışmalarının yoğunlaştığının gözlenmesi, kontrol edilemediğinden; ne taşıdığı bilinmeyen, molotof kokteyli vb. şiddet eylemi gereçleri taşıdığından şüphelenilen sırt çantalı, el çantalı ve poşetli şüpheli kişilerin görülmeye başlanması, bomba ihbarının yapılması, eylemcilerin içerisinden bir kişiden ateşli silah elde edilmiş olması, Abdi İpekçi Parkından hep birlikte çıkarak, Bakanlıklar ile Adalet ve Kalkınma Partisine ait binaların işgal edileceğine dair aralarında konuşmalar yaptıklarının duyulması, ülkemizde son günlerde, özellikle İstanbul’da ve Muş’ta yaşanan olayların ilimizde de yaşanabileceği endişesi ve bu yönlerde ciddi duyumların alınması, ayrıca, görevlilerimizin büyük bir kısmının bu alanda yoğunlaşması nedeniyle Abdi İpekçi Parkı civarında ve diğer hassas yerlerde, illegal örgütlenmelere mensup kişilerin/grupların eylem hazırlıkları yaptıkları ve gün batıp/hava karardıktan sonra provokatif eylemlerin gerçekleştirileceği duyumlarının alınması, giderek

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

devam eden katılımlarla sayısı çok artan, hal böyleyken, zamanında müdahale edilmezse önlenemez olayların vuku bulması kaçınılmaz olduğundan ve olası müessif olayların önüne geçmek amacıyla 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa aykırı olarak başlayıp üç günden beri kanunsuz olarak devam eden ve devam edeceği gözlenen; yapılan tüm ikazlara rağmen dağılmamakta ısrar eden ve bulundukları alanı terk etmeyerek kanunsuz eylemlerine devam edecekleri ve dağılmayacakları değerlendirildiğinden; mevcut durum sıralı amirlere bildirilmiştir.

Bunun üzerine, İl Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR, bir müddet sonra, İl Emniyet Müdür Yardımcısı Kenan KABAK'ı arayarak; topluluğun dağıtılmasına yönelik olarak, yukarıda sayılan gerekçelerle önlenmesi mümkün olmayan daha büyük olayların önüne geçilebilmek, kamu düzeni ve genel asayişin bozulmasına engel olmak amacıyla müdahale etme zorunluluğun doğduğunu belirterek topluluğun dağıtılması için gerekli hazırlıkların yapılması talimatını vermiştir.

Bunun üzerine, müdahale edecek Çevik Kuvvetten sorumlu İl Emniyet Müdür Yardımcısına ve ilgili birim amirlerine yüzyüze, telefon ve telsiz emirleri ile gerekli talimatlar verilmiş; topluluğu, mevzuata uygun şekilde, kademeli olarak ve aşırı güç kullanmadan, yalnızca dağıtmayı hedefleyen, dağılmayan, karşı koyan ve güvenlik güçlerine saldırıda bulunan kişilerin dışındaki eylemcilerin yakalanmaması ve yalnızca dağıtmaya yönelik ve dağıtacak kadar güç kullanılması talimatı verilmiştir.

Bundan sonra, Çevik Kuvvet marifetiyle Abdi İpekçi Parkının Atatürk Bulvarı ile Sağlık Bakanlığı girişleri, buralara çıkışların engellenmesi için kapatılmış, bu noktalara TOMA ve su panzerleri yerleştirilerek topluluğun pazaryeri ve Rauf İnan Sokaktan dağılımın sağlanması için tedbirler alınmıştır.

İl Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR'in, saat 15.48'de, *telsiz anonsuyla "Kaç gündür, bütün iyi niyetimize rağmen kanunsuz eylemi devam ettiren işçilerin dağıtılması için gerekli onaylar alınmıştır; ölçülü olmak kaydıyla, müdahale yapın"* talimatı ve İl Emniyet Müdür Yardımcısı Kenan KABAK'a bu görevin ifası için yetki vermesi üzerine, *telsizden, sırasıyla Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünden sorumlu İl Emniyet Müdür Yardımcısı Vedat KOYUNCU'ya, onun da alt kademedeki görevlilere verdiği emir ile önce panzerlerden ve TOMA (Toplumsal Olaylara Müdahale Aracı) araçlarından kalabalığın üstüne yağmurlama şeklinde su sıkılmış ancak, topluluğun önemli bir bölümünün*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

dağılmadığı görülmüştür. Bundan sonra, dağılmamakta ısrar eden topluluk süpürülerek uzaklaştırılmak istenirken, görevli personele mukavemette bulunmaya başlamasıyla dağılmayı sağlayacak yeter düzeyde/orantılı olacak şekilde göz yaşartıcı gaz kullanılması talimatı üzerine gaz kullanmak suretiyle ve yine süpürülerek eylemci topluluk, Abdi İpekçi Parkının pazaryeri ve Hacettepe Üniversitesi yerleşkesi istikametine doğru dağıtılmak istenmiştir. (EK:25,1-9)

Polis tarafından toplam (31) şüpheli, “2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa muhalefet ederek, kanunsuz eylem organize etmek, bu eyleme bilerek katılmak, düzenledikleri/katıldıkları kanunsuz eylemi dağılmaları yönünde yapılan uyarılara rağmen dağıtmamak/dağılmamak suretiyle son vermemek, görevli güvenlik kuvvetlerine fiili olarak saldırıda bulunmak, yaralanmalarına sebebiyet vermek” suçlarından Cumhuriyet Savcısının talimatıyla haklarında yürütülecek adli soruşturmanın devamı için gözaltına alınarak, Güvenlik Şube Müdürlüğüne götürülmüştür.

VII. SONUÇ VE ÖNERİLER

Gerek ulusal hukukumuzdaki düzenlemelere gerekse tarafı olduğumuz ve onaylamakla iç hukuk mevzuatına dahil ettiğimiz, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan hükümlere baktığımızda;

Anayasamızın 34 üncü maddesinde“ Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.”

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11 inci maddesinde;

“1. Herkes asayiş bozmayan toplantılar yapmak, demek kurmak, ayrıca çıkarlarını korumak için başkalarıyla birlikte sendikalar kurmak ve sendikalara katılmak haklarına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla ve ancak yasayla sınırlanabilir. Bu madde, bu hakların kullanılmasında silahlı kuvvetler, kolluk mensupları veya devletin idare mekanizmasında görevli olanlar hakkında meşru sınırlamalar konmasına engel değildir.”

Yine 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkında Kanununda “Herkes, önceden izin almaksızın, bu Kanun hükümlerine göre silahsız ve saldırısız olarak kanunların suç saymadığı belirli amaçlarla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.”

Şeklinde bir düzenleme ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı, bir insan hakkı olarak yer almakta ve iç hukukumuzda -özellikle 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile bu Kanuna dayanılarak çıkartılan Yönetmelikte -teferruatlı bir düzenlemeye tabi tutulmuş durumdadır.

Kanunkoyucu bu düzenlemelerde; herkesin önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahip olduğunu belirlemiştir. Kanun koyucu yine, bu hakkın ancak belli amaçlarla kanunla sınırlanabileceğini, bu sınırlamaların da sadece; millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla olabileceğini, mülki makamların bu durumların varlığı halinde toplantıyı ve gösteriyi erteleyebileceği veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde yasaklayabileceklerini hüküm altına almıştır.

Ankara ilinde; gerek 15 Aralık 2009 günü Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Merkezi yakınında gerekse 16-17 Aralık 2009 günü Sıhhiye Meydanında ve devam eden günlerde TÜRK-İŞ Genel Merkezi önünde yapılan toplantı ve gösterilerin Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa göre; kanuna aykırı toplantı ve gösteri olduklarında şüphe yoktur.

Ulusal mevzuatımıza göre bu tür gösterilerin (Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa aykırı toplantı ve gösteriler) dağıtılması kolluk için bir görevdir. Zira Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 23 üncü maddesinde yer alan “ bildirim verilmeden.... yapılan toplantılar veya gösteri yürüyüşleri Kanuna aykırı sayılır.” hükmü ve Toplantı veya gösteri yürüyüşünün dağıtılması başlıklı 24 üncü maddesinde yer alan “ Toplantı veya gösteri yürüyüşlerinin Kanuna aykırı olarak başlaması hallerinde; güvenlik kuvvetleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

mensupları, olayı en seri şekilde mahallin en büyük mülki amirine haber vermekle beraber, mevcut imkanlarla gerekli tedbirleri alır ve olaya müdahale eden güvenlik kuvvetleri amiri, topluluğa dağılmaları, aksi halde zor kullanılarak dağıtılabilecekleri ihtarında bulunur ve topluluk dağılmazsa zor kullanılarak dağıtılır. “ hükmü ile aynı Kanuna dayanılarak çıkartılan Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun Uygulamasına Dair Yönetmeliğin Güvenlik Kuvvetlerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları başlıklı 16 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi “Kanuna aykırı olarak başlayan toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde; olayı derhal mahallin en büyük mülki amirine haber vermekle beraber, mevcut imkanlarla gerekli tedbirleri alıp, topluluğa dağılmalarını, aksi durumda zor kullanılarak dağıtılabilecekleri ihtarında bulunmak ve topluluk dağılmazsa zor kullanarak dağıtmak,” hükmü ile kolluğa görev yüklemektedir.

Olaylara ilişkin görüntülerin incelenmesi sonucunda 17 Aralık 2009 Perşembe günü polisin göstericilerin dağılması için öğle saatlerine kadar beklediği, dağılmalarının teminine yönelik anonsların yapıldığı buna rağmen gösterilerin devam ettiği ve topluluğun dağılmadığı bunun üzerine polisin Milletvekillerininde bulunduğu topluluğa karşı güç kullanmaya başladığı görülmüştür.

Polis Vazife ve Salayiyetleri Kanununun Zor kullanmak başlıklı 16 ncı maddesinde “ Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişi kırmak amacıyla ve kırarak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü,

b) Maddî güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını,

ifade eder.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis;

a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,

b) Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde,

(.....)

silah kullanmaya yetkilidir.

(.....)

Polis, direnişi kırmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karşı silahla saldırıya teşebbüs edilmesi halinde, silahla saldırıya teşebbüs eden kişiye karşı saldırı tehlikesini etkisiz kılacak ölçüde duraksamadan silahla ateş edebilir” Hükümlerine yer verilerek daha önce iki ayrı maddede,(PVS ek m.6 ve 16 da) düzenlenen zor ve silah kullanma yetkileri aynı madde de toplanmıştır. Maddenin yeni düzenlemesine göre; kolluğun, görevini yaparken kullanılan yetkinin niteliğine bakmaksızın, yetkisini kullanmasına engel olmak için direnen herkese karşı, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde, zor kullanma yetkisi verilmiştir.

Kolluk, zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette

➤ bedeni kuvvet,

➤ maddi güç ve

➤ kanuni şartları gerçekleştiğinde silâh kullanılabilecektir. Şeklindeki düzenlemeyle kanun koyucu tarafından kolluğa ihtiyaç duyabileceği zor kullanma yetkisi verilmiştir.

Ankara Sıhhiye meydanında meydana gelen olaylarda göstericilerin herhangi bir bildirimde bulunmadan ve Kanunen belirlenmiş olan Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yapılacak yerler ve meydanların dışında toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılması toplantının kanuna aykırı olduğu ile polisin görevini yerine getirirken göstericilerin dağılmayarak direniş gösterdikleri ve polisin zor kullanma yetkisinin doğduğunu kabul etmek gerekecektir.

Ancak burada tartışılması gereken konu; kolluğun bu yetkisini kullanırken bu yetkiyi kanunun verdiği ve aradığı şartlar içinde kullanıp kullanmadığıdır. Komisyonumuz da incelemesinde ağırlıklı olarak buna dikkat etmeye çalışmış ve bu konuya yoğunlaşmıştır.

İnceleme ve değerlendirme bölümünde yer alan ve ifadelerine başvurulmuş gerek kamu görevlilerinin gerekse Milletvekillerinin ve TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanının ifadeleri birlikte değerlendirildiğinde;

1- Ankara Valisi Sayın ÖNAL'ın Alt Komisyonumuza vermiş olduğu ifadesinde; mitingin bu kadar uzun süreli olacağının tahmin edilip edilmediğine ilişkin olarak ; bu kadar uzun olacağını tahmin etmediklerini, bunun Ankara'da bir ilk olduğunu belirtmesi ve İl Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR'in Sendikanın kararlı olduğunu bildiklerini, lakin hava koşulları nedeniyle ve çoluk çocuk, kadın, kız dayanamazlar şeklinde de bir öngörülerinin bulunduğunu söylemesi idarenin söz konusu eylemin nereye varacağını kestiremediğinin bu konuda yaklaşan krizin sinyallerinin farkedilemediğinin bir işaretidir.

Kriz ile ilgili çalışanlar, Kriz sürecini; kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrası olmak üzere üç genel boyutta değerlendirmektedirler. Kriz öncesi ortamda; olası bir krizin erken sezilebilmesi, önlenmesi veya ondan kaçınılabilmesi için kriz sinyallerinin üst yöneticiler tarafından fark edilmesi ve fark edilen sinyaller sonucunda krizin oluşumun engellenmesine yönelik tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Yine krizler birden ortaya çıkmamakta, belli aşamalar sonucunda meydana gelmektedir. Bu aşamalardan ilki kurumsal Körelme ve Gizli Kriz Aşaması olarak adlandırılan aşamadır. Bu şamada kurumlar ve yöneticileri, dış çevrelerinde ortaya çıkan gelişmeleri izleme konusunda sahip olduğu özellikleri kaybetmeye başlamakta ve bu gelişmeleri ve neden olabileceği sonuçları fark edememektedir. Çevredeki gelişmeleri algılayamayan ve bu gelişmelere ayak uyduramayan, yani meydana gelebilecek gelişmeleri ve sonuçlarını öngöremeyen bir kurum ve yöneticisi, çevreyle etkileşimi giderek zayıflamakta ve krize adete davetiye çıkarmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Çevre koşullarının olumlu etkilerinden yararlanma ve olumsuz etkilerinden ise kaçınma yöntemlerinden yararlanarak dış çevre ile olan ilişkilerini uyumlu hale getirilememesi durumunda, kurum ve yöneticileri etkileri hemen hissedilmeyen bir krize girebilmektedir.

Kriz sürecinin ikinci aşaması *Sinyallerin fark edilmemesi (Gizli Kriz- Körlük) aşamasıdır*. Bu durumda krizin ilk işaretleri kendisini göstermeye başlamıştır. Ancak henüz, açık belirtiler ortalarda yoktur. Yine de küçük ölçeklerde bazı sıkıntılar yaşanmaya başlamıştır. Bu dönemde problemler kaynağından tespit edilerek gerekli tedbirler vakit geçirilmeden alınır ve ihtiyaç duyulan değişiklikler gerçekleştirilirse kriz başlamadan ve kuruma bir zarar vermeden sona erdirilebilme ihtimali vardır.

Kriz sürecinin üçüncü aşaması, *Harekete Geçmeme (Kontrol Edilebilir Kriz-Atalet) aşamasıdır*. Bu aşama kriz ile ilgili iç ve dış belirtilerin ortaya çıkmasına rağmen kurumların ve yöneticilerinin, bu gelişmeye karşı halen bir tepki vermediği ve hareketsiz kaldığı aşamadır. Bu aşamada krizin belirtileri ortaya çıkmış ve fark edilmiştir. Ancak yönetimin “bekle gör” politikası uygulaması sonucunda ve geçmiş başarılarla aşırı güven sebebiyle yöneticiler harekete geçmemekte ve gerekli önlemleri almamaktadır. Ancak ilerleyen aşamalarda problemler artışa geçmektedir.

Harekete geçmeme (atalet) aşamasında kurum yöneticileri,

- Krizle ilgili belirtilerin geçişi olduğunu düşünerek harekete geçmeyerek tipik “bekle gör” politikası izlemektedir.
- Kurum tarafından kriz belirtilerinin önlenmesi için yapılması gereken iş ve eylemlerden, bu eylemlerin sonuçlarının kendi ikballerine etki edeceği ihtimalinden dolayı hareketsiz kalma, hareket tarzını uygulamaktadırlar.

Gerek Ankara Valisi İ Kemal ÖNAL gerekse Ankara Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR tarafından; TEKGIDA-İŞ Sendikasının 07 Aralık 2009 Pazartesi günü “ 12 BİN TEKEK İŞÇİSİ BEDAVA EKMEK ARAMIYOR, KADRO VE ÖZLÜK HAKLARINI ARIYOR! 15 ARALIKTA ANKARA’DA AKP GENEL MERKEZİNİN ÖNÜNDEYİZ!” şeklinde Kamuoyuna yapmış olduğu duyuru ve bu duyurunun son paragrafında yer alan, “15 Aralık’ta Ankara’da saat 10.00’da AKP Genel Merkezi önünde 12 bin TEKEK işçisi olarak toplanacağız... .. Sonuç alınmaya kadar Ankara’da kalmakta kararlıyız.” şeklindeki ifadeler

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ve sendikanın eylem kararlılığı yeterince dikkate alınmamıştır. Yani il valisi ve bu konularda valiye danışmanlık yapması gereken il emniyet müdürünce yaklaşmakta olan krizin sinyalleri yeterince fark edilmemiştir.

Yine daha önce Ankara’da yapılmış olan, işçi eylemlerinde herhangi bir olayın meydana gelmemiş olması ve Aralık 2009 tarihinde devam etmekte olan İzmir Büyükşehir Belediyesince işlerinden çıkarılan işçilerin, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezi önündeki oturma eyleminde herhangi bir olayın meydana gelmemesi de bu iki il yöneticisinin TEKGIDA-İŞ Sendikası eyleminin de yapılacak bir basın açıklamasıyla bitirileceği ve eylemci işçilerin daha sonra Ankara’yı terk edecekleri şeklinde değerlendirmiş olmasından dolayı yaklaşmakta olan krizin sinyalleri yeterince fark edilmemiş olacak ki Sendikanın eylem kararı ve basın açıklamasına rağmen Valilikçe bir takım rutin işlemlerin dışında, duyurunun yapılmasıyla eylemin başladığı 15 Aralık tarihleri arasında eylem ile ilgili olarak eylemin gerçekleştirilmemesi ve göstericilere müdahale edileceği konusunda eylemcilere ve kamuoyuna yönelik verilecek mesajlar bakımından yeterince ciddi önlem alınmamıştır.

2- 15 Aralık 2009 tarihinde Eylemcilerin farklı yerlerde daha küçük gruplar halinde bulunmalarına karşın bulundukları yerlerde dağıtılmaları yerine İl Emniyet Müdürlüğü görevlilerince, 16 aralık tarihinde, gerek Atatürk Spor salonundaki göstericilerin gerekse İzmir ve Manisadan gelen grupların Sıhhiye Meydanına yönlendirilmesi sonucunda eylemcilerin tek bir yerde toplanmalarının istendiği ve toplanmalarının sağlandığı anlaşılmıştır. Farklı farklı yerlerde ve daha küçük gruplar halindeki eylemcilerin bulundukları yerde, kanunsuz olduğu bilinen gösterilerine müdahale edilmeyip de, bir yerde (Abdi İpekçi parkı) toplanmalarının bizzat Emniyet yetkililerince sağlanmış olması, hem kanunsuz olan eylemi, Valilikçe toplantı ve gösteri yürüyüşleri için açık hava toplantı yeri olan bir alana göstericilerin getirilmesi ile bilinmiş olması dolayısıyla kanunun aradığı bildirim şartının yerine getirilmiş olmasını sağlayacağından bu andan itibaren Tekel eylemcilerinin gösterisini kanuna uygun hale getirdiği izleniminin doğmasına hem de göstecilerin dağıtılmasını zorlaştıracak ve eylemin daha sonraki günlere sarkmasını ve toplumun gerilmesi sonucunu doğuracak sonuçlara neden olunmuştur.

16 Aralık 2009 tarihinde hem Abdi İpekçi Parkında hem de Armada Alışveriş Merkezi önünde ve Yaşam sokakta yapılmakta olan gösteri ve eylemler, Toplantı ve Gösteri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yürüyüşleri Hakkında Kanununa göre kanuna aykırı gösteri ve toplantı olmasına karşın Valilikçe ve Emniyetçe eylemcilerin dağıtılmasına yönelik herhangi bir işlem yapılmamıştır.

Gerek Valiliğin gerekse İl Emniyet Müdürlüğü yetkililerinin bu davranış biçiminde mevcut krizin oluşumunun önlenmesine yönelik uyarlı bir hareketleri yoktur.

3- Çetin Soysal ve diğer Milletvekillerinin Sıhhiye Meydanında bulunduğu, orada bulunan ve göstericilerin dağıtılması emrini uygulayacak polislerin başındaki kolluk amirleri ve onlardan heran meydan ile ilgili bilgileri almakta olan İl Valisi İ. Kemal ÖNAL ve İl Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR tarafından bilinmekte olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşünün dağıtılması emrini veren İl Valisi İ. Kemal ÖNAL ve bu emri uygulama görevi olan İl Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR alanda Milletvekillerinin olduğunu bilmesine karşın bu emri vermiş ve emrin uygulanmasını istemişlerdir. Oysa 16 Aralık 2009 günü aynı eylem kanunsuz olmasına karşın dağıtılma emri verilmemiş hatta göstericilerin sıhhiye Meydanında toplanmalarının teminine yönelik olarak, farklı yerlerde daha küçük gruplar halinde olan kişilerin buraya gerek Belediye otobüsleri gerekse yaya olarak gelmeleri sağlanmıştır. Dağıtılma emri için Milletvekillerinin güvenliklerinin alınmasından sonra dağıtılma emri uygulanabilirdi. Bu şekilde hareket edilmeyip gerek eylemin ilk günü olan 15 Aralık tarihinde gerekse müdahalenin bir gün öncesi olan 16 Aralık 2009 tarihinde; eylemin bu tarihlerde de kanunsuz olduğu gerçeğine karşın Milletvekillerinin alanda oldukları bir zamanda müdahale edilmesi sonucunda Çetin Soysal'a yapılan gaz sıkma olayı Alt Komisyonunda olan Milletvekillerince ; Çetin Soysal'ın hem kendi temsil ettiği kişiliği itibarıyla hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi sıfatıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin tamamına bir hakaret olarak algılanmıştır.

4- Kolluğun kanunsuz gösterileri dağıtmak için kanunun kendisine tanıdığı “zor kullanma yetkisini “ kullanması şüphesiz bir ihtiyaçtır ancak sınırsız değildir. Zor kullanma yetkisi kullanılırken;

- a) Polisin görevini yaparken direnişle karşılaşması**
- b) Bu direnişi kırmak amacıyla bu yetkisini kullanması ve**
- c) Bu direnişi kırarak ölçüde**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kullanması gerekir. Yani kullanılan güç hem “orantılı” olmalı hem de amaçlanan hedefle orantılı olarak “ölçülülük” içinde olmalıdır. Oysa olay yeri görüntülerinden de görüleceği gibi; polislerin Çetin SOYSAL başta olmak üzere Milletvekillerine ve eylemcilere yönelik olarak kullandıkları maddi gücün (özellikle aerosol gaz kullanma) “orantılılık” ve “ölçülülük” olduğunu söylemek mümkün değildir.

Polislerin göstericileri etkisiz hale getirmesine yönelik görüntülerde, Çetin SOYSAL ve diğer Milletvekillerinin kaçmaya ve direnmeye yönelik bir davranışının olmamasına karşın, polisin doğrudan Milletvekili Çetin SOYSAL’ a ve diğer göstericilere karşı kullandıkları göz yaşartıcı gazın miktarı ve kullanım şekli, kanunun verdiği zor kullanma yetkisinin sınırları içinde olmayıp, bu yetkinin aşılmasıdır.

Emniyet Genel Müdürlüğünün 15/02/2008 tarihli , Yasa dışı toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde göstericilerin kalıcı bir zarara meydan verilmeden dağıtılmaları, güvenlik güçlerine karşı direnişte bulunan kişilerin direnişlerine son verilebilmesi için Emniyet Teşkilatı olarak kullanılmakta olan göz yaşartıcı gaz silahları ve mühimmatları hakkında genel bilgiler, kimyasal maddelerin yayılma yolları ve insanlar üzerindeki fizyolojik etkileri, kapalı alanların temizliği, ilkyardım esasları, eğitim esasları, kullanım taktikleri, depolanma ve imha esasları ile silah ve mühimmat çeşitlerini içeren **“Göz Yaşartıcı Gaz Silahları ve Mühimmatları Kullanım Talimatı”** nın GÖZ YAŞARTICI GAZ MÜHİMMATLARI KULLANIMINA İLİŞKİN EĞİTİM ESASLARI VE GAZ KULLANMA TAKTİKLERİ ana başlıklı DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ünde yer alan ve 2. Göz Yaşartıcı Gaz Silahları ve Mühimmatlarını Kullanma Taktikleri başlıklı kısmı;

✓ Göz yaşartıcı gaz silahları ve mühimmatları, amacı dışında ve gerekli tedbirler (sağlık ekibi gibi) alınmadan kullanılmamalıdır.

✓ Göz yaşartıcı gazlar kullanılmadan önce topluluğun duyabileceği şekilde göz yaşartıcı gaz kullanılacağı ve dağılmaları gerektiği yönünde topluluk ikaz edilmelidir.

✓ Göz yaşartıcı maddeler gaz ekibinden sorumlu amirin şartları değerlendirmesi neticesinde, vereceği taktik doğrultusunda ve belirttiği dozda kullanılır.

✓ Göz yaşartıcı maddelerin dozu topluluğun veya kişinin direncine ve karşı koymasına orantılı olarak kademeli bir şekilde arttırılır.

✓ Gaz sprejlerinin polise yapılan direnişle orantılı olarak en az 1 metre mesafeden sıkılmasına özen gösterilir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

✓ **Göz yaşartıcı maddeler direniş ve saldırısına son vermiş kişilere karşı asla kullanılmaz.**

Göz yaşartıcı gaz mühimmatı kullanan veya kullanacak her personel, mühimmatı üreten firmanın belirttiği kullanma talimatı ve uyarılar hakkında bilgilendirilir. Hükümlerini taşımaktadır. (EK:26,11/21)

Talimatta da belirtildiği gibi; “**Gaz spreyelerinin;**

1. **polise yapılan direnişle orantılı olarak**
2. **en az 1 metre mesafeden sıkılması**

gererilmektedir.

Oysa gerek Çetin Soysal gerekse diğer Milletvekillerinin aktif olarak polise direnmeleri söz konusu değildir. Yine olay yeri CD görüntülerin incelenmesi sonucunda Göz yaşartıcı gazla müdahalenin 1. Kademesi olan, Yakın mesafe (1–15 metre) Gaz Spreyi ve Model 5 Gaz Tüpü ile yapılan müdahale de en fazla 20-25 cmlik bir mesafeden bitişik sıkma olarak tabir edilebilecek şekilde, doğrudan hedef alınarak yapılmış şekildedir. Zor kullanma yetkisinin, “orantılılık”ve “ölçülülük” prensibi gözetilmediği için, aşılması söz konusudur.

Ayrıca kullanılan kuvvetin kademeli olmasının gereği olarak kolluk, her aşamada karşı tarafı etkisiz hale getirme amacına ulaşıp ulaşılmadığını kontrol etmelidir. Etkisiz hale getirme işlemi hangi aşamada tamamlanmışsa kuvvet kullanma işlemi de o aşamada artık sona erdirilmelidir. Kuvvet kullanmanın amacı hiçbir zaman yakalanan kişiye herhangi bir ceza vermek olamayacağı gibi direnişi yok etmek için kullanılan kuvvet, saldırıyı gerçekleştirmek için kullanılan kuvvete göre orantısız olmamalıdır, başka bir ifade ile, kişi etkisiz hale getirildikten sonra kuvvet kullanma işlemi sona erdirilmelidir.

Şüphesiz, kolluğun, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisinin takdir ve tayin etmesi kanunda yer alan bir konudur. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçlerin müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edileceği de yine kanunun emredici hükmüdür.

Polislerin alanda bulunan Milletvekillerine ve göstericilere karşı, aşırı ve orantısız güç kullanması şeklinde Türkiye’yi dünya kamuoyu önünde de zor duruma sokacak davranışlarda bulunmalarının önüne geçilmelidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Sonuç olarak gerek olayların başlangıcı olan Sendikanın eylem kararı ve sonuç alınca kadar Ankara'yı terk etmeyeceği ifadelerinin bulunduğu 07 Aralık 2009 tarihli basın açıklaması, gerekse 15 ve 16 Aralık 2009 tarihindeki eylemlerin açıkça kanuna aykırı toplantı ve gösteriler olmasına karşın göstericilere bu günlerde müdahale edilip dağıtılmamaları, bunun yerine küçük grupların Sıhhiye meydanında toplanmalarının sağlanması ve 17 Aralık 2009 tarihinde de daha önceki günlerde kendilerine müdahale edilmemesinden dolayı cesaretlenen göstericilere ve onlara destek vermek için alanda oldukları bilinen Milletvekillerine müdahale edilmesi sonucunda yukarıda bahsedilen olumsuzluklara neden olan ve yönetim ile denetim yetki ve görevinde ihmal ve kusuru olan Ankara eski Valisi İ. Kemal ÖNAL ve Ankara Emniyet Müdürü Orhan ÖZDEMİR başta olmak üzere olaylarda ihmal ve kusuru bulunanlar hakkında gerekli hukuki işlemler ilgili mevzuat gereğince başlatılmalı ve sonucundan komisyonumuz bilgilendirilmelidir.

17/06/2010

Erdal KALKAN

İzmir Milletvekili

Alt Komisyon Başkanı

Mehmet EKİCİ

Yozgat Milletvekili

Ahmet Gökhan SARIÇAM

Kırklareli Milletvekili

Cemal Yılmaz DEMİR

Samsun Milletvekili

Ahmet ERSİN

İzmir Milletvekili